

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SULIKÓW (tekst ujednolicony)

Dokumentacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulików została przyjęta uchwałą Nr XXI/136/2000 Rady Gminy Sulików z dnia 27 maja 2000 r. i **zaktualizowana uchwałą Nr XX/151/08 Rady Gminy Sulików z dnia 25 czerwca 2008 r.**

Zmiana w ustaleniach studium wprowadzona w 2008 r. dot. ustaleń tekstowych zawartych w części 2 „Kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz zasady realizacji polityki przestrzennej” w rozdziałach IV.5 „Kierunki i zasady gospodarowania na terenach osadniczych” (str. 35-36), IV.7 „Zasady gospodarowania na terenach otwartych” (str. 37), IV.9 „Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej” (str. 40-43), V.1 „Lokalny system planowania przestrzennego” (str. 44) oraz w części graficznej - zastąpienie plansz nr: II „Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej”, IIa „Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej – sieci sanitarne” i IIb „Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej – elektroenergetyka i gaz” zaktualizowanymi planszami w skali 1:25.000.

CZĘŚĆ TEKSTOWA

CZĘŚĆ 1 - UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

I. ROLA I ZADANIA STUDIUM	str. 2
II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO	str. 2
II.1. PODSTAWOWE DANE O GMINIE	str. 2
II.2. WARUNKI NATURALNE I STAN ŚRODOWISKA	str. 3
II.2.1. Morfologia i geologia	str. 3
II.2.2. Surowce mineralne	str. 4
II.2.3. Wody powierzchniowe	str. 5
II.2.4. Wody podziemne	str. 6
II.2.5. Gleby, stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej	str. 6
II.2.6. Szata roślinna i stanowiska roślin chronionych	str. 7
II.2.7. Ostoje zwierząt	str. 8
II.2.8. Klimat	str. 8
II.2.9. Stan higieny atmosfery	str. 9
II.2.10. Klimat akustyczny	str. 9
II.3. SYSTEM OSADNICZY I STAN ZAGOSPODAROWANIA	str. 9
II.3.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna	str. 9
II.3.2. Stan zabudowy i zagospodarowania terenów	str. 10
II.3.3. Komunikacja	str. 13
II.3.4. Systemy infrastruktury technicznej	str. 14
II.4. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE	str. 16
II.4.1. Stan władania	str. 16
II.4.2. Demografia i struktury społeczno-zawodowe	str. 16
II.4.3. Jakość życia mieszkańców	str. 18
II.4.4. Gospodarka i budżet gminy	str. 19
II.5. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE	str. 19
II.5.1. Lasy ochronne	str. 19
II.5.2. Tereny zalewowe	str. 19
II.5.3. Ochrona środowiska kulturowego, obiekty zabytkowe	str. 20
II.5.4. Ujęcia wód podziemnych	str. 21
II.5.5. Gleby chronione	str. 21
II.5.6. Ochrona kopalni	str. 22
II.5.7. Elementy systemu ochrony przyrody	str. 22
II.6. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE	str. 23

II.6.1. Wnioski z opracowań planistycznych wyższego rzędu	str.	23
II.6.2. Powiązania komunikacyjne	str.	24
II.6.3. Sieci przesyłowe, infrastruktura techniczna	str.	24
II.6.4. Powiązania funkcjonalne z sąsiednimi gminami	str.	25
III. PODSTAWOWE PROBLEMY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO	str.	25
III.1. KONFLIKTY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE	str.	25
III.2. PODSTAWOWE CELE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ	str.	26
III.3. SKALA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO	str.	27
III.3.1. Możliwości rozwoju zainwestowania na obszarze gminy	str.	27
III.3.2. Zasada zrównoważonego rozwoju	str.	27
III.3.3. Prognozy i założenia dot. skali rozwoju	str.	28

CZĘŚĆ 2 - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ ZASADY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

IV. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	str.	30
IV.1. WIODĄCE FUNKCJE GMINY	str.	30
IV.2. POŻĄDANE KIERUNKI ZMIAN W ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM ...	str.	30
IV.3. ZASADY OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO		31
IV.3.1. Ekologiczny system obszarów chronionych (ESOCh)	str.	31
IV.3.2. Ochrona gleb, kopalni, wód i powietrza	str.	32
IV.3.3. Ochrona przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem	str.	33
IV.3.4. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska (NZŚ)	str.	33
IV.4. OCHRONA I REWALORYZACJA DÓBR KULTURY	str.	34
IV.5. KIERUNKI I ZASADY GOSPODAROWANIA NA TERENACH OSADNICZYCH	str.	35
IV.6. ROZWÓJ ZAINWESTOWANIA PRODUKCYJNO-USŁUGOWEGO	str.	37
IV.7. ZASADY GOSPODAROWANIA NA TERENACH OTWARTYCH	str.	37
IV.8. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI	str.	38
IV.8.1. Komunikacja kolejowa	str.	38
IV.8.2. Komunikacja drogowa	str.	38
IV.8.3. Szlaki rowerowe	str.	39
IV.9. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	str.	40
IV.9.1. Zaopatrzenie w wodę	str.	40
IV.9.2. Gospodarka ściekowa	str.	40
IV.9.3. Zaopatrzenie w gaz	str.	41
IV.9.4. Elektroenergetyka	str.	41
IV.9.5. Telekomunikacja, zaopatrzenie w ciepło, gospodarka odpadami	str.	43
V. ZASADY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ	str.	44
V.1. LOKALNY SYSTEM PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO	str.	44
V.2. POLITYKA REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PUBLICZNYCH	str.	45
V.3. POSTULATY I ZALECENIA	str.	45

ANEKS

ZESTAWIENIE ELEMENTÓW DOKUMENTACJI STUDIUM (tekstowej i graficznej)

CZĘŚĆ GRAFICZNA

• rys. I	w skali 1:10 000 (2 arkusze)	UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
• rys. II	w skali 1:25 000 (1 arkusz)	KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ
• rys. IIa	w skali 1:25 000 (1 arkusz)	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECH- NICZNEJ – SIECI SANITARNE
• rys. IIb	w skali 1:25 000 (1 arkusz)	KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZ- NEJ – ELEKTROENERGETYKA

UWAGA: oryginałem części graficznej studium jest zapis elektroniczny wykonany przy pomocy programów firmy BENTLEY (MicroStation J, GeoGraphics i Descartes) zapisany na płycie kompaktowej. Wydruk rysunków jest możliwy w dowolnej skali.

CZEŚĆ 1

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

I. ROLA I ZADANIA STUDIUM

- Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 1994 r. nakłada na samorządy **obowiązek opracowania studium** uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest opracowaniem o charakterze strategicznym. **Określa politykę przestrzenną gminy**, kompleksowo odnosząc się do wszystkich istotnych problemów związanych z gospodarką przestrzenną. Studium jest opracowywane dla całego obszaru gminy i odnosi się do odległych horyzontów czasowych. Na tle długotrwałej polityki przestrzennej samorządu (tzw. okres kierunkowy) wyodrębnia ramowo zakres działań średnioterminowych (tzw. okres perspektywiczny). Ważność studium nie wygasa samoistnie - może ją znieść jedynie odpowiednia uchwała rady gminy.
- W studium - zgodnie z przepisami ustawy - po rozpoznaniu i ocenie uwarunkowań rozwoju gminy oraz po określeniu problemów wymagających rozwiązania, zdefiniowano **kierunki rozwoju gminy, cele lokalnej polityki przestrzennej oraz sposoby realizacji tej polityki**. Studium uwzględnia uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa.
- Studium jako akt kierownictwa wewnętrznego, jest wiążące w stosunkach rada - organy i jednostki organizacyjne jej podporządkowane. **Studium gminy jest dokumentem jawnym**.
- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy nie jest aktem ustanawiającym przepisy gminne**. Nie ma mocy aktu powszechnie obowiązującego. Nie może stanowić podstawy do wydawania decyzji administracyjnych, będąc jednak merytoryczną podstawą dla opracowań, w których określone będą warunki zabudowy i zagospodarowania terenu.
- **Studium jest merytoryczną podstawą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego**, pełniąc przy tym funkcję koordynującą ustalenia tych planów dla zapewnienia pożądanego stanu zagospodarowania - ładu przestrzennego.
- Ustalenia studium jako strategicznego opracowania długookresowego pozwalają na ich wykorzystywanie przy **konstruowaniu programów lokalnych** (rozwoju sieci infrastruktury technicznej, gospodarki gruntami, gospodarki odpadami, itp.). Dają ponadto możliwość kierowania wniosków do programów wojewódzkich (np. do programu zwiększenia lesistości, systemu ochrony przyrody, itp.).
- Zawarty w dokumentacji studium zasób informacji i sformułowana tu polityka przestrzenna, mogą służyć **promocji gminy i opracowywaniu ofert lokalizacyjnych dla potencjalnych inwestorów**, zachęcając ich do uczestnictwa w rozwoju gminy.
- Podstawą prawną dla opracowania studium była **uchwała nr VII/56/99 Rady Gminy Sulików** z dnia 27 marca 1999 r. zobowiązująca Zarząd Gminy do podjęcia prac planistycznych.

II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

II.1. PODSTAWOWE DANE O GMINIE

- Licząca obecnie (XII.1999 r.) ok. **6.150 mieszkańców** stałych wiejska gmina Sulików leży przy zachodniej granicy Polski w woj. dolnośląskim, przy granicy z Czechami i w odległości ok. 15 km od granicy z Niemcami. Zajmuje **powierzchnię ok. 95 km²**. Obszar gminy jest podzielony na **15 obrębów geodezyjnych, 14 sołectw i 20 miejscowości**. Dla potrzeb planistycznych przyjęto podział wg obrębów geodezyjnych.
- Gmina leży w **powiecie Zgorzeleckim**, sąsiaduje z miastem Zawidów i gminami Platerówka, Siekierczyn i Zgorzelec, a od południa z Czechami (powiat Frydlant). W gminie brak drogowych przejść granicznych, które są usytuowane w Zawidowie, gm. Zgorzelec i nieodległej gminie Bogatynia. Sulików należy do Związku Gmin Ziemi Zgorzeleckiej, leży w obrębie Euroregionu „Nysa”.
- **Początki Sulikowa sięgają wczesnego średniowiecza** – pierwsze wzmianki pochodzą z początków XIII w. W 1268 r. był „civitas” lokowanym na prawie magdebursko-zgorzeleckim. W 1934 r. liczył ok. 2000 mieszkańców. Sulików w przeszłości posiadał prawa miejskie - i do dziś zachował cechy osiedla miejskiego.
- Leżąca w obrębie Pogórza Izerskiego gm. Sulików jest **gminą rolniczą** – przeważającą część powierzchni stanowią użytki rolne. Przeważają tu gleby kompleksu pszennego dobrego (III i IV klasy bonitacyjnej). Jedyńm większym zakładem przemysłowym jest kamieniołom bazaltu w Sulikowie.
- **GMINA SULIKÓW – UŻYTKOWANIE GRUNTÓW** (w hektarach)
stan na: 01.01.'99 – Gmina, 31.05.'97 – Województwo

	pow. ogólna	użytki rolne					lasy i grunty leśne	
		grunty orne	trwale użytki zielone	sady	razem	% pow. (6/2)	ogółem	% pow. (8/2)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
gmina Sulików	9522	5060	1888	64	7012	73,64	1475	15,49
woj. jeleniogórskie	437850	124421	74151	1309	199881	45,65	172041	39,3

	tereny komunikacji		tereny zainwestowane						nieużytki		inne
	ogółem	% pow. (10/2)	zabudowane	nie zabudowane	zieleń	użytki kopalne	razem	% pow. (16/2)	ogółem	% pow. (18/2)	
	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
gmina Sulików	401	4,21	250	11	17	39	317	3,33	47	0,49	270

• STRUKTURA WŁASNOŚCI ZIEMI (05.02.1999)

– własność prywatna (osoby fizyczne) 42,8 %	4083 ha
– Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa 34,2 %	3257 ha
– Państwowe Gospodarstwa Leśne 13,9 %	1320 ha
– własność komunalna (gminy) 2,8 %	262 ha
– inne (6,3 %)	600 ha

• MIESZKAŃCY

– liczba mieszkańców (1999 r.)	6 132 osoby
– przyrost naturalny	9/1000 mieszk.
– gęstość zaludnienia	64 osoby/km ²

• BUDŻET

– dochody budżetu (1997 r.)	4 744 500 zł
– wydatki budżetu na inwestycje (13 % w 1997 r.)	567 200 zł

• INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACJA

– wydajność sumaryczna ujęć wody	518 m ³ /dobę
– długość sieci wodociągowej rozdzielczej	32 400 mb
– długość sieci kanalizacyjnej	brak
– zaopatrzenie w gaz	brak
– długość dróg gminnych i ulic lokalnych miejskich	24 000 mb
– w tym o nawierzchni utwardzonej (45,8 %)	11 000 mb

II.2. WARUNKI NATURALNE I STAN ŚRODOWISKA

II.2.1. Morfologia i geologia

- Gmina Sulików jest gminą nadgraniczną leżącą w południowo-zachodniej części dawnego województwa jeleniogórskiego. Gmina rozciąga się w kierunku południkowym, jej maksymalna długość wynosi 16 km, a największa szerokość - 11,5 km.
- Według podziału Sudetów W. Walczaka obszar gminy znajduje się w obrębie Pogórza Izerskiego, które dzieli się na cztery **jednostki fizyczno-geograficzne**: Wzgórza Zalipiańskie, Wysoczyznę Siekierczańską, Obniżenie Zawidowa i Równinę Zgorzelecką.
- Najbardziej urozmaiconą **rzeźbę** i najwyższe wysokości względnie mają Wzgórza Zalipiańskie – południowo-wschodnia część gminy (Miedziana, Bierna, Radzimów Górny). Najwyższym punktem jest szczyt Wyszyny leżącej na granicy z gm. Platerówka (ponad 400 m n.p.m.). Druga co do wysokości jest Góra Piekielna - 385 m n.p.m. Kulminacje mają kształt kopulasty i wysokość względną od ca 15 do 50 m. Wzgórza rozcięte są doliną Czerwonej Wody i jej dopływów. Kształt dolin uzależniony jest od materiału z jakiego zbudowane jest podłoże. Spotyka się doliny wcosowe z wysokimi skarpami oraz płaskie doliny nieckowate. Kształt doliny zmienia się na różnych jej odcinkach.

- Największa część gminy to **Wysoczyzna Siekierczyńska**, zajmująca część centralną i północno-wschodnią. Przeważają tu rozległe lekko sfalowane powierzchnie o spadkach do 5%. Rzeźbę urozmaicają lokalnie pagóry (na ogół bazaltowe) o kopulastych kształtach. Największy z nich zwany Górą Ognistą posiada wysokość względną ca 70 m i jest zniszczony przez prowadzoną eksploatację bazaltu. Wysoczyzna porozcinana jest dość malowniczymi wciosowymi dolinkami Lipy, Czerwonej Wody i Płonki. Doliny te posiadają krawędzie o wysokościach dochodzących do kilkunastu metrów. Pozostałe dolinki mają na ogół kształt nieckowaty, na pewnych tylko odcinkach przybierając kształt wciosowy.
- **Obniżenie Zawidowa** jest zapadliskiem tektonicznym obejmującym południowo-zachodnią część gminy. Całe Obniżenie jest łagodnie pochylone ku zachodowi. Główną doliną Obniżenia jest dolina Witki, szeroka, podmokła, wykorzystana w dużej mierze przez jezioro zaporowe, którego lustro znajduje się poniżej 210 m n.p.m. Mniejsze dolinki, np Kocięgo Potoku, mają wyraźny, choć nieckowaty kształt i są na ogół podmokłe. Ujście jednej z dolinek do doliny Witki wykorzystany jest przez duży kompleks stawów hodowlanych.
- **Równina Zgorzelecka** zajmuje północno-zachodnią część gminy. Jest najniższą położoną jednostką fizyczno-geograficzną – od 200 do 230 m n.p.m. Lokalnie tylko w rejonie wierzchołka góry Pop wysokość wynosi 242 m n.p.m. Równina porozcinana jest dość gęstą siecią szerokich, nieckowatych dolinek. Największą z nich jest dolina Czerwonej Wody i Lipy - do 700 m szerokości. Licznie występują zagłębienia bezodpływowe o powierzchni od kilku do kilkudziesięciu ha, o 1-3 metrowym wcięciu. Dolinki i zagłębienia bezodpływowe często wykorzystywane są na niewielkie stawy hodowlane.
- **Generalnie obszar gminy Sulików można scharakteryzować jako lekko falisty, pochyły i otwarty na północ.**

II.2.2. Surowce mineralne

- Z punktu widzenia **warunków geologicznych** obszar gminy składa się z kilku podstawowych formacji. Największe i najważniejsze to:
  - osady terasów rzecznych, gliny i piaski holoceniowe o grubości ok. 1-2 m, występujące zwłaszcza w rej. Czerwonej Wody, pokryte głównie piaskami rzecznyymi; w zagłębieniach bezodpływowych i niektórych fragmentach dolin wytworzyły się bagienne torfy;
  - osady terasów rzecznych, gliny i piaski plejstoceniowe o grubości 3-6 m. Podłoże to buduje większą część gminy i jest miejscami przebite wychodniami skał bazaltowych;
  - utwory trzeciorzędowe reprezentowane są przez iły z węglem brunatnym, piaski i żwiry kwarcowe oraz bazalty. Z nich właśnie zbudowana jest obecnie eksploatowana Góra Ognista w Sulikowie oraz kulminacje w rej. Radzimowa, Wielichowa i Starego Zawidowa. Iły odsłaniają się spod utworów czwartorzędowych w rejonie jeziora Witka, na wschód od Zawidowa, między Wrociszowem Dolnym a Sulikowem oraz w rej. Studnisk Górnych. Wśród ilów pojawia się węgiel brunatny (złoże Radomierzyce). Piaski i żwiry kwarcowe na powierzchni występują na północ od Studnisk Górnych oraz na zachód od Sulikowa.
- **Wychodnie** pochodzących z prekambriu skał krystalicznych to granodioryty zawidowskie, granity rumburskie (na południe od wsi Miedziana) i gnejsy.
- **W rejonie Sulikowa** przeważają trzy typy budowy geologicznej warstw wierzchnich.
  - pierwszy z nich to deluwialne pyły, gliny i piaski gliniaste. Są one z reguły podścielone bądź wietrzeliną bazaltową (w obrębie Góry Ognistej), bądź piaskami wodnolodowcowymi na pozostałym obszarze. Miąższość utworów deluwialnych wynosi od kilkudziesięciu centymetrów do kilku metrów. Budują one stoki Góry Ognistej i zbocza dolin na lewym brzegu Czerwonej Wody;
  - do typu drugiego zaliczono występujące od powierzchni wodno-lodowcowe piaski i żwiry często z domieszką kamieni. Są one najczęściej w stanie średniozagęszczonym, a ich miąższość z reguły przekracza 4,5 m. Budują one płaskie obszary zainwestowane Sulikowa oraz lokalne kulminacje na lewym brzegu Czerwonej Wody;
  - typ trzeci reprezentują mady rzeczne podścielone piaszczysto-żwirowymi osadami rzecznyymi. Wyścielają one dna dolin cieków. Mady wykształcone są w postaci pyłów, piasków gliniastych lub glin pylastych.
- Niewielkie obszary przy szosie do Mikułowej zbudowane są ze żwirowej wietrzliny granodiorytów zawidowskich i gliniastej, z domieszką rumoszu wietrzliny bazaltowej. Miąższość warstwy wietrzelinowej jest zmienna i dokładnie nierozpoznana.
- **Prace geologiczno-poszukiwawcze** prowadzono na obszarze gminy Sulików od wielu lat. Były one ukierunkowane na poszukiwanie złóż surowców dla potrzeb drogownictwa i kolejnictwa – głównie bazaltów. Doprowadziły do udokumentowania złóż „Sulików”, Góra Borowa i Radzimów. Dla terenu gminy opracowano w 1983 r. „Inwentaryzację złóż kopalin stałych” (Geoprojekt Wrocław) oraz – w 1997 roku „Aktualizację inwentaryzacji złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska” (Proxima Wrocław). BUiA dysponuje również archiwalną inwentaryzacją (z elementami waloryzacji) nieczynnych wyrobisk. Nin. analizę opracowano wykorzystując w/w materiały.
- W gminie rozpoznane są **3 złoża bazaltów**. Są to:

- **złoże „Sulików”** – bazalt stosowany w drogownictwie i kolejnictwie, kat. B + C₁, zasoby ok. 60 mln ton, złoże o znaczeniu przemysłowym;
  - **złoże „Góra Borowa”** – bazalt dla drogownictwa, karta rejestracyjna z 1959 r. zasoby ok. 430 tys. ton, nieeksploatowane złoże o znaczeniu lokalnym;
  - **złoże „Radzimów”** – bazalt dla drogownictwa, karta rejestracyjna z 1958 r, zasoby ok. 325 tys. ton, nieeksploatowane złoże o znaczeniu lokalnym;
  - **złoże „Radzimów”** – zasoby ok. 4 mln ton rozpoznane w 1973 r. na zachód i północny-zachód od d. wyrobiska, złoże nieeksploatowane o znaczeniu lokalnym, do ewentualnego wykorzystania do produkcji kruszyw łamanych dla budownictwa, drogownictwa i kolejnictwa.
- W gminie Sulików prowadzono ponadto prace badawcze w rejonie Studnisz Górnych – w lesie na północ od wsi – za **glinami i iltami** (1958 r.) oraz w zachodniej części gminy za **węglem brunatnym** (1981 r.). Stwierdzono pokłady zapiaszczonej gliny o dużej miąższości. Możliwości realizacji cegielni są ograniczone, ze względu na położenie na terenie lasów.
  - Z rozpoznania złóż wynika, że przemysłowe znaczenie posiada jedynie **złoże „Sulików”**. MOŚrZNIŁ udzielił 29 stycznia 1999 r. koncesji nr 5/99 na wydobycie bazaltu Kopalniom Bazaltu „Sulików” sp. z o.o., ustanawiając przy tym obszar i teren górniczy. Koncesja pozwala na wydobycie bazaltu metodą odkrywkową przez 20 lat. Eksploatacja w kamieniołomach postępuje ku północy.

• ZESTAWIENIE CZYNNYCH WYROBISK

lp.	lokalizacja	rodzaj surowca	zastosowanie	forma złoża	wymiary wyrobiska	zasoby szacunkowe	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8
3.	Wrociszów Górny	piasek średni, żwir	lokalne budownictwo	wzgórze utworów wodnolodowcowych	80 x 40 m głęb.= 1,3 m suche	14 000 m ³	eksploatowane okresowo
4.	Skrzydlice	pospółka i żwir	lokalne budownictwo wł. AWRSP	wzgórze utworów wodnolodowcowych	100 x 50 m głęb.= 10 m	80 000 m ³	„dzikie” składowisko odpadów komunalnych i gruzu
5.	Miedziana	pospółka i żwir	lokalne budownictwo	płat utworów wodnolodowcowych	10 x 8 m głęb.= 1,5 m	?	eksploatowane okresowo; perspektywy w kier. N i W
7.	Miedziana	piasek średni i drobny	budownictwo, drogownictwo	płat utworów wodnolodowcowych	30 x 15 m głęb.= 1,5 m	2 000 m ³	

II.2.3. Wody powierzchniowe

- Cały obszar gminy należy do **zlewni Nysy Łużyckiej**. Największymi ciekami są dwa dopływy Nysy Łużyckiej: Witka i Czerwona Woda.
- **Witka** płynie wzdłuż odcinka granicy państwowej wzdłuż SW części gminy i wpada do sztucznego jeziora zaporowego Witka. Największym dopływem Witki w granicach gminy jest płynący przez Zawidów Koci Potok.
- **Czerwona Woda** bierze swój początek w Czechach, przez które płynie na długości 2,7 km. Początkowo płynie w kierunku N, następnie skręca ku W tworząc przełomy w rejonie Sulikowa, potem skręca ku NW płynąc razem ze swym największym dopływem Lipą zwanym też Włosienicą. Pozostałe cieki - prócz bezimienego płynącego przez Studniska - prowadzą niewielkie ilości wód.
- **Obserwacje stanu wód płynących** są prowadzone przez IMGW tylko na Włosienicy w Mikułowej. Średnie wartości wodowskazów latem i zimą wynoszą 10 - 20 cm. Według planu operacyjnego Woj. Komitetu Przewodowego stan ostrzegawczy wynosi 60 cm, pogotowia 100 cm i alarmu 130 cm. Zagrożenie I-go stopnia występuje przy stanie 130 cm, II-go stopnia przy 180 cm i III-go stopnia przy 215 cm.
- Dość licznie na terenie gminy występują **niewielkie zbiorniki wodne**. Są to bądź zalane dna wyrobisk poeksploatacyjnych, bądź sztucznie utworzone stawy hodowlane. Największy kompleks stawów hodowlanych zlokalizowany jest u wylotu dolinki bocznej do jeziora Witka. Licznie występujące fragmenty grobli i zagłębień świadczą o silnie rozwiniętej hodowli ryb w przeszłości. Większe obszary podmokłe związane są z dolinami cieków, zwłaszcza nieckowatymi oraz z obszarami bezodpływowymi.
- **Stan czystości wód** Witki i Czerwonej Wody – III rzędu prawobrzeżnych dopływów Nysy Łużyckiej – jest objęty monitoringiem PIOŚ. W ocenie ogólnej wody obu rzek nie odpowiadają normom. Źródłem zanie-

czyszczeń wód powierzchniowych są ścieki bytowe, rolnictwo (nawozy, gnojowica), zrzuty wód kopalnianych oraz metale ciężkie z emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania węgla w tzw. „czarnym trójkacie”.

Na stan czystości wód powierzchniowych - Czerwonej Wody i jez. Witka - mają w szczególności wpływ:

- ścieki z gospodarstw i budynków zlokalizowanych na terenie gminy niedostatecznie oczyszczone w osadnikach przydomowych odprowadzane do cieków bądź do ziemi;
- ścieki bytowo-gospodarcze z Zawidowa, który produkuje ok. 665 m³/dobę, z czego ok. 200 m³/d oczyszczane jest w mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków typu Bioblok MU, pozostałe odprowadzone są kanalizacją ogólnospławną do potoku Kocia;
- prowadzona w gminie hodowla (ok. 600 krów, 2000 świń, 60 koni i 8000 szt. drobiu) oraz nawożone uprawy polowe (60 kg NPK/ha rocznie);
- zanieczyszczenia powstające na terenie Czech; w przekroju granicznym Witki stwierdza się ponadnormatywne zanieczyszczenia zawiesiną ogólną i bakteriami coli.

Władze Gminy podjęły starania zmierzające do opracowania systemu działań zmierzających do poprawy jakości Czerwonej Wody do II klasy czystości.

- Ogółem szacuje się, że w gminie powstaje ok. **400 m³ ścieków dziennie**, co oznacza około 70 l ścieków/mieszkańca/dobę. Ok. 3.5 m³/dobę ścieków z kopalni bazaltu w Sulikowie jest oczyszczanych w 3-stopniowej oczyszczalni przed zrzutem do Włosienicy. Oczyszczalnia w Radzimowie wybudowana w 1996 r. - Multiblok z osadem czynnym o przepustowości 300 m³/d – przyjmuje ścieki z mleczarni, 4 gospodarstw i 20 mieszkań w blokach b. PGR. Jest to ok. 20 m³/dobę ścieków komunalnych. Z mleczarni pracującej latem (od kwietnia do połowy listopada) odprowadza się okresowo na oczyszczalnię ok. 60-70 m³/dobę ścieków.

II.2.4. Wody podziemne

- W granicach administracyjnych gminy nie występują **główne zbiorniki wód podziemnych**. Jednakże badania hydrogeologiczne prowadzone w 1998 roku przy dokumentowaniu struktury kopalnej „Zawidów – Sulików” dla potrzeb ujęć wód podziemnych „Zawidów II” sygnalizują występowanie na prawie całym terenie gminy trzeciorzędowego zbiornika wód podziemnych „Radomierzyce – Piszczowice”
- **Wody gruntowe** występują w piaskach i żwirach rzecznych na głębokości od kilkudziesięciu centymetrów do ca 1,5 m. Posiadają na ogół zwierciadło swobodne. Wahania ich poziomu uzależnione są od stanu wód w ciekach.
- Wody w utworach wodnolodowcowych tworzą podobnie jak wody w aluwiach rzecznych ciągły horyzont. Głębokość ich występowania jest większa - od ca 1,5 m w rejonach przydolinnych do ponad 5 m na obszarach wyżej położonych. Miejscami wody te są pod napięciem z uwagi na wywierane ciśnienie przez trudno przepuszczalne utwory w stropie. Woda w glinach deluwialnych występuje w postaci sączeń stwierdzanych na ogół lokalnie na głębokości 1,3 - 1,6 m. Wody w szczelinach skał twardych mają charakter wód szczelinowych, a głębokość ich występowania jest bardzo zmienna. W rejonie Sulikowa występują na głębokości 7-14 m p.p.t. Większość **ujęć wód podziemnych** jest zasilana wodami czwartorzędowymi.
- W obrębie gminy brak stanowisk badawczych sieci krajowej **monitoringu wód podziemnych**. W 1995 r. WIOŚ z Jeleniej Góry wykonał w Sulikowie badania wód w ramach sieci monitoringu regionalnego. Wody odpowiadają II klasie (średniej jakości). Obecnie – wg danych służb powiatowych – jakość wód poprawiła się i osiągnęła klasę I b. Wody z użytkowych poziomów wodonośnych wymagają prostego uzdatnienia. Jedynie w południowej części gminy wody należą do dobrych, nie wymagających uzdatnienia.
- Nie ustalono dotychczas decyzjami **granic stref ochrony pośredniej** dla użytkowanych w gminie ujęć wód podziemnych.

II.2.5. Gleby, stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

- **Warunki glebowe** gminy rozpatrywane z punktu widzenia ich rolniczej przydatności są korzystne. Zdecydowanie przeważają gleby zaliczane do kompleksu pszennego dobrego o IIIa – IVa klasie bonitacyjnej w typie bielcowym i pseudobielcowym. Gleby są żyzne i nadają się pod różne uprawy, a w tym także pod uprawy warzywnicze i sady. Nie mniej jednak gleby tego kompleksu mogą miejscami wykazywać słabe niedobory wody. Zlokalizowane na terenach o większych spadkach mogą ulegać dość intensywnej erozji. Poza tym występujące w składzie mechanicznym gleb lessy i pyły mają największy wskaźnik podatności na erozję. Dlatego w doborze roślin w większym stopniu uwzględniać należy uprawy wieloletnie, takie jak trawy, lucerna czy koniczyna.
- Z „Waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej” (TUP Wrocław, 1987) wynika, że zużycie nawozów powinno wynosić 266 kg NPK/ha/rok. Od 80 do 90 % powierzchni użytków rolnych w Miedzianej, Wielichowie, Starym Zawidowie i Biernej powinno być wapnowane. Ok. połowa użytków rolnych jest zmeliorowana. Możliwości gnojowicowania gruntów maleją - w ciągu ostatnich 10 lat pogłowie hodowanych zwierząt zmniejszyło się dwukrotnie.

- **Trwałe użytki zielone** związane są z dolinami cieków i z zagłębieniami bezodpływowymi, gdzie występują mady i mursze. Zdecydowanie przeważają użytki zielone zaliczone do kompleksu średnich użytków zielonych o nie w pełni uregulowanych stosunkach wodnych. Użytki zielone kompleksu użytków zielonych słabych i bardzo słabych występują na zbyt wilgotnych glebach i są okresowo podtapiane. Stanowią one ważny i właściwy element zagospodarowania z ekologicznego punktu widzenia.
- Użytki rolne w zachodniej części gminy podlegają wpływom emisji z elektrowni worka żytańskiego. Badania prowadzone w rej. Turowszowa wykazały, że do gleb przechodzi 9 z 17 emitowanych przez kominy elektrowni pierwiastków. Są to: As, Cu, Hg, Mo, Pb, Se, Zn. Ponieważ jednak punkty pomiarowe zlokalizowane były w najbliższym sąsiedztwie elektrowni, trudno dokładnie określić wielkość skażenia metalami ciężkimi gleb i roślin w gminie.
- Na planszy uwarunkowań przedstawiono większe kompleksy **gleb zagrożonych erozją**. Obejmują one grunty na zboczach o największych spadkach. Włączono tu również nieużytki i użytki o najniższych klasach bonitacyjnych.

II.2.6. Szata roślinna i stanowiska roślin chronionych

- Gmina Sulików leży w V Śląskiej Krainie przyrodniczo-leśnej w dzielnicy Przedgórze Sudeckiego. Wg „Mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski” na przeważającym obszarze gminy rodzime są grądy środkowoeuropejskie, odmiana śląsko-wielkopolska, forma podgórska, seria uboga, zaś w dolinie Czerwonej Wody i rejonie Wrociszowa – grądy j/w serii żyznej. W bezpośrednim sąsiedztwie koryt potoków – niżowe łąkowe lasy wiązowo-dębowe siedlisk wodnogruntowych oraz podgórskie przystromykowe łągi jesionowe.
- Z wymienionych typów **lasów rodzimych** zachowały się tylko niewielkie enklawy. Naturalne leśne zbiorowiska roślinne zostały prawie zupełnie zastąpione przez tereny uprawne. Miejsce łągów zajęły zbiorowiska zarośli nadrzecznych lub łąki.
- Na obszarze gminy brak dużych, zwartych kompleksów leśnych. Ok. 4 km² zajmuje największy w gminie Miedziański Las. Inne, mniejsze obszary leśne to tzw. Leśne Stawiska między granicą gminy i Studniskami Dolnymi i Górnymi, dwa lasy w okolicach Mikułowej, kompleks koło Wrociszowa Górnego, Lubański Lasek koło Zawidowa oraz część kompleksu leżącego między Bierną i Miedzianą a Platerówką.
- Pod względem administracyjnym lasy należą do **Nadleśnictwa Pieńsk**. Przeważają tu **lasy mieszane i świeże**. Mniejsze powierzchnie tworzą: las wilgotny, ols i bór mieszany świeży.
- Największym **zagrożeniem sanitarnym dla lasów** są zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, które działając osłabiająco na drzewostan mogą spowodować pojawienie się szkodników nękających i wtórnych. Pożary występują rzadko i należą do małych. Szkody od zwierzyny leśnej są małe. Powodem są niezbyt duże kompleksy leśne, w których zwierzyna taka jak dziki i jelenie jest nieliczna. Nieco więcej występuje saren i zwierzyny drobnej.
- Wg „Inwentaryzacji przyrodniczej” na obszarze gminy występuje 15 gatunków **roślin chronionych** na 80 stanowiskach oraz 5 gatunków objętych ochroną częściową.

• ZESTAWIENIE POWIERZCHNI LASÓW W POSZCZEGÓLNYCH OBRĘBACH

lp	obręb	pow. ogółem	w tym		% pow. (5/3)
			grunty wsi	grunty PGL	
1	2	3	4	5	6
1.	Sulików	863,99	833,12	30,87*	3,57
2.	Bierna	591,25	563,56	27,69	4,68
3.	Mała Wieś Dolna	340,62	340,62	-----	0
4.	Mała Wieś Górna	264,36	264,36	-----	0
5.	Miedziana	1.215,63	765,48	450,15	37,03
6.	Mikułowa	682,29	632,10	50,19	7,63
7.	Radzimów	1.032,08	956,62	75,46	7,31
8.	Skrzydlice	339,08	339,08	-----	0
9.	Stary Zawidów	528,18	485,00	43,18	8,18
10.	Studniska Dolne	1.329,92	1.329,92	-----	0
11.	Studniska Górne	744,59	668,48	76,11	10,22
12.	Wielichów	108,51	108,51	-----	0
13.	Wilka	618,57	602,59	15,98	2,57
14.	Wrociszów Dolny	470,94	435,50	35,44	7,52
15.	Wrociszów Górny	380,57	271,17	109,40	28,75

*w tym 0,93 ha gruntów obcych

II.2.7. Ostoje zwierząt

- Na terenie gminy spotyka się drobne **ssaki** owadożerne i gryzonie – kret, jeż zachodni, ryjówka aksamitna i malutka, rzęsosek rzeczek, zębiełek i wiewiórka. Ssaki drapieżne to: wydra (Czerwona Woda, jezioro Witka, stawy hodowlane), gronostaj (Mikułowa, Łowin obr. Miedziana) i łasica łaska. W rejonie Małej Wsi Dolnej spotyka się chomika europejskiego.
- Gatunki łowne** to: dzik, jeleń (Las Miedziański), sarna, daniel (ostoja w Lesie Miedziańskim), lis, kuna leśna i domowa, borsuk (Radzimów, Miedziana, Mikułowa, Wrociszów), tchórz, zajęc szarak i piżmak (wszystkie zbiorniki i ciek).
W gm. Sulików stwierdzono występowanie 8 gatunków **nietoperzy**.
- Awifauna** gminy jest stosunkowo bogata. Spotykamy tu 149 gatunków ptaków, w tym 92 gatunki lęgowe. Prawie wszystkie to gatunki chronione. W Lesie Miedziańskim gniazduje zagrożony w Polsce bocian czarny. Największy wpływ na bogactwo gatunkowe ptaków ma zbiornik Witka, jednak większość ptactwa związanego ze środowiskiem wodno-błotnym należy do gatunków przelotnych.
- Wszystkie występujące w Polsce płazy (16 gatunków) i gady (6 gatunków) są objęte ochroną. Większość gatunków jest obecnie zagrożona. W gminie Sulików stwierdzono występowanie 10 gatunków **płazów** i 5 gatunków **gadów**.
- Ichtiofauna** gminy nie jest zbyt bogata – większość cieków jest zanieczyszczona i w dużej mierze uregulowana, co nie stwarza dogodnych warunków rybnom. Stwierdzono występowanie tylko 2 gatunków chronionych.

II.2.8. Klimat

- Na terenie gminy brak **stacji meteorologicznej**. Najbliższa znajduje się w Zgorzelcu, kilka kilometrów na NNW od gminy. Z pewnym przybliżeniem można przyjąć że jest ona reprezentatywna dla terenu opracowania. Źródłem informacji o klimacie gminy Sulików są również obserwacje ze stacji Frydlant (290 m n.p.m.).
- Według W. Okołowicza obszar gminy należy do Regionu Sudeckiego o dominującym wpływie średnich gór, średniomodyfikowanego przez wpływy oceaniczne. **Klimat** charakteryzują następujące uśrednione wielkości:

temperatura powietrza w °C		czas trwania w dniach		liczba dni		opady w roku w mm	liczba dni z szatą śnieżną
I	VII	zimy	lata	pogodnych	pochmurnych	750	80
-2,5	17,0	80	65	55	115		

- Procentowy rozkład **kierunków wiatrów** w 6 przedziałach prędkości

m/s	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	C	%
0	-	-	-	-	-	-	-	-	13,3	13,3
1 - 2	2,7	3,3	3,2	1,7	5,7	9,6	5,4	3,2	-	34,8
3 - 5	2,3	3,6	3,0	0,6	4,0	12,0	8,0	3,7	-	37,2
6 - 7	0,2	0,4	0,8	0,2	1,3	3,7	2,1	0,8	-	9,5
8 - 10	0,1	0,2	0,4	0,0	0,8	1,8	1,1	0,3	-	4,7
11 - 15	-	-	0,0	-	0,0	0,3	0,2	0,0	-	0,5
16	-	-	0,0	-	0,0	0,0	-	-	-	0,0
	5,3	7,5	7,4	2,5	11,8	27,4	16,8	8,0	13,3	100

- Średnie temperatury powietrza w °C

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	R
-2,8	-0,8	2,0	8,3	12,1	16,3	17,2	16,2	13,5	9,5	4,2	0,5	8,0

- Średnie sumy opadów

30	41	38	53	90	71	62	81	57	49	42	38	652
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

- Warunki klimatyczne gminy Sulików kształtują się dość korzystnie na tle warunków klimatycznych kraju. Dość długi okres wiosenno-letni i duży opad roczny stwarza korzystne warunki dla wegetacji roślin. Klimat jest także korzystny dla stałego pobytu ludzi.

II.2.9. Stan higieny atmosfery

- Informacje o **stężeniach zanieczyszczeń** w powietrzu pochodzą ze stacji monitoringu w Działoszynie, Witce i Radomierzycach. Wg danych PIOŚ emisje Elektrowni Turów mające znaczący wpływ na stan atmosfery w Sulikowie są niższe niż w latach ubiegłych. Trwałą tendencją malejącą obserwuje się w odniesieniu do emisji pyłów. Emisja SO₂ osiągnęła minimum w 1996 r. i nieznacznie ponownie rośnie. Przekroczenia stężeń dopuszczalnych średniorocznych SO₂ (40 µg/ m³) notowano w Radomierzycach i Witce. Opad pyłów w 1997 r. nie przekraczał wielkości dopuszczalnej (200 g/ m²/rok).
- **Miejscowymi źródłami zanieczyszczeń** są w Sulikowie liczne kotłownie lokalne oraz paleniska domowe opalane węglem kamiennym i brunatnym. W kotłowniach brak urządzeń oczyszczających spaliny.
- Znacznym stopniem skażenia charakteryzują się **opady atmosferyczne** w rej. „worka turoszowskiego”. W sieci monitoringu badane są siarczany, azot ogólny, fosfor ogólny, metale ciężkie i jon wodorowy

II.2.10. Klimat akustyczny

- **Badania poziomu hałasu drogowego** przeprowadzono w Sulikowie w 1996 roku. Wg danych PIOŚ: „Tylko 60 % mieszkańców gminy ma odpowiednie warunki akustyczne, natomiast około 800 osób ma powody do niezadowolenia i skarg na hałas drogowy. Są to mieszkańcy ulic: Wojska Polskiego (65,9 dB), Zgorzeleckiej (64,8 dB), Lubańskiej (68,5 dB). Wskaźniki jakości klimatu akustycznego Sulikowa wskazują na duże zagrożenie hałasem w tej miejscowości. Jakkolwiek nie stwierdzono tutaj terenów szczególnie zagrożonych hałasem, ale poziom ekspozycji Le na hałas drogowy jest jednym z wyższych w powiecie. Wynika to ze skupienia się większej części budynków mieszkalnych wzdłuż najbardziej hałaśliwych tras komunikacyjnych. Przyczyną tej nadmiernej, w stosunku do funkcji jednostki, hałaśliwości ulic Sulikowa jest ruch samochodów ciężarowych generowany przez kopalnię bazaltu.”
- Zagadnieniem pośrednio związanym z hałasem jest **oddziaływanie** na mieszkańców Sulikowa **robót strażackich prowadzonych w kamieniołomach bazaltu**. Instytut Górnictwa Odkrywkowego „Poltegor” we Wrocławiu określił w opracowaniu z 1995 roku zasięgi szkodliwych oddziaływań kopalni dla perspektywicznego zasięgu pola eksploatacji powierzchniowej. Licząc od granicy wyrobiska podano max. odległości:
  - rozrzut odłamków - 200 m,
  - granica pylenia - 100 m,
  - granica szkodliwego oddziaływania fali podmuchu - 110 m,
  - granica szkodliwego oddziaływania drgań sejsmicznych - 356 m,
  - izofona natężenia hałasu 50 dB(A) - 230 m.Jako uwarunkowanie dla zainwestowania projektowanego w sąsiedztwie kamieniołomów przyjęto granicę obwodzącą najodleglejsze izolacje (drgania i fala podmuchu).
- W prowadzonej przez PIOŚ ewidencji zakładów rzemieślniczych mających wpływ na klimat akustyczny figuruje zakład kamieniarski przy ul. Nowe Miasta 46 w Sulikowie.

II.3. SYSTEM OSADNICZY I STAN ZAGOSPODAROWANIA

II.3.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

- Gmina Sulików jest przede wszystkim **gminą rolniczą**. Jest to wynikiem korzystnych warunków glebowych i klimatycznych na obszarze gminy. Rolnictwo jest wiodącą funkcją również dlatego, że w gminie brakuje innych miejsc pracy.
- **Inne funkcje gminy** to:
  - funkcja mieszkaniowa nie w pełni zaspokajająca potrzeby mieszkańców z uwagi na starą, często wyeksploatowaną, substancję mieszkaniową;
  - funkcja produkcyjna związana głównie z eksploatacją lokalnego surowca - bazaltu dla potrzeb budownictwa i drogownictwa, mleczarnia w Radzimowie oraz niewielkie warsztaty rzemieślnicze i produkcyjne;
  - funkcja usługowa związana z obsługą mieszkańców gminy (oświata, handel, administracja, gastronomia, rzemiosło usługowe, kultura i wypoczynek); obiekty usługowe są zlokalizowane głównie w Sulikowie;
  - gmina Sulików jest miejscem szczególnej koncentracji elektroenergetycznych sieci przesyłowych; dzięki zlokalizowanej w Mikułowej rozdzielni pełni funkcję jednego z ważniejszych ośrodków dystrybucji energii elektrycznej w skali kraju.
- Obszary zabudowane i zagospodarowane skupiają się w Sulikowie oraz pozostałych wsiach gminy. Powierzchnia zajęta przez **obszary zainwestowane** i komunikację stanowi 8,03 % (765 ha) całej powierzchni gminy.

II.3.2. Stan zabudowy i zagospodarowania terenów

- W gminie przeważa **zabudowa mieszkaniowa**. W zabudowie zagrodowej, jednorodzinnej i zlokalizowanych tylko w Sulikowie małomiasteczkowych kamieniczkach jest ogółem 1811 mieszkań. Na osobę przypada 22,6 m² powierzchni użytkowej, 3,31 osoby na mieszkanie.

Sulików

- Wokół rynku przeważa zwarta zabudowa wielorodzinna o charakterze małomiasteczkowym o zróżnicowanych funkcjach. Na tym terenie skupiono większość urządzeń i obiektów infrastruktury społecznej (administracja, szkoła, kościoły, bank, kino, handel i inne usługi). Teren na południe i południowy-zachód od centrum to w zdecydowanej większości zabudowa zagrodowa oraz pojedyncze parcele zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Na skrzyżowaniu ulic Wojska Polskiego i Św. Teresy - Gminny Ośrodek Zdrowia. Obiekty po byłym PGR na południe od centrum znajdują się obecnie w rękach prywatnych i nie pełnią swojej dawnej funkcji.
- Położony na północny-zachód od Sulikowa, za nasypem kolejowym, zespół pałacowo-folwarczny został podzielony między AWRSP, Mega Trans, osobę fizyczną i GS. Obiekty położone na północ od drogi są praktycznie nieużytkowane i znajdują się w bardzo złym stanie technicznym, natomiast budynki poniżej drogi są wykorzystywane jako magazyny materiałów budowlanych, a na terenie posesji prowadzona jest sprzedaż materiałów budowlanych.
- Uchwałą nr XV/112/99 Rady Gminy Sulików z dnia 18 grudnia 1999 r. przyjęto dla działki nr 19 leżącej na północ od torów kolejowych przy drodze wojewódzkiej, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Ustalono na tej nieruchomości lokalizację stacji paliw, z dopuszczeniem handlu i gastronomii jako usług towarzyszących.
- Na północ od torów kolejowych znajduje się zespół zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny sportowe, zakład kamieniarski oraz zespół obiektów po byłym PGR - obecnie w administracji AWRSP. Tylko jeden z budynków jest wykorzystywany, pozostałe są niezagospodarowane i znajdują się w bardzo złym stanie technicznym.
- Tereny znajdujące się na południowy-wschód od centrum to w przeważającej części zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i zagrodowa z nielicznymi obiektami usługowymi. Między cmentarzem a centrum zlokalizowano nowe osiedle domów jednorodzinnych.
- Na północny-wschód od obszaru zainwestowania znajdują się tereny eksploatacji powierzchniowej i zakład przerobczy Kopalni Bazaltu "Sulików". Wyrobisko kamieniołomu zajmuje szczyt bazaltowej kopuły górującej nad Sulikowem.
- W obrębie Sulików znajduje się stosunkowo niewiele lasów - zaledwie 3,57 % ogólnej powierzchni, tereny zainwestowane natomiast to około 10 %.
- Miejscowość jest zwodociągowana oraz zaopatrzona w sieć elektroenergetyczną i teletechniczną.

Bierna

- Powierzchnia obrębu to około 591,25 ha, w tym tereny zainwestowane – ok. 55 ha, lasy - 46 ha.
- Zabudowa o charakterze zagrodowym skupiona głównie wzdłuż drogi powiatowej nr 123 88 i gminnej 029, z rozproszonymi po całej wsi usługami - biblioteka, punkt wymiany butli gazowych, szkoła podstawowa z boiskiem, sklep spożywczy, zakład stolarski.
- Wieś nie jest zwodociągowana, mieszkańcy korzystają z własnych studni.

Mała Wieś Dolna

- Powierzchnia obrębu to około 340,69 ha, z czego tereny zainwestowane to 6,5 % (23 ha), a lasy - zaledwie 1 % ogólnej powierzchni terenu.
- Tereny zainwestowane i zagospodarowane grupują się wzdłuż drogi powiatowej nr 123 09. Dominuje zabudowa zagrodowa. We wsi znajduje się niewiele rozproszonych obiektów usługowych - warsztat remontu i konserwacji sprzętu p.poż., sklep spożywczy i piekarnia. We wsi nad rzeką zlokalizowano rybne stawy hodowlane.
- Wieś nie posiada wodociągu, mieszkańcy wykorzystują własne ujęcia lub studnie kopane.

Mała Wieś Górna

- Powierzchnia obrębu - 264,36 ha, lasy zajmują 3 % powierzchni ogólnej (8,80 ha), a tereny zainwestowane to ok. 16 ha (6 %).

- Zabudowa w przeważającej większości zagrodowa, skupiona wzdłuż drogi powiatowej 123 40. Na terenie wsi brak punktów usługowych. Wieś jest zwodociągowana.

Miedziana

- Powierzchnia obrębu wynosi 1.215,63 ha, z czego prawie 60 % stanowią użytki rolne (689 ha), 38 % lasy (460 ha), a tereny zainwestowane to tylko 5 % ogólnej powierzchni (ok. 61 ha).
- Zabudowa przeważnie zagrodowa, skupiona w większości wzdłuż drogi powiatowej nr 123 88. Usługi skupione - dwa sklepy spożywcze, kościół, boisko sportowe, remiza OSP.
- W granicach administracyjnych obrębu Miedziana znajdują się także przysiółki: położony na północny-wschód od zainwestowania wsi Jabłoniec oraz na południowy-zachód - Łowin. W Jabłońcu znajduje się kilka parceli zabudowy zagrodowej, natomiast w Łowinie dominuje zabudowa jednorodzinna.
- Wieś nie posiada sieci wodociągowej, mieszkańcy korzystają z ujęć własnych.

Mikułowa

- Powierzchnia obrębu - 682,29 ha, lasy zajmują 10 % (ok. 68 ha), użytki rolne 77 % (ok. 515 ha), a tereny zainwestowane 11 % (ok. 80 ha).
- Zabudowa dość rozproszona, w większości zagrodowa z niewielką ilością usług – 2 zakłady kamieniarskie, sklep spożywczy, świetlica wiejska i klub rolnika, remiza OSP, dworzec PKP i boisko sportowe. We wschodniej części wsi obiekty dawnego zespołu pałacowo-parkowego z końca XVIII wieku, wykorzystywane później przez PGR. Obecnie budynki nadal są wykorzystywane do produkcji rolnej, w części z nich znajduje się ferma gęsi.
- Na północ od terenów zainwestowania wiejskiego znajduje się jedna z największych w kraju rozdzielni elektroenergetycznych 400/220/110/20 kV – GPZ „Mikułowa”.
- Teren obrębu Mikułowa przecina gęsta sieć napowietrznych linii elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć (400, 220 i 110 kV), co powoduje znaczne ograniczenia w zagospodarowaniu terenów obrębu. Wieś posiada sieć wodociągową.

Radzimów

- Powierzchnia obrębu - 1.032,08 ha, z czego aż 80 % (828 ha) zajmują użytki rolne, lasy 10 % (106 ha), a tereny zainwestowane to zaledwie 8 % ogólnej powierzchni (81,5 ha).
- Zabudowa rozproszona o charakterze mieszanym, z dużą ilością usług, zakładów rzemieślniczych i niewielkich obiektów przemysłowych rozmieszczonych nieregularnie na terenie całej wsi. W Radzimowie jest w 5 sklepów spożywczych, remiza OSP, kościół, szkoła wraz z terenem sportowym i bar. Poza tym we wsi znajdują się: zakład ogólnobudowlany, zakład stolarski, punkt usług elektrycznych, usługi dekarские, tkalnia, mleczarnia, obiekty oczyszczalni ścieków ze stawem stabilizacyjnym, a także zespół budynków po byłym PGR - obecnie nieużytkowanych. We wsi znajdują się 2 cmentarze - jeden przykościelny. Wieś jest zaopatrzona w sieć wodociągową.

Skrzydlice

- Powierzchnia - 339,08 ha, na co składają się w 92 % użytki zielone (312,4 ha), lasy 1 % (ok. 3 ha) oraz tereny zainwestowane 6 % (ok. 20 ha).
- Zabudowa ma charakter zwarty, jest skupiona przy drodze powiatowej nr 123 85, dominują budynki zagrodowe z kilkoma parcelami budynków jednorodzinnych. We wsi znajdują się jedynie świetlica wiejska oraz punkt wymiany butli gazowych. Wieś jest zwodociągowana.

Stary Zawidów

- Powierzchnia obrębu to 528,18 ha, lasy stanowią 8 % (41,5 ha), użytki rolne 81 % (430 ha), a tereny zainwestowane 10 % (ok. 51 ha).
- Tereny zagospodarowane zgrupowane są przy drodze powiatowej nr 123 87 oraz gminnej 022. Zabudowa ma charakter mieszany - częściowo są to budynki mieszkalne jednorodzinne, a częściowo zabudowa zagrodowa. Niewiele obiektów usługowych - klub rolnika, remiza OSP, punkt wymiany butli gazowych i zakład stolarski.
- Część gospodarstw jest zaopatrywana w wodę z ujęcia komunalnego z miasta Zawidowa, a pozostali wykorzystują własne ujęcia lub studnie.

Studniska Dolne

- Powierzchnia obrębu - 1.329,92 ha, z czego tereny zainwestowane stanowią zaledwie 8 % (104 ha), lasy 22 % (ok. 293 ha), a użytki rolne 67 % (893 ha).

- Zabudowa rozproszona, rozmieszczona wzdłuż głównych dróg. Charakter zabudowy mieszany - częściowo są to budynki mieszkalne jednorodzinne, a częściowo zagrodowe. We wschodniej części wsi - rybne stawy hodowlane. Poza tym we wsi znajdują się 2 punkty wymiany butli gazowych, szkoła podstawowa, kościół z cmentarzem, boisko sportowe, zakład kamieniarski, świetlica wiejska, biblioteka, sklep wielobranżowy, 2 sklepy przemysłowo-spożywcze, warsztat mechaniki pojazdowej oraz magazyny zajmujące część obiektów po byłym PGR. Pozostałe budynki PGR nie są wykorzystywane do produkcji rolnej.
- Na północ od wsi na działce nr 4 usytuowane są obiekty wojskowe.
- Wieś posiada sieć wodociągową.

Studniska Górne

- Powierzchnia obrębu - 744,6 ha, lasy to 16 % (130 ha), użytki rolne 75 % (ok. 582 ha), a tereny zainwestowane 6 % (ok. 44 ha).
- Zabudowa przeważnie zagrodowa lub jednorodzinna, skupiona wzdłuż dróg powiatowych nr 12 390 i 12 352. Usługi nieliczne - sklep spożywczo-przemysłowy, klub, boisko sportowe. Na północny-wschód od zainwestowania wiejskiego - kolonia Studniska Górne, gdzie obok kilku gospodarstw znajduje się punkt eksploatacji piasku oraz duża plantacja choinek. Wieś jest zwodociągowana.

Wielichów

- Powierzchnia obrębu to tylko 108,51 ha, z czego użytki rolne zajmują 90 % (96 ha), lasy zaledwie 1 % (1,1 ha), a tereny zainwestowane 8 % (ok. 7 ha).
- Zabudowa zagrodowa, rozmieszczona rzadko wzdłuż drogi powiatowej nr 123 83. Na terenie wsi brak jakichkolwiek usług. Wieś nie jest zwodociągowana.

Wilka

- Powierzchnia obrębu - 618,57 ha z czego na lasy przypada 7 % (43 ha), na użytki rolne 67 % (444 ha), a na tereny zainwestowane 7 % (ok. 46 ha).
- Zabudowa mieszkaniowa o mieszanym charakterze. Tereny zainwestowane przylegają bezpośrednio do jeziora Witka. Tuż przy jeziorze znajdują się: campingi, przystań wodna oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego.
- W granicach administracyjnych obrębu Wilka znajdują się położony na wschód od wsi Ksawerów oraz na północny-zachód – przysiółek Bory - grupa zwartej zabudowy zagrodowej. W Ksawerowie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna przemieszana jest z zagrodową. Obiekty po byłym PGR nadal są wykorzystywane do produkcji rolnej. Wieś nie posiada sieci wodociągowej.

Wrociszów Dolny

- Powierzchnia obrębu - 470,94 ha, na co składają się w 80 % użytki rolne (376 ha), 10 % lasy (47,3 ha) i 8 % tereny zainwestowane (36 ha).
- Zainwestowanie wiejskie skupia się przy przecięciu drogi powiatowej nr 12 319 i gminnych dróg nr 028 i 026. Zabudowa ma zróżnicowany charakter – częściowo są to budynki mieszkaniowe jednorodzinne, częściowo zabudowa zagrodowa. We wsi znajduje się sklep spożywczy i świetlica wiejska. Wieś nie jest zwodociągowana.

Wrociszów Górny

- Powierzchnia obrębu - 380,57 ha, użytki rolne to 80 % ogólnej powierzchni (376 ha), lasy 10 % (47 ha), a tereny zainwestowane 8 % (36 ha).
- Przemieszana zabudowa jednorodzinna i zagrodowa zgrupowana jest na skrzyżowaniu drogi powiatowej nr 12 385 z drogą gminną nr 025. We wsi znajduje się sklep spożywczy, świetlica wiejska, remiza OSP oraz boisko sportowe. Na północ od zainwestowania wsi – eksploatacja powierzchniowa piasku. Wieś posiada sieć wodociągową zasilaną z Zawidowa.
- **Podczas bezpośredniej inwentaryzacji urbanistycznej w terenie stan zabudowy na obszarze gminy oceniono jako średni. Pojedyncze budynki znajdują się w bardzo złym stanie technicznym lub są ruinami. Ponadto we wsiach znajduje się wiele miejsc po wyburzonych domach, najczęściej są one zarośnięte i słabo widoczne.**

II.3.3. Komunikacja

drogi krajowe i wojewódzkie

- Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich (Dz. U. nr 160/98, poz. 1070) ustalono, że na terenie gminy brak dróg krajowych, natomiast przez jej obszar przebiegają dwie drogi wojewódzkie:

- **droga nr 355 – Koźmin-Zawidów-granica państwa**
- **droga nr 357 – Radomierzyce-Lubań-Nowogrodziec-Zebrzydowa-Osiecznica.**

Drogi te stanowią główne osie układu komunikacyjnego gminy.

Pozostałe drogi na terenie gminy stanowią sieć dróg powiatowych i gminnych.

drogi powiatowe

- Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Komunikacji z dnia 17.11.1986 wykaz dróg wojewódzkich, woj. jeleniogórskie (Dz. U. z dn. 06.12.1986, załącznik do nr 42, poz. 205) oraz na podstawie art. 103, ust. 3 ustawy z dnia 13.10.1998 (Dz. U. z dn. 29.10.98 nr 133, poz. 872), do kategorii dróg powiatowych zaliczono:

nr drogi	nazwa drogi
12306	Lasów-Trójca-Włosień
12309	Zgorzelec-Kunów –Mała Wieś Dolna
112317	Osiek Łużycki-Radomierzyce-Wilka-stacja kolejowa Zawidów
12319	dr. 352-Koźlice-Łomnica-Wrociszów Dolny
12320	Koźmin-Kunów-Studniska Dolne
12322	Zgorzelec-Studniska Dolne-Mikułowa
12340	Sulików-Mała Wieś Górna
12352	Siekierczyn-Rudzica-Studniska Górne
12373	Mikułowa-dojazd do stacji kolejowej Mikułowa
12374	Miedziana-Łowin
12383	Stary Zawidów-Wielichów
12384	Studniska Górne-stacja kolejowa Mikułowa
12385	Wrociszów Górny-Skrzydlice
12386	Platerówka-Zawidów
12387	Miedziana-Zawidów
12388	dr. 357 Radzimów Górny-Bierna-Miedziana
12389	Radzimów-Sulików
12390	Sulików-Studniska Górne-Gozdanin
1365	Trójca-Mikułowa
1366	Zawidów-stacja kolejowa Zawidów

drogi gminne

- Zgodnie z uchwałą nr XVIII Wojewódzkiej Rady Narodowej w Jeleniej Górze z dnia 28.05.1987 r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg gminnych w woj. jeleniogórskim (Dziennik Urzędowy Województwa Jeleniogórskiego nr 6, poz. 40) oraz na podstawie art. 103, ust. 2 ustawy z dnia 13.10.1998 r. Przepisy wprowadzające usta-wy reformujące administrację publiczną (Dz. U. nr 133, poz. 872), na obszarze gminy Sulików do kategorii dróg gminnych zaliczono:

nr drogi	nazwa odcinka	długość w km
1239001	ulica Lubańska	0,530
1239002	ulica Zgorzelecka	0,530
1239003	ulica Wojska Polskiego	0,600
1239004	ulica Zawidowska	0,600
1239005	ulica Nowe Miasto	0,580
1239006	ulica Krótka	0,070
1239007	ulica Górską	0,320
1239008	ulica Nowa	0,150
1239009	ulica Pocztowa	0,200
1239010	ulica Dworcowa	0,500
1239011	ulica Kościelna	0,250
1239012	ulica Garbarska	0,300
1239013	ulica Św. Teresy	0,380
1239014	ulica Wiejska	0,820
1239015	przedłużenie ulicy Górskiej	0,290
1239016	ulica Szkolna	0,240

1239017	ulica Aleja Róż	0,100
1239018	ulica Jasna	0,380
1239019	ulica Młyńska	0,130
1239020	ulica 8-go Maja	0,150
1239021	Plac Wolności	0,260
1239022	Stary Zawidów przez wieś	1,400
1239023	Bierna (Nowoszyce) - Radzimów	1,700
1239024	Sulików do bazy	0,700
1239025	Sulików-Wrociszów Górny	3,500
1239026	Sulików-Wrociszów Dolny	1,900
1239027	Mała Wieś Dolna-Kunów	0,500
1239028	Wrociszów Dolny-Wilka	2,500
1239029	Mała Wieś Górna-Radzimów	1,400
ogółem		20,980

- Sieć dróg na terenie gminy jest dość gęsta, ale stan techniczny dróg oceniono jako zły. W perspektywie nie przewiduje się znaczącego zwiększenia liczby dróg układu podstawowego.
- Ważnym problemem jest duży ruch samochodów ciężarowych na drodze nr 357, na kierunku Radomierzyce-Lubań. W przyszłości przewiduje się jeszcze znaczny wzrost ilości przewozów towarowych na tej trasie. Oddziaływanie drogi jest uciążliwe zwłaszcza na terenie Sulikowa, gdzie droga nr 357 biegnie wąskimi ulicami, obudowanymi obustronnie budynkami mieszkalnymi. Niezbędne jest więc odciążenie Sulikowa od ruchu ciężkich samochodów i znalezienie obejścia drogowego.

komunikacja kolejowa

- Przez teren gminy przebiegają linie kolejowe:
  - **nr 274 pierwszorzędna niezelektryfikowana** (od km 178,074), (rozp. Rady Ministrów z dn. 03.09.96 r. Dz. U. nr 112, poz. 538), kierunek Wrocław Świebodzki-Zgorzelec przez Wałbrzych, Lubań, Mikułową;
  - **nr 290 pierwszorzędna niezelektryfikowana**, (rozp. Rady Ministrów z dn. 03.09.96 r. Dz. U. nr 112, poz. 538), kierunek Mikułowa-Bogatynia przez Sulików, Ręczyn;
  - **nr 344 niezelektryfikowana**, kierunek Wilka, granica państwa (Zawidów).
- Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 8 lutego 2000 r. (Dz. U. nr 13, poz. 156) ustalono dla linii kolejowej relacji Węgliniec – Zgorzelec – Studniska – Las – Wilka – Zawidów - granica państwa kategorię **linii o znaczeniu państwowym**.

II.3.4. Systemy infrastruktury technicznej

zaopatrzenie w wodę

- Gmina Sulików jest jedną z gmin z terenu byłego woj. jeleniogórskiego słabiej wyposażonych w urządzenia służące zaopatrzeniu mieszkańców w wodę. Obecnie zwodociągowane są wsie: Mikułowa, Radzimów, Skrzydlice, Stary Zawidów (częściowo), Studniska Dolne, Studniska Górne, Wrociszów Górny, Mała Wieś Górna oraz Sulików. W pozostałych wsiach mieszkańcy korzystają z własnych ujęć i studni.
- Trwa rozbudowa komunalnego systemu wodociągów. Dla nowego systemu zaopatrzenia w wodę mieszkańców źródłem wody jest usytuowane przy południowej granicy obrębu **Mikułowa ujęcie wód podziemnych**, na które składają się 3 studnie wiercone o głębokości: 1 – 50 m, 2 – 41 m, 3 – 41 m. Ujmują one wody czwartorzędowe o stałym dopływie. Promień obszaru zasilającego wynosi 820 m.
- **Wydajność studni** w Mikułowej wynosi: studnia 1 – 102 m³/h, st. 2 – 91 m³/h, st. 3 – 60 m³/h. Wg badań w czerwcu 1988 zawartość żelaza w mg/l (wobec dopuszczalnego 0,5 mg/l) wynosiła: st. 1 – 9 mg/l, st. 2 – 0,03 mg/l, st. 3 – 6,8 mg/l.
- Dla ujęcia w Mikułowej decyzją WOŚ UW w Jeleniej Górze nr 30/88 z dnia 27.12.88 zatwierdzono dla studni 1 i 2 **zasoby eksploatacyjne** w kat. „B” w ilości **Q_e = 193 m³/h**. Obecnie studnie nr 1 i 3 nie są użytkowane.
- Opracowana została dokumentacja hydrogeologiczna („Georeal” Wrocław, 99) dla nowego **otworu 1z**, położonego ok. 110 m na wschód od studni nr 2. W wyniku przeprowadzonych pompowań i stosownych obliczeń **Q_g = 50,0 m³/h**. Wobec wyłączenia z eksploatacji studni 1 i 3, łączna wydajność **studni 2 i 1z** wyniesie: 91 m³/h + 50 m³/h = **141 m³/h**. Decyzją nr 41/99 z dnia 06.09.99 Wojewoda Dolnośląski zatwierdził w/w dokumentację.
- Wobec tego, że woda z ujęcia zawiera podwyższoną w stosunku do norm ilość manganu, wymaga uzdatnienia na **stacji uzdatniania** (SUW) usytuowanej przy północnej granicy obrębu Radzimów. Stacja jest wyposażona w 2 zbiorniki po 150 m³ oraz 2-stopniową pompownię.

- Z SUW woda jest doprowadzana do Małej Wsi Górnej, Sulikowa, Radzimowa, Mikułowej, Studnisk Dolnych i Górnych. Przewiduje się budowę sieci wodociągowej w Małej Wsi Dolnej, Biernej i Miedzianach. Na działce nr 311/1 w Studniskach Górnych usytuowano 2 zbiorniki po 50 m³ (naziemne) i przepompownię. Druga przepompownia pracuje w Radzimowie. W 1998 r. przy pracującej tylko studni nr 2 produkcja wody wynosiła ok. **450 – 550 m³/dobę**.
- **Pozostałe ujęcia wód podziemnych** usytuowane w Sulikowie (2 studnie), Studniskach Dolnych (2), Mikułowej i Radzimowie pochodzące z lat 1966 do 1983 o łącznej wydajności ok. 75 m³/h przewidywane są do wyłączenia z eksploatacji.
- Stary Zawidów, Skrzydlice i Wrociszów Górny są zaopatrywane w wodę z **komunalnej sieci Zawidowa**.

odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków i wód opadowych

- W gminie praktycznie brakuje systemu kanalizacji. Bardzo krótkie odcinki odprowadzają ścieki do rzeki i potoków.
- **Oczyszczalnia ścieków** zlokalizowana przy okresowo pracującej mleczarni w **Radzimowie** prócz zakładu obsługującego parę budynków b. PGR i ścieki dowożone. Wydane na rzecz Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Zgorzelcu pozwolenie wodno-prawne Urzędu Wojewódzkiego z dnia 7.10.96 r. zezwala na odprowadzenie do potoku Czerwona Woda w km 0 + 399 oczyszczonych ścieków w ilości Q_{śrd} = 290 m³/d, Q_{max} = 348 m³/d.

zaopatrzenie w gaz i ciepłownictwo

- W gminie brak zdalnych systemów ciepłowniczych.
- **Gazyfikacja** gminy jest planowana – został opracowany i przyjęty program budowy gazociągu WC wraz z systemem stacji redukcyjno-pomiarowych, który ma w przyszłości obsługiwać Sulików i Zawidów.

elektroenergetyka

- Na obszarze gminy w obrębie Mikułowa usytuowana **jest rozdzielnia 400/220/110 kV** – ważny element sieci energetycznej kraju. Zasilana liniami najwyższych napięć z elektrowni „Turów” służy rozprowadzeniu sieci EE NN na teren Polski i Niemiec.
- Przez obszar gminy Sulików przebiegają liczne **napowietrzne linie elektroenergetyczne 400 kV i 220 kV**. Linie sieci przesyłowych promieniście rozchodzą się od rozdzielni w Mikułowej, znacznie ograniczając możliwości zagospodarowywania terenów w sąsiedztwie swoich korytarzy. Administrator linii nie zgłasza wniosków dotyczących realizacji nowych odcinków sieci.
- Prócz licznych elektroenergetycznych sieci przesyłowych (NN) przez teren gminy przebiegają sieci dystrybucyjne - **napowietrzne linie 110 kV oraz linie 20 kV**, zasilające stacje transformatorowe obsługujące mieszkańców. Liczba linii sieci dystrybucyjnej i trafostacji jest wystarczająca, jednak gdyby potrzeby energetyczne przekraczały możliwości istniejącego systemu nie ma przeszkód w jego rozbudowie.

telekomunikacja

- Przez obszar gminy biegną 2 **linie telekomunikacyjne** administrowane przez ZRiT Wrocław: nr KO 70355 i nr KO 70359 z kierunku Zgorzelca do Zawidowa wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 355 oraz odejście w kierunku Sulikowa wzdłuż drogi nr 359.
- Pozostałe miejscowości w gminie są obsługiwane przez sieci Telekomunikacji Polskiej S.A.
- W odpowiedzi na zawiadomienie o otwarciu prac nad studium ZRiT zgłosił zamiar budowy nowych połączeń telekomunikacyjnych.
- W gminie jest 1 **poczta** i 300 abonentów telefonicznych.

unieszkodliwianie odpadów komunalnych

- Na zachód od Sulikowa funkcjonuje **komunalne składowisko odpadów** obsługujące gminę i miasto Zawidów. Powierzchnia – 1,04 ha, pojemność – 67 tys. m³, wysypisko eksploatowane od 1992 r. jest wypełnione w około 75 % (wg danych PIOŚ). Pojemność składowiska dla okresu perspektywy będzie zbyt mała.
- **Punkty nielegalnego składowania śmieci** stwierdzono w obrębach: Miedziana (stare wyrobisko), Radzimów (odpady bytowe i złom w nieczynnym wyrobisku) na wschód od wsi oraz na rozłogach na zachód od wsi, Sulików (przy granicy Małej Wsi Górnej i przy drodze do Studnisk Górnych), Mikułowa (nad Lipą, na zachód od wsi), Studniska Dolne, Studniska Górne (nieczynne wyrobiska na NE od wsi) Wilka, (w sąsiedztwie drogi Zawidów-Wrociszów Dolny). Należy podjąć działania uniemożliwiające w przyszłości zrzucanie odpadów i gruzu do wyrobisk (sankcje, przekopy uniemożliwiające dojazd).
- **Odpady przemysłowe** wytwarzane w gminie to odpady górnicze i przerobcze z kamieniołomów bazaltu w Sulikowie. W 1997 roku było to ok. 3.000 ton. Rumosz bazaltowy jest wykorzystywany do produkcji mieszanek bazaltowych dla potrzeb drogownictwa, tak że powierzchnia zwałów na terenie kamieniołomów nie powiększa się.

II.4. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

II.4.1. Stan władania

- Stosunki własnościowe ustalono na podstawie aktualnych (połowa lipca 1999 r.) danych ewidencyjnych oraz opracowanej inwentaryzacji graficznej stanu władania.
- W gminie przeważają grunty należące do **osób fizycznych** oraz do **Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa**. Jest to odpowiednio 43,0 % i 34,3 % ogólnej powierzchni gminy.
- Pozostałe tereny znajdują się w administracji **Państwowych Gospodarstw Leśnych** (13,9 %), są własnością Skarbu Państwa w zarządzie lub administracji innych podmiotów (6,0 %) lub są własnością komunalną (2,8 %).
- Zaledwie 765 ha z ogólnej powierzchni 9522 ha to **tereny zainwestowane**, komunikacja oraz nieużytki. Lasy zajmują 1441 ha, z czego większość, bo aż 1231 ha (85,4 %) znajduje się w administracji PGL.
- W gminie 3804 ha gruntów to **użytki rolne**. Są to w zdecydowanej większości grunty należące do osób fizycznych. Wśród obszarów należących do osób fizycznych aż 91,7 % to użytki rolne.
- Porównanie stosunków własnościowych w gminie w roku 1991 (na podstawie archiwalnych analiz wykonanych do poprzedniego miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy) z aktualnym stanem władania wykazuje brak istotnych zmian w strukturze własności.

II.4.2. Demografia i struktury społeczno-zawodowe

- Wg danych Urzędu Gminy **liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały** w poszczególnych miejscowościach i przysiółkach gminy Sulików wynosiła 14 grudnia 1999 r. 6.132 osób. Na pobyt czasowy zameldowanych było w gminie ok. 100 osób.

lp	obręb	miejsowość	liczba mieszkańców
1.	Bierna	Bierna	326
		Bierna Nowoszyce	44
2.	Mała Wieś Dolna	Mała Wieś Dolna	139
3.	Mała Wieś Górna	Mała Wieś Górna	140
4.	Miedziana	Miedziana	255
		Miedziana Jabłoniec	10
		Miedziana Łowin	37
5.	Mikułowa	Mikułowa	331
6.	Radzimów	Radzimów Dolny	335
		Radzimów Górny	457
7.	Skrzydlice	Skrzydlice	100
8.	Stary Zawidów	Stary Zawidów	350
		Stary Zawidów-Kamieniec	15
9.	Studniska Dolne	Studniska Dolne	636
10.	Studniska Górne	Studniska Górne	358
11.	Sulików	Sulików	2010
		Sulików Podgórze	41
12.	Wielichów	Wielichów	51
13.	Wilka	Wilka	79
		Wilka Bory	23
		Ksawerów	33
		Ksawerów PGR	36
14.	Wrociszów Dolny	Wrociszów Dolny	150
		Wrociszów Dolny-Kolonia	21
15.	Wrociszów Górny	Wrociszów Górny	155
razem:			6132

- Z uwagi na brak analitycznych opracowań statystycznych z lat 1998 i 1999 przyjęto do porównań ogólnodostępne **dane z roku 1997** i wcześniejsze z roczników statystycznych woj. Jeleniogórskiego i opracowań GUS dla makroregionu południowo-zachodniego. Ponadto w związku z kontynuacją procesów demograficznych i zmian struktur społeczno – zawodowych rozpoczętych na początku dekady lat '90 nie występuje konieczność podawania wyrywkowych danych z lat 1998 lub 1999.

- Cała gmina liczyła 31 grudnia 1997 r. 6002 mieszkańców (99,7 kobiet na 100 mężczyzn). **Przyrost naturalny** w gminie był dodatni i w 1997 roku wyniósł +0,66 %. **Saldo migracji** ogółem jest dla całej gminy dodatnie i wynosi +25 osób w skali roku.
- Strukturę ludności wg wieku** (stan na 31.12.1994 i 1997) przedstawiono w porównaniu z danymi dotyczącymi makroregionu południowo-zachodniego (MP-Z) obejmującego byłe województwa: jeleniogórskie, legnickie, wałbrzyskie, wrocławskie i zielonogórskie:

	liczba ludności ogółem	w wieku w %							w wieku nieprodukcyjnym	bezrobotni
		przedprodukcyjnym					produkcyjnym	poprodukcyjnym		
		ogółem	0-2 lata	3-6 lat	7-14 lat	15-17 lat			na 100 osób w wieku produkcyjnym	
MP-Z 1994	3,5 mln	27,4	3,5	5,3	13,5	5,1	59,4	13,2	68,3	13,6
Sulików 1994	5937	29,4	3,9	5,7	14,6	5,2	54,1	16,6	84,9	12,7
Sulików w % do makroregionu w 1994 r.		107,3	111,4	107,5	108,1	102,0	91,1	125,8	124,1	93,4
MP-Z 1997	3,5 mln	25,3	3,0	4,8	12,3	5,2	60,7	14,0	64,7	8,4
Sulików 1997	6002	27,6	3,7	5,3	12,9	5,8	56,6	15,8	76,7	9,9
Sulików w % do makroregionu w 1997 r.		109,1	123,3	110,4	104,9	111,5	93,2	112,9	118,5	117,9

- Porównanie danych demograficznych z lat 1994 i 1997 obrazuje utrzymujący się wysoki przyrost naturalny w gminie oraz malejący przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym.
- Wyraźnie rośnie udział ludności w wieku produkcyjnym, co przy zauważalnym spadku udziału ludności w wieku poprodukcyjnym może być objawem procesu wymiany pokoleniowej (napływu osób młodych, rozpoczynających pracę przy odpływie osób starszych, którzy zakończyli już okres aktywności zawodowej).
- Tempo spadku liczby bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym jest znacznie niższe od spadku bezrobocia odnotowanego w tym samym czasie w makroregionie.
- Podjęto próbę inwentaryzacji źródeł utrzymania mieszkańców gminy. Dla dokonania szacunku ilości osób utrzymujących się z rolnictwa przeanalizowano **strukturę gospodarstw rolnych** w gminie.
  - pow. do 5 ha - 292 gospodarstwa;
  - 5 – 15 ha - 107 gospodarstw;
  - 15 – 30 ha - 38 gosp.;
  - 30 – 50 ha - 13 gosp.;
  - pow. 50 ha - 28 gosp.
 Obserwuje się przy tym tendencję wzrostu liczby gospodarstw dużych, o powierzchni powyżej 50 ha. Oszacowano, że z produkcji rolniczej utrzymuje się ok. 400 osób w wieku produkcyjnym. Wg szacunków służb gminnych rolnictwo jest jedynym źródłem utrzymania jedynie dla 70 gospodarzy.
- Bezrobotni** – wg stanu na 31.12.97 to **336 osób** (409 w 1994 roku). Wg szacunków BUiA bez pracy pozostaje ok. 800 osób.
- Struktura zatrudnienia** w gminie wg sekcji europejskiej klasyfikacji działalności (stan na 30.09.1997 r.):

działalność produkcyjna	75	osób
budownictwo	112	osób
handel i naprawy	5 (?)	osób
hotele i restauracje	brak	
transport, składowanie i łączność	43	osób
administracja publiczna i obrona narodowa	29	osób
edukacja	82	osób
ochrona zdrowia i opieka socjalna	41	osób
inne	197	osób
razem:	584	osób

- Struktura zatrudnienia wskazuje, że gmina nie posiada dostatecznej ilości usług ogólnodostępnych - tylko 5 do 8 % mieszkańców w wieku produkcyjnym pracuje w usługach na terenie gminy (handel, naprawy, hotele, restauracje, ochrona zdrowia i opieka socjalna).

- Ogółem – w wieku produkcyjnym mieszka w gminie Sulików ok. 3500 osób. Założono, że nie pracuje ok. 30 % (kobiety prowadzące gospodarstwa domowe, renciści, odbywający służbę wojskową). Stąd: 3500 – 30 % = 2450 – 800 (bezrobotni – wg oszacowanego stanu na 1999) – 650 (pracujący poza rolnictwem na terenie gminy) – 400 (rolnicy) = ok. 600 osób. Wynik może być interpretowany różnorodnie – jako deficyt miejsc pracy na terenie gminy, szacunek skali dojazdów do pracy (do Zgorzelca, Bogatyni, Zawidowa i w kier. Lubania), bądź jako – w pewnym procencie – wielkość tzw. „szarej strefy”.

II.4.3. Jakość życia mieszkańców

- Jakość życia mieszkańców gminy charakteryzuje kilka wskaźników, które w porównaniu ze średnimi dla wszystkich gmin wiejskich byłego województwa jeleniogórskiego, pozwalają określić odchylenia w **stopniu zaspokojenia niektórych potrzeb** bytowych. Wskaźniki nie pozwalają jednak stwierdzić rzeczywistego stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkańców, który zależy przede wszystkim od indywidualnego odczucia jednostek. Porównania pozwalają jednak zwrócić uwagę na problemy, które mogą się ujawnić w wyniku wyraźnych odchyżeń od średniej, a podmiotom gospodarczym ułatwiają znalezienie korzystnej dziedziny działalności.

• OŚWIATA

---

szkoły podstawowe	- 4; jedna na 1500 mieszkańców; (gminy wiejskie b. woj. JG = 92; jedna na 1064 mieszk.)
nauczyciele (w szkołach podstawowych)	- 44 nauczycieli.; jeden na 136 mieszkańców; (gm. wiejskie b. woj. JG = 834 nauczycieli; 1/117 mieszk.)
przedszkola (gminy wiejskie b. woj. JG = 90; jedno na 1088 mieszk.)	- 4; jedno na 1500 mieszkańców;
wychowawcy (w przedszkolach.)	- 8 wychowawców; jeden na 750 mieszkańców; (gm. wiejskie b. woj. JG = 134 wychowawców; 1/ 730 M)

• OCHRONA ZDROWIA

---

ośrodki zdrowia (gminy wiejskie b. woj. JG = 27; jeden na 3625 mieszk.)	- 1; jeden na 6000 mieszkańców;
personel służby zdrowia:	- na 1 lekarza przypada 2000 mieszk.; - na 1 pielęgniarkę przypada 1000 mieszk.; - na 1 dentystę = 6002 mieszk.;
gminy wiejskie b. woj. JG:	na 1 lekarza przypada 2387 mieszk.;
	na 1 pielęgniarkę przypada 816 mieszk.;
	na 1 dentystę = 3765 mieszk.;
żłobki	- brak, (gm. wiejskie b. woj. JG = 1; 1/97883 M)

• KULTURA

---

biblioteki publiczne	- 2; jedna na 3000 mieszkańców (gminy wiejskie b. woj. JG = 55; jedna na 1780 mieszk.)
kina	- brak, (gminy wiejskie b. woj. JG = brak)

• HANDEL

---

sklepy	- 41; 6,8/1000 mieszkańców (gm. b. woj. JG = 779; 8/1000 M)
stacje benzynowe (lub bazy paliwowe)	- 1; jedna na 6002 mieszkańców (gminy wiejskie b. woj. JG = 14; jedna na 6992 mieszk.)
targowiska stałe	- brak, (gminy wiejskie b. woj. JG = 2; 1/48942 mieszk.)

• INNE USŁUGI

---

placówki pocztowe	- 1; jedna na 6002 mieszkańców (gminy wiejskie b. woj. JG = 34; jedna na 2879 mieszk.)
telefony	- 299 stacji; 49,8/1000 mieszkańców (gminy wiejskie b. woj. JG = 7888 stacji; 80,6/1000 mieszk.)

- Wskaźniki świadczą o niedostatecznym wyposażeniu gminy w infrastrukturę społeczną, niekorzystnie odbiegają od średnich w b. województwie jeleniogórskim i są wielokrotnie gorsze od średniej dla makroregionu południowo-zachodniego.

- O jakości życia mieszkańców świadczą również niektóre dane statystyczne o stanie zabudowy i zagospodarowania - dla porównania podano wskaźniki dla gmin wiejskich byłego województwa jeleniogórskiego (stan 31.12.97):

mieszkania (gminy wiejskie b. woj. JG = 28321 lokali; 20,9 m ² Pu/os.; 3,43 os./mieszk.)	- 1811 lokali; 22,6 m² Pu/osobę; 3,31 osoby/mieszkanie
sieć wodociągowa (w połowie '99 r. – 54,6 km, około 80 % korzystających);	32,4 km;
zużycie wody	- 31,5 m³/mieszkańca/rok;

(gminy wiejskie b. woj. JG = 18,6 m³/mieszkańca/rok)

sieć kanalizacyjna - brak;

sieć gazowa - brak.

II.4.4. Gospodarka i budżet gminy

- W Sulikowie działa ponad 230 podmiotów gospodarczych.
Jednostki gospodarcze zarejestrowane w gminie (31.12.97) wg systemu „Regon”.

sektor publiczny:

przedsiębiorstwa państwowe i komunalne	1
spółki prawa handlowego	brak
inne jednostki	9

sektor prywatny:

spółki prawa handlowego	10
spółdzielnie	2
przedsiębiorstwa zagraniczne	brak
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	211
inne jednostki	3

razem: **236**

- Charakterystyczna jest przewaga liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą nad pozostałymi podmiotami. Struktura jednostek gospodarczych ma bezpośrednie odbicie w strukturze funkcjonalno-przestrzennej terenów zainwestowanych gminy.
- O możliwościach inwestycyjnych gminy może świadczyć **wielkość i struktura budżetu**. Strukturę budżetu charakteryzuje zestawienie za 1997 rok:

dochody: 4.744.500 złotych w tym				wydatki: 4.347.300 złotych w tym				
podatki i opłaty lokalne	udziały w podatkach państwowych	subwencje ogólne	dotacje z budżetu państwa	wynagrodzenia	zakup materiałów i usług	opłaty i składki	dotacje na wydatki bieżące	inwestycje
1116000	816800	1561600	593300	1373800	729800	647000	452800	567200

- Komunalne wydatki inwestycyjne** w Sulikowie stanowią 13 % wydatków budżetowych. Wskaźnik nakładów inwestycyjnych z budżetu na hektar wynosi ok. 60 zł/ha. Nawet biorąc pod uwagę, że ponad 90 % powierzchni stanowią użytki rolne i lasy, jest to wskaźnik bardzo niski. Dla porównania średnio w gminach wiejskich byłego województwa jeleniogórskiego wskaźnik ten wynosi około 144 zł/ha.

II.5. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE

II.5.1. Lasy ochronne

- Na podstawie zarządzenia nr 82 MOŚZNiL z dnia 21.06.1996 r. wszystkie lasy w gminie uzyskały status **lasów ochronnych** – w strefie oddziaływania przemysłu, II strefa uszkodzeń. Niewielkie enklawy są przy tym lasami wodochronnymi.
- Zarządzeniem nr 6 MOŚZNiL z 25.02.1998 zatwierdzony został **plan urządzenia lasu**, realizowany przez Nadleśnictwo Pieńsk. Dla lasów w administracji Nadleśnictwa nie jest opracowywany program ochrony przyrody. Nie został również dotychczas opracowany przebieg granicy rolno-leśnej na terenie gminy.

II.5.2. Tereny zalewowe

- Starosta, który może ustalać **granice terenów zagrożonych powodzią** nie określił dotychczas obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo zalania. Inspektorat ODGW w Zgorzelcu nie dysponuje żadnymi materiałami dot. zasięgów powodzi, które nawiedziły gminę w 1978 i 1981 roku.
- Dla potrzeb prac planistycznych przyjęto w tej sytuacji **granice terenów zalewowych** wg danych z zasobów archiwalnych BUIA, które opracowywało w 1993 roku plan zagospodarowania przestrzennego gminy i ówczesnie uzyskało informacje o zasięgach wód powodziowych od komitetu przeciwpowodziowego i ludności gminy.

II.5.3. Ochrona środowiska kulturowego, obiekty zabytkowe

- Sulików to wczesnośredniowieczny nadgraniczny gród, położony na granicy Śląsko-Łużyckiej, strzegący ważnego szlaku handlowego Wrocław – Zgorzelec - Drezno. Pierwsze wzmianki sięgają roku 1200. W dokumencie z roku 1268 Sulików zostaje nazwany miastem - „civitas”, budowanym na prawie magdebursko-zgorzeleckim. Miasto wielokrotnie było niszczone przez pożary. W roku 1688 spłonęło doszczętnie. Przed pożarem w centrum stał murowany ratusz, a środek rynku był zabudowany kramami.
- Miasto rozwijało się dość chaotycznie i nieregularnie, głównie wzdłuż drogi Lubań-Zgorzelec oraz w osobnej osadzie Nowe Miasto (z końca XVIII wieku). Pewne nieregularności układu wynikały również z pofałdowania terenu, na którym jest położone. Choć Sulików był grodem nadgranicznym w strukturze zabudowy brak wszelkich śladów obronności (murów miejskich).
- W mieście dominowała zabudowa drewniana (konstrukcja ryglowa), murowane były jedynie budynki północnej i wschodniej pierzei rynku (pochodzące z okresu po pożarze w 1814 r.) oraz nowe budynki na Nowym Mieście i wzdłuż ulic Wojska Polskiego, Zgorzeleckiej i Lubańskiej. Zabudowa historyczna bocznych ulic ma charakter chałup wiejskich. Na północny-wschód od miasta – za XX-wiecznym nasypem kolejowym, znajduje się powiązany z układem miejskim zespół pałacowo-folwarczno-parkowy. Pałac uległ rozbiórce na początku lat siedemdziesiątych. Zespół otoczony jest pozostałościami fosy i nasypów będących relikdami XVII-wiecznych ziemnych fortyfikacji bastionowych (prawdopodobnie z lat 1651-96).
- Większość starej zabudowy pozostałych miejscowości w gminie pochodzi z drugiej połowy XIX lub na początku XX wieku. Spośród zarejestrowanych obiektów zabytkowych najcenniejszymi w gminie są **dwa domy podcieniowe przy Pl. Wolności**. Budynek nr 28 powstał w 2 połowie XVIII wieku, natomiast drugi – nr 29, jest starszy i pochodzi z 1688 roku. Są to dwukondygnacyjne domy z użytkowym poddaszem, zwrócone szczytowo do rynku, posiadające w przyziemiu podcienia wsparte na czterech drewnianych słupach, wzmocnionych licznymi zastrzałami. Oba budynki są rzadkim przykładem ludowego budownictwa mało-miasteczkowego, nawiązującego do wzorów monumentalnej architektury staromiejskiej.
- Wykaz wartościowych obiektów posiadających historyczne znaczenie jest prowadzony przez Państwowe Służby Ochrony Zabytków. **Obiekty wpisane do rejestru zabytków** przedstawiono w zestawieniu poniżej:

lp.	nazwa obiektu	nr	data rejestracji
1.	układ przestrzenny Sulikowa	376	25.11.1956
2.	Sulików - kościół parafialny	1501	25.01.1966
3.	Sulików - domy przy rynku (Pl. Wolności) nr 17, 19-21, 28 i 29	396	24.11.1956
4.	Sulików - budynek miesz. ul. Wojska Polskiego 5	1177/J	24.10.1999
5.	Mała Wieś Dolna – założenie parkowe dworskie, zał. XVIII/XIX w., bardzo zaniedbane, podzielone, z zatartym układem kompozycyjnym	811/J	04.01.1984
6.	Miedziana – kościół pw Piotra i Pawła z cmentarzem z I poł. XVIII w.	1488	25.01.1966
7.	Miedziana – park pałacowy, zał. ok. połowy XIX w., przebudowany w pocz. XX w.	791/J	25.07.1983
8.	Miedziana – zespół pałacowo-parkowy (nr 163) Neorenesansowy, ze spichlerzem i folwarkiem, pochodzący z końca XVIII w., przebudowywany w latach 1886 i 1925	881/J	06.11.1986
9.	Miedziana – dom (nr 68) – dawna pastorówka z XVIII w.	1489	25.01.1966
10.	Mikułowa – park pałacowy z końca XIX w., z wartościowym drzewostanem, zaniedbany	792/J	28.07.1983
11.	Mikułowa – pałac neorenesansowy z XVIII w. z folwarkiem	1266/J	04.06.1996
12.	Radzimów Górny – kościół parafialny pw św. Marii Magdaleny	1499	25.01.1966
13.	Studniska Dolne – park dworski z cennymi drzewami, zaniedbany oraz zespół folwarczny, pochodzący częściowo z XVIII w., a częściowo z drugiej połowy XIX wieku	845/J	12.07.1984
14.	Studniska Dolne – kościół pw Św. Anny przebudowany w XVIII w. z cmentarzem przykościelnym	944	11.09.1961
15.	Wilka-Ksawerów – pałac (ruina) z folwarkiem (XIX w.) i domem czeladnym (koniec XVII w.)	1061/J	03.12.1990
16.	Wilka-Ksawerów – park z XIX wieku	789/J	25.07.1983
17.	Wrociszów Dolny - bud. miesz. nr 57 (d. szkoła)	1174/J	28.09.1994

- Na obszarze gminy znajduje się **25 stanowisk archeologicznych**:

nr stanowiska	obręb	obiekt	wiek
1	Wilka	osada	XIII – XV w
2	Wilka	osada	XIII – XV w
3	Wilka	osada	XIII – XV w
4	Wilka	osada	XIII – XV w
5	Wilka	osada	XIII – XV w
6	Wilka	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze VIII–IX w
7	Wrociszów Dolny	osada	XIII – XV w
8	Wrociszów Dolny	osada	XII – XV w
9	Sulików	osada	XIII – XV w
10	Sulików	osada	XIII – XV w
11	Sulików	grodzisko	IX - XI w
12	Sulików	osada	IX - XI w
13	Studniska Dolne	osada	XIII – XV w
14	Studniska Dolne	wielokulturowe stanowisko	pradzieje - późn. średniowiecze
15	Studniska Dolne	osada kultury brązu	epoka brązu
16	Studniska Dolne	osada	późne średniowiecze
17	Studniska Dolne	osada	późne średniowiecze
18	Studniska Górne	osada	późne średniowiecze
19	Studniska Górne	zaginiona osada	średniowiecze
20	Mikułowa		druga połowa XIII – XIV i XV w.
21	Mikułowa	osada	XIV – XV w
22	Mikułowa	osada	XIV – XV w
23	Mikułowa	śląd osadniczy	XIII – XV w
24	Mikułowa	stanowisko wielokulturowe	neolit, wcz. średniowiecze, IX-X w
25	Radzimów	osada	XIII – XV w

II.5.4. Ujęcia wód podziemnych

- Źródłem wody dla realizowanego nowego systemu wodociągów komunalnych jest usytuowane przy południowej granicy obrębu **Mikułowa ujęcie wód podziemnych**, składające się z 3 studni wierconych. Ujmują one wody czwartorzędowe o stałym dopływie. Promień obszaru zasilającego wynosi 820 m (wg dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia, PZR „Wodrol” Zielona Góra, 1988 r.). Dla ujęcia wydano pozwolenie wodnoprawne.
- W dokumentacji hydrogeologicznej studni nr 1z zaproponowano **zasięgi stref ochrony**:
  - bezpośredniej – 20 x 20 m,
  - pośredniej wewnętrznej – 80 x 90 m (działka nr 289/5),
  - pośredniej zewnętrznej – r = 120 m skorygowane do granic obszaru zasobowego.
 Wobec braku dokumentacji i decyzji dot. stref ochronnych dla studni nr 2 i pozostałych, przewidywanych do wyłączenia z eksploatacji otworów, przez analogię przyjęto podobne wielkości jak dla studni 1z.
- Pozostałe ujęcia wód podziemnych usytuowane w Sulikowie (2 studnie), Studniskach Dolnych (2), Mikułowej i Radzimowie pochodzące z lat 1966 do 1983 o łącznej wydajności ok. 75 m³/h przewidywane są do wyłączenia z eksploatacji.

II.5.5. Gleby chronione

- W gminie zdecydowanie przeważają **gleby kompleksu pszennego dobrego o III a – IV a** klasie bonitacyjnej. Najlepsze grunty orne występują w obrębach Stary Zawidów, Radzimów i Wrociszów Dolny. Najgorsze – w Małej Wsi Dolnej, Małej Wsi Górnej i Miedzianam.
- **Klasyfikacja bonitacyjna użytków zielonych** wskazuje na przewagę III klasy (ok. 60 % ich ogólnej powierzchni). Najlepsze użytki zielone są w Małej Wsi Dolnej, Skrzydlicach i Sulikowie, najgorsze – w Studniskach Górnych i Miedzianam.
- **Najlepsze jakościowo gleby** – a co za tym idzie warte ochrony – są użytki rolne we wsiach Stary Zawidów i Wrociszów Dolny. Najgorsze warunki dla rolnictwa mają wsie: Miedziana, Mała Wieś Górna i Studniska Górne.

II.5.6. Ochrona kopalin

- W koncesji MOŚrZNiL nr 5/99 z dnia 29 stycznia '99 r. wydanej dla Kopalni Bazaltu „Sulików” sp. z o.o. ustanowiono **obszar górniczy „Sulików I”** o powierzchni 698 454 m² oraz **teren górniczy „Sulików I”** o pow. 2 619 376 m². W granicach obszaru górniczego mieści się całe udokumentowane złożo bazaltu.
- Rada Ministrów rozporządzeniem z dnia 16 sierpnia 1994 r., (Dz.U. z 1994 r. nr 89, poz. 417) zaliczyła złożo „Sulików” do **kopalin podstawowych**.
- Na planszy uwarunkowań przedstawiono granice wszystkich **udokumentowanych złóż**, w tym „Borowa Góra” i „Radzimów”.

II.5.7. Elementy systemu ochrony przyrody

- Podstawowe uwarunkowania wynikające z istniejącej szaty roślinnej i świata zwierzęcego omówiono w rozdziałach II.2 i II.5.1 „Studium ...”. **Rozmieszczenie stanowisk roślin chronionych, chronionych gatunków zwierząt** (ssaków, płazów i ryb) oraz szczególnie chronionego bociana czarnego przedstawiono na planszy uwarunkowań. Zawiera ona ponadto lokalizacje grup wartościowych drzew, aleje i szpalery oraz drzewa o wymiarach pomnikowych.
- Na terenie gminy - wg danych Konserwatora Przyrody - znajdują się cztery zaewidencjonowane drzewa – **pomniki przyrody**.
  - buk w wieku 150 lat, o obwodzie pierścienicy 420 cm, wysokości 26 m, rozpiętości korony 12 m, wysokości do pierwszego konara 4,2 m. Rośnie on w parku w Sulikowie,
  - dwie lipy rosnące na cmentarzu przy Kościele w Sulikowie, mające 140 lat, obwód pierścienicy 4 m, wysokość 26 m, rozpiętość korony 26 m, do pierwszego konara 5 m,
  - dąb w wieku 250 lat, obwód pierścienicy 639 cm, wysokość 28 m, rozpiętość korony 16 m, do pierwszego konara 3,5 m. Rośnie on w Wilce koło Młyńskiego Potoku, 400 m od granicy.

zabytkowe parki

- Założenie ogrodowo-parkowe w **Ksawerowie** (obr. Wilka) składa się ze stawu hodowlanego o pow. 0,17 ha, ogrodu warzywnego i alei topolowej o pow. 3,23 ha. Przed fasadą pałacu rośnie okazała, o wymiarach pomnikowych 160-letnia robinia akacja. U podnóża skarpy 100-letnie drzewa. Wyróżniają się: dąb szypułkowy, lipa. Aleję tworzą topole włoskie o średnicy 0,4 - 0,7 m. Park wymaga cięć sanitarnych. Pokrywa zde-wastowana i zanieczyszczona.
- Neoromantyczny park wraz z ogródkiem ozdobnym w **Mikulowej** (działka 339/1) datuje się na 80-te lata XIX w. do lat 20-ych XX wieku. W drzewostanach wyróżniają się dęby szypułkowe o średnicy 0,6 - 0,9 m oraz lipy, buki, świerki, klon srebrzysty i dąb czerwony o średnicy 0,6 m. Warstwa podszytowa uboga - występuje w niej śnieguliczka.
Należy uporządkować teren parku, dokonać cięć pielęgnacyjnych, oczyścić układ wodny.
Wpisany do rejestru zabytków pod nr 792/J.
Dęby szypułkowe przy głównym wjeździe na podwórze folwarczne i przy drodze dojazdowej (ok. 100 m od pałacu) o walorach pomników przyrody.
- Park naturalistyczny w **Miedzianej** (działki 508, 519 i 520) założony został w połowie XIX w., powierzchnia 2,21 ha. Park jest w typie lasu świeżego, a wśród drzewostanu wyróżniają się: 3 buki na polanie o średnicy 0,9 - 1,0 m, sosna wejmutka - 0,7 m, lipa drobnolistna - 1,0 m, dąb szypułkowy - 0,9 m. Pozostałe drzewostany liściaste posiadają średnicę 0,5 - 0,8 m. Wśród iglaków występuje jodła, jedlica Douglasa, choina kanadyjska i świerk o średnicy 0,3 - 0,4 m. Stan zdrowotny drzewostanu dobry. Należy uporządkować teren, uzupełnić ubytki nekrotyczne w starych kasztanowcach przy drodze dojazdowej.
Wpisany do rejestru zabytków pod nr 791/J.
Dwa buki pospolite w parku graniczącym z murem kościoła o walorach pomników przyrody.
- Założenie ogrodowo-parkowe w **Studniskach Dolnych** (działka 502) składa się z parku, alei lipowej, ogrodu warzywnego oraz stawu. Całość o powierzchni 6,5 ha, w tym 0,8 ha wód. Założenie datowane jest na koniec XVIII, początek XIX w. W początku XX w. uzupełniono park gatunkami aklimatyzowanymi. Wśród drzew wyróżniają się dwa buki o średnicy 1,3 i 0,9 m, przy czym pierwszy kwalifikuje się jako pomnik przyrody. Posiada wysokość 24 m i rozpiętość korony 15 m.
Wśród pozostałych wyróżniają się: cyprysik nutkajski, jedlica Douglasa i choina kanadyjska o średnicy 0,3 - 0,5 m, trzy dęby szypułkowe o średnicy 1,2, 1,3 i 0,9 m. Pozostałe drzewa posiadają średnicę 0,4 - 0,8 m. Stan zdrowotny drzew dobry. Wymagane są jednak cięcia pielęgnacyjne, oczyszczenie zdziczałej pokrywy, likwidacja przegonu bydła, oczyszczenie stawu.
Wpisany do rejestru zabytków pod nr 845/J.
Dąb szypułkowy na posesji nr 28 (dz. nr 57) na północ od parku oraz rosnące w parku olsza czarna i grab pospolity - o wymiarach drzew pomnikowych.

- Założenie ogrodowo-parkowe przy granicy **Małej Wsi Dolnej i Sulikowa** datuje się na przełom XVIII/XIX w. Składa się z ogrodu ozdobnego, sadu i parku. Wzdłuż rowów rośnie 200-letni starodrzew dębowy. W części południowej i zachodniej znajduje się ogród ozdobny i sad, w części północnej niewielki park z połowy XIX w. W początku XX w. nastąpiły nowe nasadzenia. Zwarty drzewostan tworzą dęby i lipy o średnicy 0,5 - 0,9 m. Wyróżniają się: platan klonolistny o średnicy 1,1 m, trzy wiązy górskie o średnicy 0,7 m, dwa cyprysiki, trzy choiny, sześć dębów o średnicy 0,9 - 1,0 m. W składzie gatunkowym występują jeszcze: kasztanowiec, olsza, grab, jesion. Stan zdrowotny i warunki siedliskowe drzew dobre. Teren wymaga uporządkowania i pielęgnacji.
Wpisany do rejestru zabytków pod nr 792/J.

analiza stabilności środowiska

- Oddziaływanie antropogeniczne na grunt określa **współczynnik stabilności środowiska (WSS)**, obliczany:

$$WSS = \frac{\text{powierzchnia w ha lasów + łąk + wrzosowisk}}{\text{powierzchnia w ha gruntów ornych + pastwisk + sadów + terenów zabudowanych + dróg}}$$

czyli jako stosunek powierzchni zajętych przez zbiorowiska naturalne i zbliżone do gruntów poddanych oddziaływaniem antropogenicznym. Dla terenów gminy Sulików WSS wynosił w 1988 r. 0,13, a w **1994 r. – 0,79**. Dla sąsiedniej gminy Platerówka – odpowiednio 0,46 i 1,24, zaś dla gminy Zgorzelec w 1994 roku – 0,30.

- Wg publikacji „Organizacja i zagospodarowanie przestrzeni woj. jeleniogórskiego” Urzędu Statystycznego w Jeleniej Górze z 1996 r. współczynnik WSS należy interpretować:
  - 0,0 – 0,3 – krajobraz silnie antropogeniczny i niestabilny, narażony na wysoki poziom oddziaływań antropogenicznych;
  - **0,3 – 1,9 – krajobraz zrównoważony**, z dobrą proporcją formacji roślinnych zbliżonych do naturalnych i zrównoważonym oddziaływaniem antropogenicznym;
  - 1,9 – 2,0 – krajobraz z dominacją naturalnych ekosystemów i całkowicie naturalny, bez działalności antropogenicznej.
- Stosunkowo wysoki WSS dla gminy Sulików oznacza, że krajobraz gminy jest raczej harmonijny - WSS nie uwzględnia urządzeń napowietrznych; w wypadku Sulikowa duże znaczenie mają linie elektroenergetyczne. Ekosystemy gminy mogą kompensować skutki urbanizacji, a co ważniejsze WSS znacząco rośnie. Niekorzystny ze względów społecznych proces ograniczenia zasięgu gruntów ornych odlogujących latami stwarza korzystniejsze warunki dla renaturalizacji środowiska.

II.6. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE

II.6.1. Wnioski z opracowań planistycznych wyższego rzędu

- Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym dla województwa jeleniogórskiego zostało sporządzone „**Studium zagospodarowania przestrzennego województwa**”, które miało za zadanie określenie generalnych uwarunkowań, celów i kierunków polityki przestrzennej państwa na terenie d. woj. jeleniogórskiego. Jak wynika z opracowania - gmina Sulików nie jest położona na głównych potencjalnych osiach rozwoju osadnictwa, należy ona do gmin ze zdecydowaną przewagą gruntów rolnych. Zaleceniem studium jest utrzymanie prowadzonej eksploatacji powierzchniowej bazaltu w kopalni bazaltu „Sulików”. Ponadto w studium zostały przedstawione główne szlaki rowerowe – dwa z nich przebiegają przez teren gminy Sulików.
- Kierunki polityki przestrzennej – zwłaszcza dotyczące ochrony środowiska – sformułowano również w „**Polityce ekologicznej woj. jeleniogórskiego**” oraz w „**Programie gospodarki odpadami niebezpiecznymi woj. jeleniogórskiego do roku 2010**”. Wśród zadań długookresowych wymienia się:
  - zakończenie gazyfikacji województwa;
  - odsłonięcie dolin jako polderów zalewowych dla spłaszczenia fali powodziowej;
  - zainstalowanie okien o podwyższonej izolacyjności akustycznej w budynkach narażonych na uciążliwy hałas drogowy;
  - wyznaczenie zasięgu „stref ochronnych wokół wszystkich istniejących linii EE WN”;
  - realizację międzynarodowego programu „Czysta Nysa”.
- Ponadto Zarząd Woj. Dolnośląskiego określił zasady i kierunki długofalowego procesu rozwoju Dolnego Śląska w „**Strategii rozwoju woj. dolnośląskiego**”. Również „**Studium koordynacyjne rozwoju pogranicza polsko-czeskiego**” określa pewne zasady dotyczące warunków rozwoju i współpracy transgranicznej. Żadne z tych opracowań nie precyzuje szczegółowo zadań dla gminy Sulików, formułują one natomiast ogólne zasady i kierunki polityki przestrzennej, które należy odnieść również do gminy Sulików. Najważniejsze z nich to:
  - eliminacja niedorozwoju infrastruktury technicznej i społecznej wsi,
  - poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,
  - poprawa stanu sieci drogowej i zwiększenie dostępności komunikacyjnej,
  - prowadzenie działań rehabilitacyjnych i rekultywacyjnych na terenach zdegradowanych,

- zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska oraz wód powierzchniowych.
- W odpowiedzi na zawiadomienie o otwarciu prac nad „Studium ...” Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego i Dolnośląski Urząd Wojewódzki zaleciły wykorzystywanie w pracach planistycznych w/w opracowań, nie zgłaszając zamiarów realizowania na terenie gminy **samorządowych zadań służących realizacji ponadlokalnych i regionalnych celów publicznych, ani zadań rządowych.**
- W „**Wojewódzkim programie zwiększenia lesistości kraju**” założono powiększenie powierzchni lasów w dawnym woj. jeleniogórskim o 3 600 ha do 2010 roku. Dla Nadleśnictwa Pieńsk przewidziano wzrost powierzchni lasów o 2 %. W gminie Sulików zakłada się w programie dolesienia na ok. 240 ha, jednak nie opracowano dotychczas przebiegu granicy rolno-leśnej.

II.6.2. Powiązania komunikacyjne

- Trzy istniejące **linie kolejowe** wiążą Sulików z pozostałymi terenami województwa oraz pośrednio – z Czechami i Niemcami – w zakresie przewozów towarowych.
- W planach DDOKP jest **elektryfikacja linii nr 290** na odcinku Mikułowa-Zawidów, zaś w programach euro-regionalnych prowadzenie przez graniczne przejście kolejowe w Zawidowie dalekobieżnego(?) ruchu pasażerskiego. Bardziej prawdopodobne jest rozwinięcie obsługi międzynarodowych przewozów na stacji w Mikułowej (przeładunki typu kolej-kolej, samochód-kolej, magazyny, składy).
- Przez gminę Sulików nie przebiegają drogi krajowe, na zachodniej granicy gminy krzyżują się natomiast 2 **drogi wojewódzkie**. Droga 355 prowadzi ruch z rejonu Zgorzelca do **osobowego drogowego przejścia granicznego** z Czechami w Zawidowie.
- Wg generalnego pomiaru ruchu przeprowadzonego w 1995 r. na obu drogach wojewódzkich **natężenie ruchu** było jednakowe i wynosiło 1900 pojazdów na dobę. W latach 1990 – 1995 odnotowuje się prawie dwukrotny wzrost natężenia ruchu na drodze nr 357 i zmniejszenie liczby pojazdów na drodze do Zawidowa.
- Dla powiązań komunikacyjnych związanych z **codziennymi dojazdami do pracy i szkół** duże znaczenie ma sieć dróg powiatowych, łączących wsie gminy Sulików z ośrodkami ościennymi (Zgorzelec, Lubań, Zawidów, Bogatynia).

II.6.3. Sieci przesyłowe, infrastruktura techniczna

- W zakresie urządzeń sieciowych obszar gminy Sulików to przede wszystkim rejon, gdzie zbiegają się liczne **linie elektroenergetyczne** najwyższych i wysokich napięć (NN i WN). Lokalizacja w Mikułowej jednej z największych w kraju rozdzielni 400/220/110 kV powoduje, że przez tereny gminy biegają we wszystkich kierunkach napowietrzne linie przesyłowe, wiążąc pośrednio gm. Sulików z odbiorcami w całej krajowej sieci elektroenergetycznej oraz z Niemcami. Ten typ powiązań nie przynosząc gminie korzyści, stanowi poważne utrudnienie w gospodarowaniu przestrzenią – korytarze linii EE są praktycznie terenami niebudowlanymi – i nie pozostaje bez wpływu na zdrowie mieszkańców.
- Administrator linii EE NN – Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. – informuje, że trwają przygotowania do **przebudowy systemu przesyłów z napięcia 220 kV na 400 kV**, co poszerzy niebudowlane korytarze wzdłuż istn. linii. Jednocześnie PSE nie zgłaszają zamiarów budowy linii o nowych trasach, tak więc sygnalizowanie w rysunku „Studium... woj. jeleniogórskiego” powiązanie Mikułowej z Czechami nie znajduje potwierdzenia (o rezygnacji z realizacji linii 400 kV w kierunku Czech PSE informowało Urząd Wojewódzki w Jeleniej górze w 1995 r.).
- W ostatnich latach trwają prace przedprojektowe zmierzające do realizacji **systemu oczyszczania ścieków** w zlewni Czerwonej Wody. Korzystając z funduszy pomocowych Unii Europejskiej gminy: Platerówka, Sulików, Zgorzelec i Siekierczyn zamierzają wspólnie opracować projekt budowy systemu kanalizacji, po zrealizowaniu którego ścieki komunalne ze wszystkich zwodociągowanych wsi byłyby oczyszczane przed odprowadzeniem ich do Czerwonej Wody. Wspólne przygotowanie programu kanalizacji może spowodować powstanie w przyszłości wspólnie administrowanej sieci kanalizacji i oczyszczalni.
- Pewnym typem powiązań są związki między gm. Sulików z Zawidowem w **zakresie gospodarki wodno-ściekowej**. Mieszkańcy Starego Zawidowa, Skrzydliec i Wrocławzowa Górnego są zaopatrywani w wodę z sieci wodociągowej Zawidowa. Jednocześnie ok. 400 m³/dobę nieoczyszczonych ścieków z miasta jest odprowadzanych ogólnospławną kanalizacją do potoku Kocia i dalej, do jez. Witka, które jest zbiornikiem wód ujmowanych dla celów komunalnych dla mieszkańców Bogatyni.
- Od wielu lat planowana jest realizacja **gazociągu WC** relacji Pasieczany-Jerzmanki-Sulików-Zawidów (Dn – 100 do 150 mm, ciśn. 6,4 MPa). Rozważane było przedłużenie gazociągu do Bogatyni. Plany realizacji tej inwestycji znalazły potwierdzenie – DOZG z/s we Wrocławiu w odpowiedzi na pismo zawiadamiające o otwarciu prac projektowych nad „Studium ...” przypomina o opracowanej kiedyś koncepcji gazyfikacji gminy.

- W przeszłości analizowane były możliwości doprowadzenia **ciepłociągów** z elektrowni „Turów” do Sulikowa, Zawidowa i Zgorzelca. Obecnie nie są prowadzone żadne prace analityczne ani projektowe w tym zakresie.

II.6.4. Powiązania funkcjonalne z sąsiednimi gminami

- Tereny gminy Sulików otaczają – po polskiej stronie – obszar miasta Zawidów. Zainwestowanie miejskie zbliża się do granic obrębu Stary Zawidów, a w przyszłości będzie dochodziło do granicy obrębu Skrzydlice, co nie stwarza jednak ani uciążliwości, ani przeszkód w gospodarowaniu przestrzenią na terenie gminy Sulików. **Zawidów** pełni dla mieszkańców sąsiadujących z nim wiosek rolę ośrodka usługowego.
- W pewnym stopniu tego typu związki zachodzą również pomiędzy wsiami północnej części gminy a **Zgorzelcem**, który dla całej gminy pełni funkcję regionalnego ośrodka usługowego.
- Miejscem pracy dla wielu mieszkańców gminy są: Bogatynia, Zgorzelec, Lubań i Zawidów.
- Z kolei nad **jezioro Witka** pełniące funkcję ośrodka wypoczynku sobotnio-niedzielnego, przyjeżdżają mieszkańcy sąsiednich miast.
- Na większości otaczających gm. Sulików terenów **obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego** sporządzone przed 1995 r., które utracą moc z końcem 2001 roku. Jednocześnie na różnym etapie są w sąsiednich gminach prace **nad studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego**. Przeprowadzone rozeznanie wykazało, że najbardziej zaawansowane są prace nad „Studium...” w Zawidowie i gm. Zgorzelec. Z przeprowadzonych roboczych kontaktów z głównymi projektantami tych opracowań wynika, że żadne nowe decyzje planistyczne nie są szczególnie znaczące dla Sulikowa. Zgłoszono jedynie, że przewiduje się prowadzenie nowego szlaku rowerowego przez obszar gm. Sulików od strony gm. Zgorzelec. Potwierdzeniem takiego stanu rzeczy jest brak wniosków zarządów sąsiednich gmin do studium Sulikowa – na pismo zawiadamiające nie odpowiedziały władze gmin ościennych.
- Na planszy uwarunkowań przedstawiono ustalenia dwóch projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego opracowanych w 1999 roku dla paru działek w obrębach Koźmin, Osiek łuzycycki i Kunów (gm. Zgorzelec). U zbiegu dróg nr 355 i 352 planowana jest realizacja zespołu „usług komercyjnych”, a w Kunowie – na zachód od wsi – zespołu domków jednorodzinnych. Lokalizacje projektowanego zainwestowania mogą ograniczać możliwości ewentualnej przebudowy układu dróg wojewódzkich.
- W odleglejszym horyzoncie czasowym można spodziewać się wystąpień władz gminy Bogatynia kierowanych do władz Sulikowa, a dotyczących realizacji na terenie obrębów Wilka i Skrzydlice nowego ujęcia wód podziemnych. W pierwszej kolejności, dla zaspokojenia swoich potrzeb **Bogatynia zamierza realizować studnie i SUW** na terenie Zawidowa, w drugim etapie – na terenie gminy Sulików. Trwają prace dokumentacyjne, nie wydano dotychczas pozwolenia wodno-prawnego. Przewidywane: zasięg ujęcia, lokalizacje studni oraz granice stref ochrony – wg dokumentacji hydrogeologicznej. Po zrealizowaniu nowej stacji uzdatniania wody przewiduje się prowadzenie przez teren gminy Sulików nowej wodociągowej sieci magistralnej w kierunku Bogatyni.

III. PODSTAWOWE PROBLEMY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

III.1. KONFLIKTY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE

- Prace analityczno-studialne pozwoliły na zidentyfikowanie najważniejszych z punktu widzenia gospodarki przestrzennej konfliktów i problemów w gminie. Najbardziej dolegliwym – dla mieszkańców Sulikowa – jest prowadzony przez teren miejscowości **ruch tranzytowy ciężkich samochodów**. Przez Sulików przejeżdżał potok pojazdów, w którym udział samochodów osobowych wynosił 74 %, ciężarówek – 13 %, a autobusów 5 %, przy czym tonaż wielu samochodów jadących przez Sulików jest duży - przewozy kruszyw z kamieniołomów w kierunku granicy. W latach 1990 – 1995 odnotowuje się prawie dwukrotny wzrost natężenia ruchu na drodze nr 357. Hałas drogowy i drgania stwarzają szczególne uciążliwości dla mieszkańców ulic Wojska Polskiego, Zgorzeleckiej i Lubańskiej. Mimo to w planach inwestycyjnych Dyrekcji Okręgowej Dróg Publicznych nie przewiduje się realizacji obejścia Sulikowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 357.
- Dla mieszkańców Małej Wsi Dolnej i użytkowników drogi powiatowej nr 309 niekorzystną jest trasa tej drogi i jej wąski przekrój poprzeczny. Szpalery drzew po obu stronach jezdni i stosunkowo duża liczba wjazdów bramowych skłaniają do poszukiwania **nowego przebiegu drogi łączącej Sulików ze Zgorzelcem**.
- Kolejnym konfliktem „drogowym” jest **trasa wywozu kruszywa z kamieniołomów** „Sulików” w kierunku granicy. Ulice Nowe Miasto i Dworcowa są zbyt wąskie, prowadzenie tędy i dalej przez Sulików ruchu ciężarówek jest uciążliwe dla mieszkańców. Stąd potrzeba zorganizowania wywozu bazaltu bądź koleją, bądź nową drogą powiatową łączącą kopalnię z systemem dróg wojewódzkich.

- **Kopalnia bazaltu jest źródłem uciążliwości** odczuwanych przez mieszkańców Sulikowa. Należą do nich: hałas, rozrzut odłamków, pylenie, oddziaływanie fali podmuchu i drgania podłoża w czasie robót strzeleckich. Wg „Mapy maksymalnego zasięgu szkodliwego oddziaływania kopalni” szkodliwe drgania sejsmiczne mogą występować na terenach istniejącego i projektowanego zainwestowania mieszkaniowego. Jednocześnie nie został dotychczas opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego kamieniołomów, a możliwości skutecznej presji władz gminy na służby kopalni są ograniczone – jest to jedyny większy zakład pracy w gminie.
- Podstawowym problemem gminy jest **bardzo mała liczba miejsc pracy** na jej terenie. Tylko w niewielkim stopniu jest to problem leżący w sferze gospodarki przestrzennej, jednak zadaniem władz powinno być zapewnienie zasobu przygotowanych planistycznie terenów możliwych do przeznaczenia pod zainwestowanie.
- Problemem specyficznym dla gminy Sulików jest **wielka liczba napowietrznych linii elektroenergetycznych** wysokich i najwyższych napięć, które przebiegając w sąsiedztwie terenów zainwestowanych są nieobojętne dla zdrowia dla mieszkańców, a biegnąc nad gruntami rolnymi utrudniają prace polowe.
- Gminę charakteryzuje **niski standard wyposażenia w sieci** infrastruktury technicznej – brak kanalizacji i gazu, nie wszystkie wsie są zwodociągowane. **Słabo rozwinięta jest sieć usług**, brakuje szkół ponadpodstawowych.
- Mimo stosunkowo korzystnego dla rolnictwa klimatu i gleb w większości III klasy bonitacyjnej, **wiele gruntów po b. PGR-ach jest ugorowanych**, a rolnictwo jako jedyne źródło dochodów deklaruje jedynie 70 osób. W ostatnich latach rośnie co prawda liczba gospodarstw dużych (pow. 50 ha), nie obserwuje się jednak jeszcze ich specjalizacji.
- Biorąc pod uwagę dochody budżetu gminy, Sulików należy do gmin z grupy najuboższych w województwie dolnośląskim i jako taki kwalifikuje się do korzystania z funduszy pomocowych.

III.2. PODSTAWOWE CELE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

- Opierając się na opracowanych strategiach i programach rozwoju gminy, na szczegółowych studiach i analizach, po konsultacjach z władzami gminy, sformułowano **cele strategiczne**, które będą uwzględniane w rozwoju przestrzennym gminy Sulików, podporządkowane im **cele operacyjne** oraz **zadania**.
- **Cele strategiczne** rozwoju gminy to:
  - **zwiększenie liczby miejsc pracy na terenie gminy;**
  - **zapewnienie możliwie najwyższego poziomu warunków bytowych mieszkańców;**
  - **ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska naturalnego i kulturowego.**
 Cele strategiczne realizując zasadę zrównoważonego rozwoju tworzą ramy dla celów operacyjnych.
- **Cele operacyjne** określające zadania na okres perspektywy, to:
  - wzmocnienie funkcji Sulikowa jako ośrodka usługowego dla mieszkańców gminy;
  - poprawa warunków zamieszkania i gospodarowania na terenach wiejskich; zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy realizowane będzie poprzez tworzenie sprzyjających warunków dla lokalnych i indywidualnych inicjatyw, realizację uzbrojenia terenów oraz zagospodarowywanie przestrzeni publicznych;
  - dla prowadzenia racjonalnej gospodarki przestrzennej przywracającej naturalne walory środowisku zakłada się dążenie do stopniowej odbudowy wartościowych ekosystemów na terenach leśnych i otwartych, eliminując przy tym lub znacznie ograniczając emisję zanieczyszczeń oraz stymulując procesy samoregulacji w środowisku;
  - ochrona dziedzictwa kulturowego realizowana będzie poprzez integrację historycznie ukształtowanego wartościowego zagospodarowania z nowymi obiektami.
- **Zadania strategiczne** na okres wczesnej perspektywy, to:
  - utworzenie zasobu gruntów niezbędnych dla realizacji celów operacyjnych oraz ich przygotowanie formalne i techniczne do sprawnego inwestowania;
  - rozbudowa o niezbędne elementy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, a w szczególności dokończenie realizacji systemu wodociągów komunalnych i budowa systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków;
  - wspieranie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, współdziałanie przy promocji i zagospodarowywaniu zespołów zabudowy po b. PGR-ach, poprawa standardów wyposażenia wsi w media;
  - ustalenie koniecznego zakresu ograniczeń w gospodarowaniu na gruntach rolnych w sąsiedztwie rozdzielni Mikułowa i doprowadzenie do utworzenia wokół stacji obszaru ograniczonego użytkowania;
  - promocja nowych zespołów aktywności gospodarczej na terenie gminy;
  - działania na rzecz ograniczenia uciążliwości dla mieszkańców Sulikowa kopalni bazaltu i tranzytowego ruchu ciężkich samochodów
  - tworzenie systemu użytków ekologicznych, działania na rzecz realizacji dolesień i zadarnień.

III.3. SKALA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

III.3.1. Możliwości rozwoju zainwestowania na obszarze gminy

- Przeprowadzona analiza stabilności środowiska wskazała, że gmina Sulików nie podlega nadmiernej antropresji i zachowała krajobraz zrównoważony. Ekosystemy gminy mogą kompensować skutki urbanizacji w coraz większym stopniu, w związku m.in. z postępującym procesem ograniczania areалу gruntów ornych.
- Niski stopień urbanizacji gminy oraz wzrastający współczynnik stabilności środowiska pozwalają na bezpieczne dla ekosystemów przeznaczanie stosunkowo dużych powierzchni pod zainwestowanie. Proces urbanizacji może być przy tym kompensowany zalesieniami i zadarnieniami przewidywanymi na gruntach zagrożonych erozją, gruntach o najniższych klasach bonitacyjnych i nieużytkach porolniczych.
- Z drugiej strony, znaczącym walorem gminy jest zachowany krajobraz zbliżony do naturalnego, z ciekawą szatą roślinną. Może to skłaniać ludność Bogatyni i Zgorzelca do osiedlania się na terenie gminy, która może zapewnić warunki środowiska znacznie korzystniejsze niż w pasie nadgranicznym.
- Stosunkowo niewiele czynników ogranicza możliwości inwestowania na terenie gminy. Są to przede wszystkim:
  - niepełne zwodociągowanie gminy;
  - brak systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków;
  - brak gazu przewodowego;
  - ograniczenia przestrzenne wynikające z przebiegów istniejących sieci elektroenergetycznych;
  - ograniczenia wynikające z zasięgu oddziaływania kopalni bazaltu.
- Zwarte tereny obecnego zainwestowania tworzą czytelne ciągi osadnicze w północnej i środkowo-wschodniej części gminy. W sąsiedztwie Zawidowa zabudowa skupiona jest w rozrzuconych wioskach i przysiółkach o czytelnej strukturze przestrzennej. Przewidując umiarkowany wzrost liczby inwestycji kubaturowych należy jednak inwestorom zapewnić możliwość wyboru lokalizacji, tworząc odpowiednio duży zasób przygotowanych planistycznie gruntów. Jako zasadę należy przyjąć realizację nowego zainwestowania wiejskiego w sąsiedztwie istn. zabudowy, dopuszczając jednak zabudowę „farmerską” – ośrodki produkcji rolnej w obrębie dużych (powyżej 50 ha) gospodarstw.
- Dla ochrony najcenniejszych w gminie ekosystemów oraz dla wzmocnienia krajowego korytarza ekologicznego Kwisy poprzez jego osłonięcie od wpływów zanieczyszczeń powietrza napływających od zachodu, projektowane dolesienia należy przewidywać przede wszystkim we wschodniej części gminy. Należy również dążyć do utworzenia ciągłego kompleksu lasów w rej. jeziora Witka.
- Tereny otwarte z zakazem zabudowy należy ustanawiać na obszarach o najwartościowszym krajobrazie, na terenach o glebach niższych klasach bonitacyjnych (brak zainteresowania tworzeniem dużych gospodarstw specjalistycznych) oraz na terenach, na których występują znaczące ograniczenia w sytuowaniu zabudowy.
- Należy przewidywać znaczny wzrost zainteresowania inwestowaniem w sąsiedztwie Zawidowa (obr. Skrzydlice, Wrociszów Górny).

III.3.2. Zasada zrównoważonego rozwoju

- Polityka przestrzenna gminy przyjmuje jako podstawę działań rozwój zrównoważony, co oznacza między innymi dążenie do:
  - racjonalnego użytkowania zasobów nieodnawialnych;
  - ograniczania uciążliwości dla środowiska inwestycji i procesów oraz nieprzekraczania jego odporności;
  - zachowania różnorodności biologicznej;
  - zapewniania mieszkańcom bezpieczeństwa ekologicznego;
  - zapewniania ochrony oraz racjonalnego kształtowania środowiska, pozwalającego na równoprawne korzystanie z jego zasobów i walorów tak obecnemu społeczeństwu, jak przyszłym pokoleniom.
- Sposób i intensywność zagospodarowania terenu wymaga dostosowania do zidentyfikowanych uwarunkowań przyrodniczych dla zachowania walorów naturalnych środowiska.
- Dążeniem społeczności lokalnej jest przywracanie równowagi przyrodniczej w środowisku oraz ochrona prawna jego szczególnie wartościowych elementów. Na obszarach objętych szkodliwymi oddziaływaniami niemożliwymi do skutecznego ograniczenia wymaga się wyznaczenia obszarów ograniczonego użytkowania.
- Kierunki rozwoju przestrzennego gminy winny uwzględniać:
  - racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi i zasobów gleb;
  - efektywne systemy gospodarki wodno-ściekowej oraz unieszkodliwiania odpadów;
  - ochronę walorów krajobrazowych gminy;
  - ochronę powietrza, wód i powierzchni ziemi oraz ochronę przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem szkodliwym dla ludzi.

III.3.3. Prognozy i założenia dot. skali rozwoju

- Założenie właściwej - przewidywanej dla okresu perspektywy - skali rozwoju przestrzennego zainwestowania gminy ma szczególne znaczenie ze względu na zasadę zrównoważonego rozwoju oraz stworzenie możliwości harmonijnej rozbudowy sieci osadniczej.
- Z analizy dotychczasowych trendów rozwoju demograficznego wynika, że w okresie perspektywy utrzyma się prawdopodobnie dotychczasowa **tendencja umiarkowanego wzrostu liczby mieszkańców**. Liczba ludności może zwiększyć się do ok. 6,65 tys., to jest o około 8,5 % w 2015 r. Prognoza zakłada pewne zwiększenie dynamiki dotychczasowego przyrostu, przewidując osiedlanie się na terenie Sulikowa i Studnisk ludności ze Zgorzelca i ew. Bogatyni.
- **PROGNOZA LICZBY MIESZKAŃCÓW I STRUKTURA OŚRODKÓW USŁUGOWYCH**

lp	obręb	1999 r.	perspektywa	poziom obsługi ludności
	gmina ogółem	6.132	6.650	
1.	Sulików	2.051	2.300	II - ponadpodstawowy
2.	Bierna	370	400	I - podstawowy
3.	Mała Wieś Dolna	139	180	elementarny
4.	Mała Wieś Górna	140	160	elementarny
5.	Miedziana	302	310	I - podstawowy
6.	Mikułowa	331	340	I - podstawowy
7.	Radzimów	792	810	I - podstawowy
8.	Skrzydlice	100	140	elementarny
9.	Stary Zawidów	365	390	I - podstawowy
10.	Studniska Dolne	636	650	I - podstawowy
11.	Studniska Górne	358	380	I - podstawowy
12.	Wielichów	50	50	elementarny
13.	Wilka	172	190	I - podstawowy
14.	Wrociszów Dolny	171	180	elementarny
15.	Wrociszów Górny	155	170	elementarny

- W sytuacji dużej niepewności warunków rozwoju społeczno-gospodarczego trudne jest przewidywanie w dłuższym (kierunkowym) horyzoncie czasowym tendencji i tempa rozwoju demograficznego gminy. W stosunku do prognozy opartej na naturalnych procesach demograficznych i regionalnych migracjach może nastąpić znacząca zmiana w wypadku wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Sąsiedztwo Niemiec i Czech może znacząco wpłynąć na procesy inwestycyjne i osadnictwo, choć obecnie nie potrafimy prognozować skali tych zjawisk.
- Procesy wzrostu potrzeb wyposażenia terenów wiejskich w szeroko rozumianą infrastrukturę, migracji, reorientacji zawodowej ludności wiejskiej i aktywizacji zawodowej kobiet wymagają uważnych stałych obserwacji. W ich wyniku może wystąpić potrzeba aktualizacji przyjętych w niniejszej edycji „Studium ...” założeń.

CZEŚĆ 2

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ ZASADY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

IV. KIERUNKI I ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

IV.1. WIODĄCE FUNKCJE GMINY

- W okresie perspektywicznym gmina Sulików pozostanie **gminą rolniczą**, należy przy tym przewidywać wzrost znaczenia przechowywania i przetwórstwa płodów rolnych. Stopień rozwoju funkcji rolniczej jest trudno przewidywalny, wobec szybko postępujących zmian w systemie politycznym i gospodarczym kraju.
- Wobec korzystnego stanu środowiska naturalnego, postępującego wyposażania wsi w media, przygotowania planistycznego terenów pod zabudowę oraz ze względu na strukturę władania i niewielką odległość od Zgorzelca, Bogatyni i przejść granicznych, przewiduje się wzrost znaczenia **funkcji mieszkaniowej** gminy.
- W perspektywie może wzrastać **znaczenie Sulikowa jako ośrodka administracyjno-usługowego**. Rozwój drobnej przedsiębiorczości, rzemiosła i usług może tak w Sulikowie, jak w innych wioskach gminy złagodzić obecnie deficyt miejsc pracy.
- Zbiornik Witka, wdrażany system ochrony przyrody, znaczny obszar **projektowanych dolesień** oraz prowadzona stopniowo przebudowa drzewostanów mogą w okresie kierunkowym stworzyć warunki do rozwoju funkcji **rekreacyjnej i turystycznej**. Warunkiem jest w tym przypadku jednak nie tylko renaturyzacja istn. kompleksów leśnych, ale i znaczna poprawa stanu higieny środowiska w gminie. Funkcje turystyczne mogą być rozwijane z wykorzystaniem istniejących w gminie interesujących obiektów zabytkowych oraz ciekawego krajobrazowo i przyrodniczo rejonu Biernej.
- **Długookresowe kierunki rozwoju gminy** wyznaczają:
  - kształtujący się wielofunkcyjny charakter gospodarki gminy, stwarzający możliwość harmonijnego łączenia rozwijającego się rolnictwa z pozostałymi działami gospodarki,
  - postępująca poprawa wyposażenia wsi w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej,
  - walory środowiska naturalnego oraz korzystne relacje między środowiskiem przyrodniczym a systemem osadniczym,
  - umiarkowany rozwój przestrzenno-gospodarczy pozbawiony nadmiernej koncentracji zainwestowania,
  - sąsiedztwo stosunkowo dużych miast, przygraniczne położenie, występowanie złóż surowców dla budownictwa i drogownictwa oraz istniejące zainwestowanie w infrastrukturę rolniczą.

IV.2. POŻĄDANE KIERUNKI ZMIAN W ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

- Rozpoczynając prace nad „Studium ...” rozpoznano **potrzeby i zamiary inwestycyjne organów administracji rządowej i samorządów oraz instytucji**, mogących określić perspektywiczne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy. Pismem Zarządu Gminy Sulików zawiadomiono o otwarciu prac nad „Studium...” 28 instytucji. Otrzymano 11 odpowiedzi:
  - Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego zalecił uwzględnienie w studium gminy danych zawartych w „Studium zagospodarowania przestrzennego woj. jeleniogórskiego” oraz informacji ze „Studium koordynacyjnego rozwoju pogranicza polsko-czeskiego”, na terenie gminy Sulików **samorząd wojewódzki nie zamierza realizować żadnych zadań**;
  - Dowództwo Śląskiego Okręgu Wojskowego nie zgłosiło wniosków;
  - Telekomunikacja Polska S.A. z/s we Wrocławiu poinformowała, że na terenie gminy posiada kable ZRiT;
  - Okręgowy Urząd Górniczy z/s w Wałbrzychu wniósł o uwzględnienie w studium dotychczasowych uregulowań prawnych dot. eksploatacji złoża bazaltów Sulików;
  - Dolnośląski Zarząd Dróg Wojewódzkich poinformował o drogach, którymi administruje; dla drogi nr 357 wniósł o ustalenie IV klasy technicznej; nie zgłosił żadnych zamiarów inwestycyjnych;
  - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej poinformował o opracowaniach dot. gospodarki wodnej w regionie, za zasięg wód 100-letnich zaproponował przyjęcie zasięgu zalewu powodzi z 1981 r.;
  - Dolnośląski Urząd Wojewódzki poinformował o opracowaniach: „Polityka ekologiczna woj. jeleniogórskiego”, o inwentaryzacji przyrodniczej gminy i „Programie gospodarki odpadami niebezpiecznymi woj. jeleniogórskiego do roku 2010”;
  - Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa wniosła o przeznaczenie na cele mieszkalno-usługowe gruntów AWRSP w sąsiedztwie wsi, terenów przy drodze Zawidów-Zgorzelec – pod usługi, a gruntów klas V i VI – do zalesienia;
  - Dyrekcja Okręgu Infrastruktury Kolejowej przekazała informacje o istn. liniach kolejowych i **planach elektryfikacji linii kolejowych**;
  - Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo – Zakład Gazowniczy w Zgorzelcu przypomniało o istniejącej **koncepcji gazyfikacji**, która przewiduje możliwość budowy gazociągów i stacji redukcyjnych na terenie gminy Sulików;
  - Parafia Rzymsko-Katolicka Św. Józefa Robotnika z Zawidowa (nie ujęta w rozdzielniku pisma zawiadamiającego o otwarciu prac nad „Studium...”) prosiła o zlokalizowanie parkingu na działce nr 2/2 w obrębie Stary Zawidów;

- Polskie Sieci Elektroenergetyczne wyliczyły linie NN biegnące przez gminę oraz poinformowały o **planach przebudowy istn. linii 220 kV na linie o napięciu 400 kV**.
- Żadnych wniosków do „Studium ...” nie zgłosiły:
  - zarządy gmin sąsiednich i Zarząd Powiatu Zgorzelec,
  - Wojewódzki Konserwator Zabytków i Powiatowy Inspektor Sanitarny,
  - Nadleśnictwo Pieńsk,
  - policja, UOP, straż pożarna, straż graniczna,
  - Zakład Energetyczny i Zakład Telekomunikacji,
  - Urząd Regulacji Energetyki oraz Regionalny Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.
- Ze względu na stosunkowo niewielki ruch inwestycyjny na terenie gminy, ograniczony budżet oraz brak znaczących dla rozwoju przestrzennego Sulikowa planów inwestycyjnych instytucji ponadgminnych, w okresie perspektywicznym nie przewiduje się zasadniczych zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy. Prawdopodobny jest rozwój mieszkalnictwa, obiektów obsługi gospodarki leśnej, a także funkcji rekreacyjnej na brzegach zalewu Witka i obszarach przyległych.
- Nieliczne przewidywane inwestycje kubaturowe przesądzą o przewidywanym **zachowaniu obecnego zagospodarowania** i geometrii istniejącej sieci osadniczej. Pożądane jest zachowanie czytelnego układu pasmowego większości wsi i ochrona kompleksów użytków rolnych o wyższych klasach bonitacyjnych.
- Zasady szeroko rozumianej ochrony środowiska decydują o potrzebie **sytuowania nowego zainwestowania w obrębie już wykształconych zespołów zabudowy**. Należy intensyfikować zagospodarowanie poprzez wprowadzanie zabudowy plombowej w sąsiedztwie istniejących gospodarstw. Przyjęcie takiej zasady inwestowania ułatwia uzbrajanie terenów pozwalając na zachowanie ładu przestrzennego.
- Z drugiej strony potrzeba stymulowania rozwoju rolnictwa wskazuje na konieczność **dopuszczenia zabudowy „farmerskiej”** – siedlisk dużych gospodarstw rolnych. Dla uniknięcia rozproszenia zainwestowania przyjęto zasadę, że w dużym stopniu autonomiczne pod względem mediów siedlisko może być sytuowane poza terenami zainwestowania wiejskiego tylko w przypadku, gdy powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa jest większa niż 50 ha, a nowa zabudowa będzie realizowana poza ustalonymi w „Studium ...” terenami z zakazem wszelkiej zabudowy.
- Zakłada się **intensyfikację zagospodarowania miejscowości Sulików**, dopuszczając lokalizowanie w granicach obrębu nowej zabudowy mieszkalnej, usługowej, rzemieślniczej i nieuciążliwych funkcji wytwórczych przy poszanowaniu zabytkowej struktury przestrzennej historycznie ukształtowanego zainwestowania.
- Sytuowanie nowych **funkcji produkcyjnych** przewidziano poza terenami osadniczymi wsi: w sąsiedztwie drogi wojewódzkiej Zgorzelec – Zawidów, na zachód od zabudowy Mikułowej, przy stacji Mikułowa oraz na zachód od Sulikowa.
- W krajobrazie gminy znaczną zmianę mogą wyprowadzić projektowane na najłagodniejszych glebach **dolesienia**. Ich największe areale przewiduje się w obrębach Bierna, Miedziana, Radzimów i Wilka.

IV.3. ZASADY OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

- **Realizując zasadę zrównoważonego rozwoju**, dla zachowania równowagi biologicznej w „Studium ...” ustalono kierunki i zasady ochrony środowiska. Długofalowo i konsekwentnie realizowane mogą one przyczynić się do zachowania walorów przyrodniczych gminy, wzbogacenia krajobrazu oraz zapewnienia mieszkańcom wyższego standardu życia.

IV.3.1. Ekologiczny system obszarów chronionych (ESOCh)

- W koncepcji **krajowej sieci ekologicznej** (ECONET-PL) obszar gminy leży na zachód od korytarza ekologicznego Kwisy – zespołu przyrodniczego o znaczeniu krajowym. Wzdłuż wschodniej granicy gminy dopuszcza się dolesienia nie tylko na glebach słabych i narażonych lub dotkniętych erozją, ale również na „nieużytkach porolniczych” – gruntach b. PGR-ów latami ugorowanych. Jednym z zadań przyszłego kompleksu lasów w obrębach Bierna, Miedziana i Radzimów jest wzmocnienie i osłonięcie korytarza ekologicznego sieci krajowej. Lasy tworzyć będą warunki do migracji gatunków na kierunku północ-południe przyczyniając się do zachowania różnorodności biologicznej regionu.
- mina Sulików leży w sąsiedztwie „worka turoszowskiego” - **obszaru ekologicznego zagrożenia**. Położenie gminy wymaga więc wzmocnienia wewnętrznej sieci powiązań przyrodniczych poprzez tworzenie lokalnych korytarzy ekologicznych oraz renaturyzację (unaturalnienia) terenów zdegradowanych lub przyrodniczo zubożonych.
- Na obszarze gminy wyznaczono **korytarze ekologiczne** umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków. Łączą one istniejące kompleksy lasów i ekosystemów wodno-łąkowych, opierając się na siedliskach wartościowej flory, stanowiskach lęgowych ptaków, zalesieniach i zadrzewieniach śródpolnych oraz ekosystemach

doliny cieków. Projektowany system dolesień, rozmieszczenie nowego zainwestowania oraz ograniczenia w gospodarowaniu na terenach otwartych, zmierzają do utworzenia trzech południkowych korytarzy – wzdłuż wschodniej granicy gminy, w dolinie Czerwonej Wody oraz korytarza łączącego istniejące lasy w Ksawerowie i Wrociszowie Dolnym. Poprzez dolesienia wzmocniono ekosystem leśno-łąkowo-wodny przy północnej granicy gminy. Pomiędzy Sulikowem a Wrociszowem Górnym powiększając powierzchnię lasów zapoczątkowano renaturyzację nieużytkowanych rozłogów.

- Szczegółne istniejące wartości przyrodnicze i obecne formy ich ochrony przedstawiono w „Studium ...” w części uwarunkowań. Obejmuje się ochroną **grupy wartościowej zieleni wysokiej, aleje i szpalery drzew** wskazane na planszy ograniczeń. Ochronie podlegają **lasy wodochronne**, parki podworskie, zieleń cmentarna oraz **pomniki przyrody**.
- Ekosystemy zalecane do objęcia ochroną w formie **użytków ekologicznych**:
  - stawy i tereny podmokłe przy północnej granicy gminy, na zachód od kolonii Studniska,
  - stawy i zalane wyrobiska w obrębie Mikułowa, na północ od torów kolejowych,
  - olszynka w Mikułowej, na północ od torów, przy wschodniej granicy gminy,
  - dolina rzeki Czerwona Woda na całej długości,
  - las w Sulikowie na prawym brzegu Czerwonej Wody, na stoku południowym kopuły bazaltowej (Góry Ognistej),
  - stawy na zachód od Sulikowa (stanowisko płazów),
  - stawy w sąsiedztwie jeziora Witka na wschód od torów,
  - Miedziański Las – stanowisko m.in. bociana czarnego i daniela.
- Opracowując miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego należy **chronić najwartościowsze kompleksy przyrodnicze** wskazane na planszy ograniczeń. Zaleca się unikanie sytuowania nowego zainwestowania w obrębie obszarów wskazanych do ochrony ekosystemów oraz kształtowanie zainwestowania kubaturowego i liniowego sytuowanego w ich sąsiedztwie w sposób nie naruszający walorów tych zespołów.
- Wskazuje się **do objęcia ochroną konserwatorską** w formie pomników przyrody szczególnie wartościowe drzewa wytypowane w inwentaryzacji przyrodniczej gminy:
  - w parku w Studniskach Dolnych - dąb szypułkowy, olsza czarna i grab,
  - w parku w Mikułowej – 2 dęby szypułkowe,
  - buki rosnące w Miedzianej przy kościele,
  - dąb szypułkowy w Mikułowej przy drodze, obok boiska,
  - dąb szypułkowy przy stacji kolejowej w Mikułowej,
  - dąb czerwony przy ośrodku zdrowia w Sulikowie (dz. nr 694/2),
  - dąb szypułkowy na skwerze obok posesji Krótka 33 w Sulikowie (dz. nr 477),
  - dąb szypułkowy koło trafostacji w Radzimowie,
  - 4 robinie akacjowe na działce kościoła w Radzimowie,
  - lipa drobnolistna na posesji 152 w Biernej (dz. nr 567),
  - dąb czerwony w parku dworskim we Wrociszowie Górnym (dz. nr 86/1).
- Zasady ochrony i kształtowania krajobrazu, ochrony terenów otwartych oraz sposób wyznaczania granicy rolno-leśnej, ustalono w rozdziale „Zasady gospodarowania na terenach otwartych”.

IV.3.2.Ochrona gleb, kopalin, wód i powietrza

- Na podstawie przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochroną objęte są **użytki wyższych klas bonitacyjnych** oraz użytki wytworzone z gleb pochodzenia organicznego. Nie przewiduje się objęcia ochroną gruntów rolnych klas IV, IVa i IVb, wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego.
- Nie ogranicza się możliwości **prowadzenia prac dokumentacyjnych** złóż surowców mineralnych i wód podziemnych na obszarze gminy, z wyłączeniem terenów najwartościowszych ekosystemów zalecanych do uznania za użytki ekologiczne oraz terenów projektowanych stref ochrony pośredniej zewnętrznej ujęć wód podziemnych.
- Na obszarze **udokumentowanego złoża bazaltów „Sulików”** dopuszcza się prowadzenie odkrywkowej eksploatacji powierzchniowej zgodnie z warunkami wydanej już koncesji. Nie przewiduje się zmian w przebiegach granic obszaru i terenu górniczego.
- Dla **ochrony zasobów pozostałych złóż** – „Borowa Góra” i „Radzimów” – wyklucza się tereny, na których rozpoznano występowanie kopaliny, spod prawa zabudowy, nie przewidując jednak w okresie perspektywy podejmowania eksploatacji.
- Wskazuje się **okresowo użytkowane istniejące wyrobiska**, gdzie dopuszcza się pobieranie surowców okrucowych dla potrzeb lokalnych.
- **Nieużytkowane wyrobiska** pozostawia się do samorekultywacji lub – po uprzątnięciu nagromadzonych tu śmieci – do rekultywacji w kierunku rolnym.

- Przewiduje się **utworzenie stref ochrony pośredniej ujęć wód podziemnych** wokół istniejących studni ujęcia „Mikułowa” oraz wokół projektowanych studni ujęcia „Zawidów II”. Orientacyjne zasięgi przewidywanych stref – w części graficznej „Studium ...”.
- Dla **Czerwonej Wody** zakłada się – po skanalizowaniu wsi leżących w zlewni - osiągnięcie II klasy czystości wód.
- Dla **ograniczenia emisji zanieczyszczeń** za źródeł usytuowanych na terenie gminy zaleca się stopniowe zastępowanie w większych kotłowniach i paleniskach domowych paliw stałych gazowymi, korzystając z przydomowych zbiorników propanu-butanu do czasu doprowadzenia gazu przewodowego do wsi. Poprzez system projektowanych dolesień tworzy się bariery dla napływu zanieczyszczeń spoza terenu gminy.
- **Wokół składowiska odpadów komunalnych oraz wokół projektowanej oczyszczalni ścieków** w Sulikowie dopuszcza się – jeżeli uzasadnią to odpowiednie oceny oddziaływania inwestycji na środowisko – tworzenie stref ograniczonego użytkowania.

IV.3.3. Ochrona przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem

- Dla **złagodzenia uciążliwości komunikacyjnych**, a w szczególności dla poprawy klimatu akustycznego w Sulikowie, przewiduje się potrzebę przebudowy istniejącego układu drogowego, polegającej na prowadzeniu ruchu ciężkiego poza terenami zainwestowanymi. W wypadku niepodejmowania przez administratora drogi wojewódzkiej stosownych działań inwestycyjnych wymaga się, aby zastosowano wszelkie możliwe środki techniczne i administracyjne, dla zapewnienia mieszkańcom Sulikowa normatywnego komfortu akustycznego (wymiana okien na dźwiękoszczelne, ograniczenia tonażu pojazdów). W szczególności wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 357 zaleca się utworzenie strefy ograniczonego użytkowania o zasięgu wynikającym ze stosownej oceny oddziaływania drogi.
- Dla ochrony przed hałasem i zanieczyszczeniami komunikacyjnymi wymaga się **ochrony istniejących za-drzewień i zakrzewień przydrożnych**, uzupełniania szpalerów nowymi nasadzeniami oraz – w uzasadnionych przypadkach – realizacji stosownych ekranów akustycznych.
- **W sąsiedztwie kamieniołomów bazaltu** w Sulikowie, wg opracowanej perspektywicznej prognozy oddziaływania, przewiduje się przebieg izofony 50 dB(A) w odległości ok. 230 m od wyrobiska, a przebieg granicy szkodliwych drgań sejsmicznych w odległości 356 m. Gospodarowanie na terenie górniczym podlega ograniczeniom i wymaga uzgodnień z Urzędem Górniczym.
- Szkodliwe dla ludzi i środowiska elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące jest wywoływane przez pole elektromagnetyczne w otoczeniu stacji i linii elektroenergetycznych oraz wokół anten telewizyjnych, radiokomunikacyjnych, urządzeń radiolokacyjnych i radionawigacyjnych. **Ochrona przed promieniowaniem** to ograniczanie występowania tego typu sztucznych pól w środowisku oraz ograniczanie czasu przebywania ludzi w tych polach. Nowe obiekty mogące być źródłem pól elektromagnetycznych należy lokalizować w sposób ograniczający ich zasięg (np. prowadząc nowe linie EE wzdłuż już istniejących).
- Dla ochrony mieszkańców gminy przed **niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym** ogranicza się inwestowanie w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć. Wymaga się okresowego wykonywania stosownych pomiarów – wg przepisów prawa powszechnego – dla wyznaczania rzeczywistych zasięgów stref oddziaływania linii i urządzeń oraz ew. ustalenia stref ograniczonego użytkowania. Należy dążyć do stopniowego zastępowania ograniczeń w zagospodarowywaniu terenów wzdłuż linii zmniejszaniem zasięgu ich oddziaływania osiąganym środkami technicznymi. Przy zbliżeniach linii EE do budynków mieszkalnych po stwierdzeniu przekroczenia dopuszczalnego rzeczywistego natężenia pola elektromagnetycznego wymaga się ekranowania linii.
- **W sąsiedztwie rozdzielni „Mikułowa”** zaleca się utworzenie **strefy ograniczonego użytkowania** (pole elektromagnetyczne, liczne słupy napowietrznych linii ograniczające możliwość gospodarowania na rozłogach wsi), której postulowany zasięg - ze względu na ograniczone możliwości gospodarowania na polach - przedstawiono na planszy „Kierunków ...”.

IV.3.4. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska (NZŚ)

- Potencjalne **źródła nadzwyczajnych zagrożeń środowiska** na obszarze gminy to: skład materiałów wybuchowych kopalni bazaltu, linie komunikacyjne (drogowe i kolejowe), którymi przewożone są paliwa i materiały niebezpieczne oraz rozdzielnia w Mikułowej (wycieki oleju mineralnego w przypadkach awarii mogących wynikać z rzadkich i nieprzewidywalnych zdarzeń losowych).

IV.4. OCHRONA I REWALORYZACJA DÓBR KULTURY

- Ochrona dóbr kultury należąca do obowiązków organów rządowych i samorządowych oraz właścicieli i użytkowników obiektów. Jest realizowana w oparciu o ustawę o ochronie dóbr kultury z 15 lutego 1962 r. z późniejszymi zmianami. Podstawową formą ochrony dóbr kultury jest **ochrona konserwatorska** prowadzona przez służby ochrony zabytków w odniesieniu do obiektów i zespołów ujętych w rejestrze zabytków.
- Na obszarze gminy szczególnie wartościowe obiekty wpisane do **rejestru zabytków** to:
  - układ przestrzenny Sulikowa,
  - kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża,
  - dom przy pl. Wolności nr 28,
  - dom przy pl. Wolności 29.Wszelkie prace budowlane w obiektach zabytkowych i ich otoczeniu wymagają zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- Na terenie gminy **walory zabytkowe posiada szereg** budynków wiejskich z XIX w. oraz nieliczne zachowane budynki z XVIII w. i starsze, o charakterystycznej dla Łużyc konstrukcji przysłupowo-zrębowej lub szachulcowej oraz – w niektórych wsiach – kościoły, cmentarze i założenia parkowo – pałacowo – dworskie (zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem w Mikułowej, zespół folwarczny z parkiem w Studniskach).
- **Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego** oraz wymogi formułowane w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w odniesieniu do wartościowych historycznie obiektów i zespołów winny zapewniać nie tylko ich zachowanie, ale i przywrócenie im walorów architektonicznych oraz stosowne wykorzystywanie. Kształtowanie otoczenia obiektów i zespołów zabytkowych oraz parków, cmentarzy i terenów pocmentarnych powinno zmierzać do ich odpowiedniego eksponowania.
- **Prace remontowe, rewaloryzacyjne i adaptacje budynków oraz zespołów zabytkowych** winny być prowadzone w porozumieniu ze Służbą Ochrony Zabytków i powinny zmierzać do przywrócenia obiektom formalnych i funkcjonalnych wartości historycznych (rozporządzenie MKiS z 11 stycznia 1994 r.).
- **Układ urbanistyczny Sulikowa** podlega ochronie w zakresie rozplanowania ulic i placów, usytuowania ciągów zabudowy oraz zachowania skali i charakteru zainwestowania. W strefie ochrony konserwatorskiej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad współcześnie prowadzoną działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową.
- **Działania rewaloryzacyjne w Sulikowie** winny zmierzać do:
  - konserwacji wartościowych elementów układu przestrzennego,
  - usunięcia obiektów zniekształcających założenie historyczne,
  - dostosowania współczesnych funkcji i form obiektów i posesji do wartości zabytkowych całego zespołu.
- **Zespoły pałacowe i podworskie** w przypadku przekształceń własnościowych, winny być traktowane kompleksowo - o ewentualnym dopuszczeniu podziałów parcelacyjnych winny decydować szczegółowe uzgodnienia dokonywane z WKZ.
- **Parki podworskie i wiejskie, cmentarze oraz tereny pocmentarne** należy sukcesywnie dokumentować dla stworzenia podstaw do ich rewaloryzacji - przeprowadzenia prac renowacyjnych drzewostanów, remontów elementów małej architektury i nawierzchni, ogrodzeń itp.
- Ponieważ tak rejestr, jak spis zabytków, podlegają stałej aktualizacji, prowadząc bieżącą działalność realizacyjną należy pozostawać w kontakcie ze Służbą Ochrony Zabytków dla stwierdzenia, którego z obiektów i ewentualnie w jakiej części dotyczy ochrona konserwatorska. W większości wypadków zakazom i nakazom konserwatorskim podlegają tylko pewne elementy konstrukcji, wystroju architektonicznego lub części budynku, co stwarza możliwości daleko idącej modernizacji i adaptacji obiektów – po uzgodnieniu zakresu ze służbami konserwatorskimi.
- Wokół **udokumentowanych stanowisk archeologicznych** przedstawiono na planszy uwarunkowań strefy obserwacji archeologicznej. W strefach tych obowiązuje zasada nadzoru archeologicznego wszelkich działań inwestycyjnych, z uwagi na możliwość stwierdzenia zachowanych relikwów osadnictwa.

IV.5. KIERUNKI I ZASADY GOSPODAROWANIA NA TERENACH OSADNICZYCH

- Na planszy „Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej” ustalono w szczególności: zasięgi terenów zainwestowania wiejskiego, zespołów zainwestowania produkcyjno-usługowego i eksploatacji powierzchniowej, lasów i dolesień, terenów użytkowanych rolniczo oraz przebiegi dróg i wybranych sieci infrastruktury technicznej. Przez **tereny osadnicze** rozumie się zespoły istniejącego i projektowanego zainwestowania. Na terenach osadniczych dopuszcza się sytuowanie nieuciążliwych urządzeń gospodarki komunalnej, zakładów rzemieślniczych, obiektów obsługi i produkcji rolnej, itp.
- W strukturze terenów osadniczych wyodrębnia się - nawiązując do wielkości i funkcji poszczególnych miejscowości – **poziomy obsługi**. Na obszarze gminy brak ośrodków o znaczeniu regionalnym. Poziom II - ponadpodstawowy - przypisano ośrodkowi gminnemu. Obsługa ponadpodstawowych potrzeb mieszkańców gminy będzie realizowana ponadto poza granicami gminy – w Zawidowie, Zgorzelcu i Lubaniu. Do poziomu I - podstawowego - kwalifikuje się większe wsie: Bierna, Miedziana, Mikułowa, Radzimów, Stary Zawidów, Studniska Dolne i Górne oraz (ze względu na obsługę wypoczynku świątecznego) wieś Wilka. Pozostałe wsie winny być wyposażone w usługi elementarne, w szczególności w zakresie handlu.
- Powyższa hierarchia ośrodków usługowych nie wyklucza możliwości „**specjalizowania się**” **poszczególnych miejscowości** w wybranych przez mieszkańców i inwestorów dziedzinach. Nie ogranicza się możliwości lokowania w obrębie terenów osadniczych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie obiektów rekreacyjnych, hotelarskich (np. w adaptowanych dworach), naukowych, sportowych, itp.
- **Na brzegach jeziora Witka** rezerwuje się tereny pod obiekty sportowe, rekreacyjne, domki letniskowe, usługi i urządzone tereny zielone, służące obsłudze wypoczynku sobotnio-niedzielnego.
- **Zasięg terenów zabudowanych i przeznaczonych do zainwestowania**, w tym **zasięg terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową** wynikającą z warunku zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej, przedstawiono na planszy „Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej”. Jest to podstawa dla tworzenia gminnego zasobu nieruchomości. Dopuszcza się poszerzanie tych terenów w miarę potrzeb, respektując zasadę ochrony gruntów rolnych i zachowując zwartość struktury sieci osadniczej.
- **Szczegółowe zasady urbanistyczno-architektoniczne kształtowania zabudowy** oraz wskaźniki dotyczące zagospodarowywania terenów należy określać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Powinny one respektować generalne zasady:
  - nawiązywanie charakterem projektowanej zabudowy do istniejących wartościowych zespołów sąsiednich; w szczególności reguła dotyczy rejonu placu Wolności w Sulikowie,
  - ograniczanie gabarytów i wysokości zabudowy na terenach wiejskich, w szczególności na wzniesieniach w miejscach lokalnych ekspozycji,
  - przeciwdziałanie wprowadzaniu zainwestowania substandardowego i tymczasowego w miejscach eksponowanych lub funkcjonalnie znaczących w skali miejscowości.
- Na obszarze gminy nie wyznacza się terenów wymagających przeprowadzenia **scaleń i podziałów** nieruchomości w rozumieniu przepisów Rozdziału 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U z 2004 r. Nr 261 poz. 2603 z późniejszymi zmianami). Nie ogranicza się możliwości dokonywania połączenia i ponownego podziału gruntów w wypadkach, o których mowa w art. 98b w/w ustawy.
- Zakres **inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym** określono rozdziale V.2. Na obszarze gminy nie przewiduje się realizacji programów służących celom publicznym o znaczeniu ponadlokalnym.

- Na obszarze gminy nie przewiduje się lokalizowania **wielkopowierzchniowych obiektów handlowych** o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².
- **Terenami zamkniętymi** na obszarze gminy są grunty kolejowe – działki nr: 14 - obr. Mikułowa, 231 - obr. Studniska Dolne, 54/1 - obr. Sulików, 102/3 - obr. Wilka oraz 274, 285 i 300 - obr. Wrociszów Dolny.
- **Zespołem zainwestowania wymagającym rehabilitacji** jest zabudowa na obszarze wokół pl. Wolności w Sulikowie (zespół podlegający jednocześnie ochronie konserwatorskiej). Szczegółowy przebieg granicy obszaru przeznaczonego do rewitalizacji należy wyznaczyć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

IV.6. ROZWÓJ ZAINWESTOWANIA PRODUKCYJNO - USŁUGOWEGO

- Utrzymując lokalizacje istniejących **zespołów zainwestowania produkcyjno-usługowego** wyznacza się tereny pod ich rozwój oraz lokalizacje nowych zespołów aktywności gospodarczej. Zachowując istniejące kamieniołomy w Sulikowie i mleczarnię w Radzimowie należy w planach zagospodarowania przestrzennego określić warunki ich dalszego funkcjonowania.
- Dla umożliwienia tworzenia w gminie nowych miejsc pracy oraz dla zainteresowania mieszkańców budową prywatnych zakładów przetwórczych, wyznacza się lokalizacje **nowych zespołów produkcyjno-składowo-usługowych** w Sulikowie, Mikułowej i przy granicy z Zawidowem. Ich ogólnie tylko określony charakter pozwala na lokowanie na tych terenach funkcji o różnym charakterze.
- Dopuszcza się adaptację istn. **zabudowań b. PGR-ów** na cele produkcyjne i inne nie związane z gospodarką rolną pod warunkiem, że nie pogorszy to warunków zamieszkania na sąsiadujących terenach osadniczych.
- W obrębie terenów zainwestowania wiejskiego istnieje możliwość lokalizowania **zakładów drobnej wytwórczości i rzemiosła produkcyjnego**. Dopuszcza się również adaptację istniejącej zabudowy (np. gospodarczej) na te cele. Obowiązujące w takich przypadkach ograniczenia to:
  - nowa funkcja nie może niekorzystnie oddziaływać na sąsiednie tereny,
  - projektowana zabudowa nie może swoją wielkością i charakterem architektury rażąco odbiegać od skali i charakteru istniejącego w sąsiedztwie zainwestowania.

IV.7. ZASADY GOSPODAROWANIA NA TERENACH OTWARTYCH

- Dla ochrony wartościowego krajobrazu oraz dla zachowania czytelnej struktury sieci osadniczej na obszarze gminy, ustala się **ograniczenia w realizacji zainwestowania kubaturowego**. Bezwzględny zakaz zabudowy obowiązuje na terenach przeznaczonych pod nowe ciągi komunikacyjne, w obrębie korytarzy istniejących i projektowanych sieci infrastruktury technicznej oraz na terenach wyłączonych spod prawa zabudowy, których granice ustalono na planszy „Kierunków ...”.
- Na pozostałych terenach otwartych, tzn. na użytkach ornych, trwałych użytkach zielonych i terenach dopuszczalnych dolesień, realizowana może być jedynie **zabudowa siedliskowa** dużych gospodarstw rolnych, których powierzchnia własnych gruntów użytkowanych rolniczo przekracza 50 ha. Doprowadzenie wody, energii elektrycznej i gazu będzie w tych przypadkach odbywać się kosztem i staraniem inwestorów, podobnie jak prowadzenie bezpiecznej dla środowiska gospodarki ściekami.
- **W sąsiedztwie terenów zainwestowanych** lub przeznaczonych do zabudowy, budynki mieszkalne i usługowe mogą być sytuowane w odległości do 250 m od wyznaczonych w „Studium ...” terenów zainwestowania wiejskiego, o ile nie stoi to w sprzeczności z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz z zakazami zabudowy ustalonymi ze względu na ochronę przeciwpowodziową, przebiegi sieci infrastruktury technicznej, ochronę krajobrazu itp. Dopuszcza się lokalizowanie nowych nieuciążliwych zakładów drobnej wytwórczości, rzemiosła i usług na parcelach graniczących z terenami istniejących zakładów produkcyjnych, pod warunkiem, że nie ograniczy to możliwości realizowania zainwestowania przedstawionego w „Studium ...”.
- Na terenach otwartych nie wyłączonych spod prawa zabudowy dopuszcza się lokalizowanie **ośrodków produkcji zwierzęcej i roślinnej**. W sąsiedztwie (do 100 m) terenów zainwestowania wiejskiego mogą być lokalizowane niewielkie **szklarnie, uprawy pod foliami, ogrody i sady** oraz nieuciążliwe zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Dopuszcza się rozbudowę istniejących oraz budowę nowych **stawów rybnych** na terenach otwartych.
- Nie ogranicza się możliwości realizowania **sieci i urządzeń infrastruktury technicznej** komunalnej i przesyłowej oraz **elektrowni wiatrowych** i stacji bazowych telefonii komórkowej. **Lokalizowanie urządzeń elektrowni wiatrowych** i prowadzenie sieci naziemnych i podziemnych przez tereny otwarte winno być realizowane z poszanowaniem wartości krajobrazowych terenu, jego walorów przyrodniczych oraz nie może ograniczać możliwości realizowania projektowanego zainwestowania kubaturowego.
- Na terenach otwartych nie ogranicza się możliwości realizowania **ładowisk** śmigłowców. Dopuszcza się również lokalizowanie **urządzeń sportowych i rekreacyjnych** wraz z obiektami obsługującymi.
- W obrębie **dolinnych ekosystemów wodno-łąkowych** zaleca się zastępowanie gruntów ornych trwałymi użytkami zielonymi z zakazem chemizacji gleb.
- Do samorekultywacji lub rekultywacji w kierunku rolnym lub leśnym przeznaczają się – po stosownym uporzędkowaniu – wszystkie nieczynne lub okresowo eksploatowane **wyrobiska**, poza punktami eksploatacji pospółek dla celów lokalnych ustalonymi do zachowania na planszy „Kierunków ...”.

- **Eksploatację powierzchniową** piasków i żwirów dla potrzeb lokalnych dopuszcza się na obecnie okresowo czynnych wyrobiskach w obrębach: Mała Wieś Dolna (w południowej części obrębu, na zachód od wsi), Bierna (przy granicy z obr. Miedziana), Wrociszów Górny, Studniska Górne (na północny-wschód od wsi). Podjęcie eksploatacji i ewentualnej przeróbki surowców okrucowych w rejonie góry Pop winno być poprzedzone szczegółowym rozpoznaniem warunków przyrodniczych tego rejonu. W okresie kierunkowym po pełnym udokumentowaniu, dopuszcza się eksploatację złoża „Radzimów”.
- W części graficznej „Studium ...” przedstawiono zasięgi **projektowanych stref ochrony pośredniej ujęć wód podziemnych**. Ograniczenia w gospodarowaniu na gruntach w obrębie tych stref określą stosowne decyzje o ich utworzeniu.
- Ze względu na **ochronę przeciwpowodziową** ustala się zakaz realizacji zainwestowania na terenach zalewowych Czerwonej Wody i jej dopływów, za wyjątkiem urządzeń związanych z wykorzystaniem hydroenergii i ochroną przeciwpowodziową oraz z komunalną gospodarką ściekową pod warunkiem wykonania stosownych obwałowań obiektów oczyszczalni.
- Na planszy nr II „Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej” określono pożądaną **skalę i zasięg dolesień**. W „Studium ...” ustalono zasięg projektowanych dolesień na gruntach rekultywowanych nieużytków, gruntach najniższych klas bonitacyjnych podlegających lub narażonych na erozję. Dopuszczane zalesienia wskazano przede wszystkim na gruntach AWRSP latami ugorowanych. W uzgodnieniu z Nadleśnictwem Pieńsk przyjęto zasadę, że w wypadku arealów nie przylegających do gruntów ALP minimalna powierzchnia dolesień to 10 ha. „Studium ...” określa orientacyjny **przebieg granicy rolno-leśnej**, obejmującej istniejące lasy i projektowane dolesienia. Uściślenie przebiegu tej granicy może nastąpić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, po przeprowadzeniu szczegółowej analizy warunków glebowych i własnościowych.

IV.8. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

IV.8.1. Komunikacja kolejowa

- Ustala się trwałą adaptację **istniejących trzech linii kolejowych** przebiegających przez teren gminy. Lokalizacje inwestycji sytuowanych w sąsiedztwie torów winny zapewniać bezpieczny ruch pociągów i uwzględnić uciążliwości, których źródłem jest ruch kolejowy (wstrząsy i wibracje, iskrzenie i pylenie, skażenia terenu w sytuacjach awaryjnych, hałas).
- Nie ogranicza się możliwości realizowania – w uzgodnieniu z PKP – **bocznic** obsługujących istniejące i projektowane zainwestowanie, o ile ich budowa nie ogranicza możliwości realizowania zagospodarowania ustalonego w „Studium ...”. W szczególności dotyczy to rozbudowy infrastruktury kolejowej w sąsiedztwie kamieniołomu bazaltu w Sulikowie dla uzyskania możliwości wywozu kruszywa koleją.
- Ustala się możliwość **zelektryfikowania** wszystkich linii kolejowych, a w szczególności linii nr 290 na odcinku Mikułowa – Zawidów.
- Zaleca się realizację obiektów i urządzeń służących obsłudze przewozów kolejowych i przeładunków w rejonie **stacji Mikułowa**, gdzie mogą być sytuowane bazy kontenerowe, terminale przeładunkowe, magazyny, składy itp.

IV.8.2. Komunikacja drogowa

- Podstawowymi elementami układu komunikacji drogowej na terenie gminy pozostaną w okresie perspektywy i kierunku **drogi wojewódzkie** nr 355 (Zgorzelec) – Koźmin – Zawidów – granica państwa oraz nr 357 (granica państwa) - Radomierzyce – Sulików – Nowogrodzic – Osiecznica. System dróg wojewódzkich uzupełnia systemem dróg powiatowych i gminnych.
- Dla drogi do Zawidowa ustala się klasę G (główna). Dla drogi nr 357 – Z (zbiorcza) w stanie istniejącym z zastrzeżeniem konieczności weryfikacji klasy do G (główna) w wypadku dalszego wzrostu natężenia ruchu lub po zrealizowaniu południowego obejścia Sulikowa. Dla dróg powiatowych przyjmuje się klasę Z, a dla gminnych – L (lokalne) i D (dojazdowe).
- Ustala się konieczność realizacji **południowego obejścia Sulikowa** w ciągu drogi wojewódzkiej nr 357 ze względu na stwierdzone ponadnormatywne oddziaływania (hałas) na istniejącą zabudowę mieszkaniową. W planach zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się uściślenie przebiegu projektowanej obwodnicy. Do czasu realizacji obejścia wymaga się podjęcia działań doraźnych ograniczających uciążliwość drogi dla mieszkańców Sulikowa.
- Dla zmniejszenia uciążliwego oddziaływania na zabudowę mieszkaniową ruchu ciężkich samochodów wożących kruszywo z kamieniołomów w Sulikowie zaleca się – jako rozwiązanie uzupełniające transport ko-

lejowy – realizację dróg wewnętrznych klasy Z z zakładu przerobczego w kierunku Studnisk oraz wyjazdu z kamieniołomów w kierunku wschodnim, do włączenia do drogi wojewódzkiej.

- Ze względu na niespełniający wymagań technicznych przebieg **drogi powiatowej nr 309** przez ciąg zabudowy Małej Wsi Dolnej ustala się prowadzenie drogi powiatowej po śladzie obecnej drogi gminnej nr 027, na zachód od wsi.
- Projektowana dla okresu perspektywy sieć osadnicza będzie wymagała realizacji **nowych odcinków dróg gminnych**, których projektowane przebiegi przedstawiono na planszy „Kierunków ...”. W szczególności dotyczy to obrębu Wilka.
- Zaleca się stopniowe realizowanie **przekrojów ulicznych** lub półulicznych w ciągach dróg powiatowych w obrębie terenów zainwestowanych. W pierwszym etapie chodniki i kanalizację deszczową należy budować w Sulikowie, Radzimowie i Studniskach Dolnych.
- Modernizując istniejące ciągi drogowe należy zachowywać i stosownie zabezpieczać przed niszczeniem **wysoką zieleń przydrożną**, aleje i pojedyncze, szczególnie wartościowe drzewa. Zaleca się wprowadzanie nowych szpalerów zielonych wzdłuż istniejących ciągów drogowych.
- Nie ogranicza się możliwości realizacji **parkingów, garaży, przystanków autobusowych oraz obiektów obsługujących komunikację samochodową** w obrębie terenów osadniczych (poza strefą ochrony konserwatorskiej) lub zespołach aktywności gospodarczej. Zaleca się lokalizowanie stacji paliw w zespołach aktywności gospodarczej. Dopuszcza się ich sytuowanie na terenach osadniczych z zastrzeżeniem, że nie będą ograniczały możliwości wykorzystywania sąsiednich działek na cele mieszkaniowe.

IV.8.3. Szlaki rowerowe

- Przebiegi **ścieżek rowerowych** wynikające z ustaleń „Studium ... województwa” przedstawiono na planszy „Kierunków ...”. Ze względu na odcinkami wąski pas drogowy mogą one być realizowane jako drogi rowerowe klasy III lub – na krótkich odcinkach – IV.
- Nie ogranicza się możliwości realizowania dróg rowerowych po innych trasach niż wskazane w rysunku „Kierunków ...”, zalecając w szczególności przystosowanie szlaku turystycznego prowadzącego ze Studnisk Górnych przez Sulików do Wrociszowa Dolnego i Wilki do parametrów klasy V (ścieżki rowerowej z dopuszczeniem ruchu pieszych). Jest to jedyny szlak rowerowy, na którym można prognozować letni sobotnio-niedzielny potok na godzinę szczytu rzędu parudziesięciu rowerów.

IV.9. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

IV.9.1. Zaopatrzenie w wodę

- Ustala się adaptację – z możliwością rozbudowy – **istniejącego systemu sieci i urządzeń** służących zaopatrzeniu w wodę mieszkańców wschodniej i środkowej części gminy, dla których źródłem wody jest ujęcie wód podziemnych „Mikułowa” zasilające gminny wodociąg grupowy.
- Spośród 4 studni **ujęcia w Mikułowej** dwie przewidywane są do eksploatacji w okresie perspektywy (SW-2 i 1z) w ramach zatwierdzonych zasobów, a jedna to studnia rezerwowa. Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne studni SW-2 i 1z wynoszą odpowiednio $91 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 1,2 \text{ m}$ i $50 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 0,9 \text{ m}$. Strefa ochrony pośredniej obejmuje teren w odległości rzędu 120 m od ujęcia o powierzchni ok. 2,34 ha.
- Obecny **pobór wody** z ujęcia „Mikułowa” to $Q_r = 217.560 \text{ m}^3/\text{rok}$, $O\acute{s}r. = 596 \text{ m}^3/\text{dobę}$. Woda jest uzdatniana w **SUW w Mikułowej** i spełnia wymagania normatywne.
- Wskaźnik **zużycia wody** obliczony przez porównanie średniej produkcji dobowej ujęcia z liczbą mieszkańców zwodociągowanych wsi wynosi ok. **120 l/MK/d**. Wskaźnik charakteryzuje stan istniejący, ujmując nie tylko zużycie na cele bytowo-gospodarcze, ale również zużycie w usługach, dla utrzymania zieleni, ulic i placów, płukanie i straty w sieci, itp. Przewiduje się, że w następnych latach mimo wzrostu poziomu życia mieszkańców, a co za tym idzie lepszego wyposażenia mieszkań w urządzenia (pralki, zmywarki, łazienki), zużycie wody nie będzie znacząco rosło.
- **Dla okresu perspektywy** bezpieczne, ale i realistyczne jest przyjęcie **wskaźnika zużycia wody rzędu 150 l/MK/d**, bez stosowania narzutów na cele inne niż bytowe. Ten wskaźnik należy zwiększyć, jeżeli w gminie usytuowane zostaną wodochłonne zakłady przemysłowe. Ale w takim mało prawdopodobnym przypadku trudno prognozować perspektywiczne wielkości zależne od technologii, skali produkcji itp.
- Ustala się rozbudowę gminnej sieci wodociągowej dla przyłączenia do systemu wsi **Stary Zawidów i Wielichów** oraz – w stanie istniejącym zasilanych z sieci miejskiej Zawidowa – wsi **Skrzydlice i Wrociszów Górny**. Perspektywiczne zapotrzebowanie na wodę w tych wsiach szacuje się na ok. $Q_{\acute{s}rd} = 110 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = \text{ok. } 150 \text{ m}^3/\text{d}$.
- Alternatywnie: z rozbudowanej sieci komunalnej Sulikowa zasilanej z ujęcia w Mikułowej albo z projektowanych ujęć „Zawidów II” o zasobach eksploatacyjnych $Q_e = 320 \text{ m}^3/\text{h}$ winny być zaopatrywane wsie **Ksawerów, Wilka i Wrociszów Dolny**, których łączne potrzeby uwzględniające projektowane zagospodarowanie turystyczne szacuje się na $Q_{\acute{s}rd} = 90 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = \text{ok. } 120 \text{ m}^3/\text{d}$.
- **Orientacyjne przebiegi istniejących i projektowanych wodociągów** przedstawiono na rysunku nr IIa „Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej – sieci sanitarne”.

IV.9.2. Gospodarka ściekowa

- „**Aglomeracja Sulików**” obejmuje obecnie wsie: **Studniska Górne, Studniska Dolne, Mała Wieś Dolna, Sulików, Mała Wieś Górna, Radzimów, Bierna, Miedziana, Stary Zawidów i Mikułowa** w gminie Sulików oraz wsie Włosień, Platerówka i Zalipie (gm. Platerówka). W okresie kierunkowym dopuszcza się powiększenie aglomeracji poprzez dołączenie pozostałych wsi gminy Sulików (Skrzydlice i Wrociszów Górny oraz Wrociszów Dolny i Wilka, ew. Wielichów). Zmiany przebiegów granic aglomeracji nie wymagają przeprowadzania procedury zmiany studium.

- Wykorzystując analizy możliwych wariantów rozwiązania gospodarki ściekowej zawarte w koncepcji firmy Babcie oraz w „Studium wykonalności – projekt inwestycyjny: Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej gmin leżących w zlewni rzeki Czerwona Woda” dla okresu perspektywy przyjęto:

- realizację **oczyszczalni ścieków w Sulikowie** o wydajności $Q_{\text{śrd}} = 924 \text{ m}^3/\text{d}$, (RLM = 8.450 Mk),
- realizację **kanałów sanitarnych grawitacyjnych** we wsiach gminy Sulików leżących w granicach obecnej aglomeracji Sulików,
- realizację **kanałów sanitarnych tłocznych**,
- realizację koniecznych **przepompowni ścieków**.

Orientacyjne przebiegi projektowanych kanałów oraz orientacyjne lokalizacje przepompowni przedstawiono na rysunku nr IIa „Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej – sieci sanitarne”.

- Wsie leżące w zachodniej części gminy sąsiedztwie Zawidowa mogą być alternatywnie: włączone do gminnego systemu kanalizacji (dopuszcza się powiększenie Aglomeracji Sulików), obsługiwane przez system kanalizacji komunalnej miasta albo korzystać z oczyszczalni lokalnych. **Stary Zawidów, Skrzydlice i Wrociszów Górny** będą odprowadzały ok. 120 m^3 ścieków na dobę.
- **Wrociszów Dolny i Wilka** (łącznie ok. 100 m^3 ścieków na dobę) mogą odprowadzać ścieki albo na projektowaną oczyszczalnię lokalną albo mogą być obsługiwane przez oczyszczalnię w Zawidowie. Dopuszcza się również ich włączenie do Aglomeracji Sulików.
- W okresie perspektywy przewiduje się utrzymanie indywidualnej gospodarki ściekowej w **Wielichowie**.

IV.9.3. Zaopatrzenie w gaz

- Ustala się **doprowadzenie gazu przewodowego** (gaz ziemny wysokometanowy) do niektórych miejscowości gminy. Będzie to możliwe w ekonomicznie uzasadnionych sytuacjach, w szczególności po wybudowaniu gazociągu wysokiego ciśnienia Jeleniów–Zawidów, a docelowo Bogatynia.
- Dla doprowadzenia gazu do wsi należy zrealizować **stacje redukcyjno-pomiarowe**:
  - w Studniskach Dolnych dla obsługi Studnisk Dolnych i Górnych,
  - w Sulikowie – Sulików, Mała Wieś Dolna,
  - w Radzimowie – Radzimów, Bierna,
  - na granicy Zawidowa i Skrzydlic – Skrzydlice, Ksawerów.
 Stary Zawidów obsługiwany będzie z gazowej sieci miejskiej Zawidowa. Ewentualne inne lokalizacje stacji red.-pom nie wymagają zmiany „Studium ...” gminy. Nie ogranicza się możliwości doprowadzenia gazu do pozostałych wsi w gminie.
- Dopuszcza się prowadzenie projektowanego **gazociągu wc i gazociągów sc** przez tereny otwarte wszystkich obrębów pod warunkiem, że nie ograniczy to możliwości realizacji ustalonego w „Studium ...” zainwestowania. Sieci średniego ciśnienia w obrębie terenów zainwestowania wiejskiego należy prowadzić wzdłuż dróg, ewentualnie wzdłuż granic nieruchomości.

IV.9.4. Elektroenergetyka

- W odniesieniu do **systemu elektroenergetycznej sieci przesyłowej** ustala się:
  - możliwość eksploatacji i modernizacji istniejących elektroenergetycznych linii przesyłowych 400 i 220 kV,

- możliwość rozbudowy rozdzielni 400 kV stacji 400/220/110 kV Mikułowa o dodatkowe pole 400 kV z możliwością powiększenia stacji w kierunku północno-zachodnim,
  - możliwość budowy linii 400 kV lub linii wielotorowych wielonapięciowych po trasach istniejących linii dwutorowych 2 x 220 kV relacji Mikułowa – Świebodzice oraz Mikułowa – Polkowice wraz z budową odcinków tych linii po nowych trasach, w szczególności w sąsiedztwie stacji Mikułowa,
  - możliwość budowy elektroenergetycznych linii 400 kV lub linii wielotorowych wielonapięciowych po trasach pozostałych linii 220 kV wraz z budową odcinków tych linii po nowych trasach, w szczególności w sąsiedztwie stacji Mikułowa.
- W sąsiedztwie **elektroenergetycznych linii przesyłowych** w granicach tzw. „pasów technologicznych” mogą być ustalane ograniczenia w gospodarowaniu, w szczególności dotyczące lokalizowania zabudowy, wprowadzania nasadzeń i składowania materiałów niebezpiecznych pożarowo. Dla ochrony przed wpływem pól niejonizującego promieniowania elektroenergetycznego projektowane zainwestowanie w sąsiedztwie napowietrznych linii elektroenergetycznych należy sytuować w odległościach wynikających z przepisów prawa powszechnego. Określa się orientacyjną szerokość pasów technologicznych:
    - dla linii 400 kV relacji Mikułowa – Czarna o szerokości 100 m (po 50 m od osi linii w obu kierunkach),
    - dla pozostałych linii 400 kV – 80 m (2 x 40 m),
    - dla linii 220 kV – 70 m (2 x 35 m).
 Ograniczenia we wprowadzaniu nasadzeń drzew dotyczą pasów o szerokości:
    - 22 m od osi linii 400 kV Mikułowa – Czarna,
    - 20 m od osi linii 400 kV,
    - 19 m od osi linii 2 x 220 kV,
    - 16,5 m od osi linii 220 kV
 w obu kierunkach.
- Ustala się trwałą adaptację istniejących **linii i urządzeń elektroenergetycznej sieci dystrybucyjnej**. Dopuszcza się realizację nowych linii 110 kV pod warunkiem wcześniejszego ich uwzględnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Nowe linie WN należy prowadzić możliwie najbliżej wzdłuż korytarzy linii istniejących, po trasach nie kolidujących z istn. i proj. zainwestowaniem.
- W sąsiedztwie stacji Mikułowa oraz elektroenergetycznych linii sieci przesyłowej (NN) i dystrybucyjnej (WN) dopuszcza się tworzenie **obszarów ograniczonego użytkowania**.
- Wymaga się usunięcia **kolizji pomiędzy trasami istniejących linii 20 kV a istniejącą i projektowaną zabudową**. W uzgodnieniu z administratorem systemu linie winny być przebudowywane - prowadzone trasą nie kolidującą z zainwestowaniem lub kablowane.
- W obrębie istniejących i projektowanych terenów zainwestowania wiejskiego oraz w zespołach aktywności gospodarczej wymaga się realizacji nowych **linii 20 kV jako linii kablowych**. W wypadku przebudowywania istniejących linii SN lub w wypadku realizacji nowych tego typu połączeń, wymaga się prowadzenia sieci wzdłuż dróg, linii kolejowych lub równoległe do innych sieci infrastruktury.
- Dopuszcza się lokalizowanie obiektów **elektrowni wiatrowych**, dróg, sieci infrastruktury technicznej oraz linii i urządzeń elektroenergetycznych związanych z tymi elektrowniami na terenach otwartych gminy przy zachowaniu przepisów prawa powszechnego i odpowiednich norm - pod warunkiem wykonania szczegółowych analiz krajobrazowych oraz prognoz oddziaływania na środowisko sporządzonych w procedurze opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

IV.9.5. Telekomunikacja, zaopatrzenie w ciepło, gospodarka odpadami

- Ustala się trwałą **adaptację istniejących sieci telekomunikacyjnych**, nie ograniczając możliwości rozbudowy i modernizacji wszystkich systemów telekomunikacji poza wymogiem prowadzenia nowych linii wzdłuż dróg. Nie ogranicza się możliwości realizacji nowych **przebiegów telekomunikacyjnych i stacji bazowych telefonii komórkowej**.
- Dla okresu perspektywy nie przewiduje się na terenie gminy realizacji **centralnych źródeł ciepła** i zdalnych systemów zaopatrzenia w ciepło. W indywidualnych kotłowniach zaleca się zastępowanie paliwa stałego paliwami gazowymi lub olejem opałowym. Dopuszcza się – przewidując taką możliwość w okresie późnej perspektywy lub kierunku – doprowadzenie na teren gminy ciepłociągów z elektrowni „Turów”.
- Zakłada się eksploatację **istniejącego komunalnego składowiska odpadów** w obrębie Sulików do 2008 r. Po zamknięciu składowiska przewiduje się jego rekultywację w kierunku leśnym.
- Gospodarowanie odpadami wytwarzanymi na terenie gminy należy prowadzić zgodnie z „**Planem gospodarki odpadami dla gminy Sulików ...**” będącym załącznikiem do uchwały Rady Gminy Sulików Nr XL/ 267/06 z dnia 28 czerwca 2006 r. W szczególności system gospodarowania odpadami należy oprzeć na realizacji **punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i niebezpiecznych**, a odpady unieszkodliwiać i składować na międzygminnym **składowisku odpadów komunalnych** w Jędrzychowicach (gm. Zgorzelec).
- Dopuszcza się inne proekologiczne sposoby **użytkowania odpadów komunalnych**, w szczególności ich spalanie w elektrowni „Turów”.

V. ZASADY REALIZACJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

V.1. LOKALNY SYSTEM PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

- Zgodnie o wnioskami z „Oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Sulików w celu stwierdzenia aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wraz z programem sporządzania dokumentacji planistycznych” w związku z uchwałą Rady Gminy Sulików Nr VIII/60/07 z dnia 30 maja 2007 r. w sprawie aktualności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp) ustala się **program prac planistycznych**:

Etap 1

- zmiany w ustaleniach tekstowych mpzp dot. zapisów zawartych w § 8 ust. 2 poszczególnych obrębów związane z systemem zaopatrzenia w wodę i projektowanym systemem odbioru i unieszkodliwiania ścieków;
- mpzp terenu górniczego „Sulików”, w którym prócz problematyki związanej z eksploatacją powierzchniową dokonana będzie zmiana dot. ustaleń dla terenów 21 MN,U,UR,P i rejonu działki nr 35/2 (RL,RP); poszerzając granice opracowania mpzp terenu górniczego planem można również objąć cały teren 26 UO;
- mpzp obrębu Mała Wieś Dolna w części dot. terenów projektowanego zainwestowania wiejskiego;

Etap 2

- zmiana mpzp dot. Radzimowa – teren 4 U/Z,UR,ZC,KS;
  - zmiana mpzp Sulikowa – tereny: 36 NU, 9 U, część terenu 8 MN,UT,W,Z,RP (działka nr 149/4) i część terenu 7 US,W,RL,RP (działka nr 124/2);
  - mpzp obrębu Stary Zawidów, Skrzydlice i Wrociszów Górny w częściach dot. terenów projektowanego zainwestowania wiejskiego;
  - zmiany w ustaleniach tekstowych i w części graficznej planów dotyczące usunięcia tras projektowanych gazociągów i lokalizacji proj. stacji redukcyjno-pomiarowych;
  - ewentualne inne pojedyncze zmiany mpzp, których potrzeba może wystąpić w przyszłości – pod warunkiem zgodności przewidywanych rozwiązań z ustaleniami zaktualizowanego studium.
- Ukierunkowując dalsze prace planistyczne dotyczące obszaru gminy ustala się, że **plany terenów osadniczych** określą zasady koordynacji działań inwestorów, szczegółowo określając charakter zabudowy, koordynując szczegóły realizacji inwestycji sieciowych, formułując wymagania dot. rewaloryzacji poszczególnych obiektów oraz sposoby zagospodarowania przestrzeni publicznych. Mpzp winny być sporządzane w problematyce określonej w art. 15 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w skali 1:1000 lub – wypadku większych obszarów – w skali 1:2000.
  - Dla terenu górniczego „Sulików” wymagane jest opracowanie **miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego** (art. 53 ustawy a dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 228 poz. 1947 z późn. zm.). W planie tym ustalenia wymaga zasięg terenów chronionych tak w stanie istniejącym, jak w okresie perspektywy, przy uwzględnieniu projektowanych kierunków rozwoju Sulikowa, wymogów ochrony środowiska, uwarunkowań wynikających z istniejących i projektowanych przebiegów sieci infrastruktury technicznej oraz zamierzonych przebiegów ciągów komunikacyjnych.
  - Orientacyjne granice **obszarów wymagających przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze**, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.), oznaczono na planszy II „Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno – przestrzennej”.

V.2. POLITYKA REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ PUBLICZNYCH

- Zaleca się - w powiązaniu z tworzonymi programami społeczno-gospodarczego rozwoju gminy - opracowywanie operacyjnych **list inwestycji publicznych** wraz z ustaleniami dotyczącymi kolejności ich realizacji i określeniem możliwych źródeł finansowania. Mogą one być wykorzystywane do konstruowania kolejnych budżetów gminy i starań o środki pomocowe z funduszy Unii Europejskiej.
- **Za najpilniejsze inwestycje komunalne** uznaje się:
  - zakończenie realizacji opracowanego programu zwodociągowania wschodniej i środkowej części gminy (Mała Wieś Dolna, Bierna, Miedziana),
  - w porozumieniu z władzami miasta Zawidów i Bogatyni opracowanie programu i realizacja wodociągów zasilanych z nowego ujęcia „Zawidów II” dla zaopatrzenia Wrociszowa Dolnego, Wilki i Ksawerowa,
  - etapowa realizacja systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych (w I etapie – budowa sieci w Sulikowie, Małej Wsi Dolnej i Górnej i Radzimowie Dolnym oraz realizacja oczyszczalni ścieków w Sulikowie, budowa systemu oczyszczania ścieków w Mikułowej),
  - przygotowanie dokumentacji systemu kanalizacji dla wsi południowej części gminy (II etap), Studnisk Dolnych i Górnych (III etap) i – w porozumieniu z Zawidowem – dla wsi leżących w sąsiedztwie miasta,
  - budowa gimnazjum w Sulikowie,
  - założenie cmentarza w Studniskach Dolnych,
  - przygotowanie rozbudowy cmentarza w Radzimowie,
  - opracowanie dokumentacji powiększenia składowiska odpadów w Sulikowie,
  - przygotowanie planistyczne terenów dla projektowanego zainwestowania – opracowanie planów miejscowych.
- Dla **zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych** wspólnoty samorządowej przygotowane jest przez gminę osiedle domków jednorodzinnych w rejonie cmentarza w Sulikowie. Nie przewiduje się realizacji komunalnego budownictwa mieszkaniowego w gminie. Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich wsi i uzyskanie w ich trybie zgód na wyłączenie gruntów z produkcji rolnej powinno zapewnić stosowny zasób terenów budowlanych.
- W uzasadnionych przypadkach należy opracowywać **programy branżowe**, koordynujące przedsięwzięcia gminy i innych inwestorów w zakresie realizacji szczególnych zadań (np. program gospodarki ściekowej, program ochrony przyrody).
- Pilnymi **inwestycjami** wykraczającymi poza możliwości finansowe i organizacyjne gminy, ale **wymagającymi aktywnych działań władz** samorządowych, są:
  - budowa południowej obwodnicy Sulikowa,
  - realizacja nowych odcinków dróg służących do wywozu kruszywa z kamieniołomów,
  - „przełożenie” trasy drogi powiatowej w Małej Wsi Dolnej,
  - gazyfikacja gminy,
  - realizacja programu dolesień.
- Listę **zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych** wynikających z nin. „Studium ...”, należy przekazać stosownym organom administracji ponadpodstawowej (zmiana przebiegu drogi powiatowej w Małej Wsi Dolnej, wytyczenie nowego przebiegu drogi wojewódzkiej w Sulikowie, program dolesień, utworzenie strefy ograniczonego użytkowania wokół GPZ Mikułowa, zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego w Sulikowie, realizacja gminnego systemu wodociągów w powiązaniu z Zawidowem i Bogatynią, realizacja na obszarze 4 gmin systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków i inne).
- Wykorzystując walory krajobrazowe i przyrodnicze gminy zaleca się prowadzenie działań na rzecz rozwoju **agroturystyki** poprzez stosowne uregulowania prawne, popularyzatorskie wśród mieszkańców, promocyjne itp.
- Ustalenia „Studium ...” i informacje zawarte w jego dokumentacji mogą być wykorzystywane dla **promocji gminy** lub poszczególnych planowanych przedsięwzięć. Sformułowana tu polityka przestrzenna winna stanowić podstawę dla opracowywania informacji i ofert, kierowanych do mieszkańców gminy, potencjalnych inwestorów spoza gminy oraz gestorów sieci i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacji. W szczególności dotyczy to projektowanych zespołów aktywności gospodarczej i zainwestowania turystycznego w rejonie jeziora Witka.

V.3. POSTULATY I ZALECENIA

- **W pracach nad planem województwa** postuluje się wykorzystanie informacji i ustaleń „Studium ...”, w szczególności dotyczących zagadnień:
  - skala rozwoju gminy i jej funkcje wiodące,
  - zasady rozwoju sieci osadniczej i struktura ośrodków usługowych,
  - korekty układu komunikacji drogowej (obejście Sulikowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 357, zmiana przebiegu drogi powiatowej przez Małą Wieś Dolną,
  - zasięg prowadzenia eksploatacji powierzchniowej w kamieniołomach w Sulikowie,

- zasięg przewidywanych dolesień,
- skala i zasady rozwoju systemów infrastruktury technicznej,
- ustalenia dot. zasad ochrony zabytków i wartości kulturowych,
- system ochrony środowiska,
- ustalenie lokalizacji składu materiałów wybuchowych kamieniołomów bazaltu, wymagającego wyprowadzenia poza obszar gminy w związku z powiększaniem pola eksploatacji powierzchniowej.
- Informacje i wnioski kierowane do opracowań planistycznych **Zawidowa**::
  - zasięg przewidywanych terenów zainwestowania wiejskiego w sąsiedztwie miasta,
  - powiązania infrastrukturalne – zaopatrzenie w wodę z sieci miejskiej i nowych ujęć oraz odprowadzenie ścieków na oczyszczalnię w Zawidowie (Stary Zawidów, Skrzydlice, Wrociszów Dolny i Górny, Wilka i Ksawerów), realizacja gazociągu wc i stacji redukcyjno-pomiarowej obsługujących miasto i wsie gminy Sulików;
  - składowanie odpadów komunalnych miasta na rozbudowanym składowisku w Sulikowie.
- Informacje i wnioski do opracowań planistycznych **gminy Zgorzelec**:
  - przebieg projektowanego gazociągu wc zasilającego Sulików, Zawidów i Bogatynię,
  - korekty przebiegów dróg w sąsiedztwie granicy gmin,
  - uzupełnienie projektowanego kompleksu lasów w rejonie jez. Witka poprzez projektowane dolesienia przy granicy obu gmin,
  - możliwość zintegrowania systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków Studnisk oraz Kunowa, Tylic i Koźmina,
  - propozycja ochrony ekosystemu doliny Czerwonej Wody w jej dolnym biegu.
- Dla **monitorowania realizacji polityki przestrzennej** i stworzenia łatwo dostępnego zbioru informacji dotyczących szeroko rozumianej gospodarki przestrzennej, zaleca się rozpoczęcie prac nad tworzeniem numerycznych, wzajemnie powiązanych baz danych, obejmujących między innymi:
  - elementy ewidencji gruntów i budynków,
  - ustalenia obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego,
  - rejestr zobowiązań prawnych Urzędu Gminy i Starosty (decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, pozwolenia na budowę),
  - inwentaryzacje sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.

ANEKS

ZESTAWIENIE ELEMENTÓW DOKUMENTACJI STUDIUM

INWENTARYZACJA URBANISTYCZNA, ANALIZY I STUDIA

RAPORT 1 (etapy I.1 i I.2)

A. CZĘŚĆ TEKSTOWA

1. Uzasadnienie podjęcia prac planistycznych
2. Przebieg prac etapów I.1 i I.2
3. Omówienie materiałów kartograficznych
4. Materiały archiwalne BUiA
5. Analiza kompletności i aktualności materiałów wyjściowych
6. Otwarcie prac nad „Studium...” na tle ramowego programu prac planistycznych
7. Analiza zgłoszonych wniosków
8. Inwentaryzacja stanu władania
9. Zakres inwentaryzacji urbanistycznej
10. Inwentaryzacje pośrednie
11. Omówienie dalszego toku prac

B. ANEKS

- kopie dokumentów dot. pozyskanych map topograficznych;
- kopie dokumentów związanych z otwarciem prac planistycznych;
- kopie odpowiedzi na pismo zawiadamiające o otwarciu prac nad „Studium...”.

C. CZĘŚĆ GRAFICZNA

- Mapa topograficzna – scalona, archiwizowana w wersji numerycznej – wyplot w skali ok. 1:30000;
- Inwentaryzacja stanu władania na mapach ewidencji gruntów Sulików - w skali 1:2000, obręby wiejskie – 1:5000;
- Robocze inwentaryzacje bezpośrednie zainwestowania Sulikowa (1:2000) i pozostałych wsi (1:5000) oraz sieci infrastruktury technicznej.

RAPORT 2 (etapy I.3 i I.4)

A. CZĘŚĆ TEKSTOWA

1. Przebieg prac etapów I.3 i I.4.
2. Analiza stanu zainwestowania i wnioski ze studium województwa
  - 2.1. Struktura funkcjonalna gminy
  - 2.2. Stan zabudowy i zagospodarowania terenu
  - 2.3. Analiza sieci komunikacyjnych
  - 2.4. Systemy infrastruktury technicznej
  - 2.5. Analiza wniosków z opracowań planistycznych wyższego rzędu
3. Wytyczne dot. ochrony środowiska kulturowego
4. Analiza stanu środowiska
  - 4.1. Przegląd danych fizjograficznych
  - 4.2. Analiza stanu wód i powietrza
  - 4.3. Analiza gospodarki surowcowej
  - 4.4. Ocena wartości przyrodniczych na obszarze gminy
  - 4.5. Analiza stanu gleb i wnioski dot. zalesień
5. Przegląd zagadnień dot. demografii, zatrudnienia, jakości życia mieszkańców oraz kierunków rozwoju gospodarczego
6. Analiza stanu władania gruntami
7. Analiza powiązań – komunikacja, sieci przesyłowe, plany obszarów sąsiednich
8. Kierunki rozwoju wybranych dziedzin gospodarki komunalnej na tle rozwoju systemu osadniczego
9. Omówienie dalszego toku prac

ANEKS: kopie pism dot. „Studium...”
konspekt tekstu „Studium...”

B. CZĘŚĆ GRAFICZNA – wyploty w skali ok. 1:30000

- Gm. Sulików – podział administracyjny
- Zainwestowanie – stan istniejący
- Sieci sanitarne – stan istniejący
- Elektroenergetyka – stan istniejący
- Obiekty gospodarki komunalnej
- Ochrona środowiska kulturowego – wytyczne konserwatorskie

- Stan środowiska przyrodniczego
- Ochrona środowiska naturalnego
- Ochrona powierzchni ziemi
- PLANSZA UWARUNKOWAŃ – I redakcja (skala 1:10000)
- KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ – I redakcja (skala 1:25000)

DOKUMENTACJE ARCHIWALNE BUiA

Autorami projektu obecnie obowiązującego w gminie Sulików miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego był w latach 1992-93 zespół projektantów BUiA. W zasobach archiwalnych BUiA przechowywana jest pełna dokumentacja analityczno-studialna planu, jego matryce, barwne pierwoworsy rysunków planu oraz pełna dokumentacja tekstowa (raporty z poszczególnych etapów i tekst planu). Zachowano również teczkę dokumentów formalno-prawnych oraz opracowany w listopadzie 1992 r. tzw. „wniosek rolny”.

Spośród analiz opracowanych w początku lat 90-tych aktualności nie utraciły:

- „System ochrony środowiska – wytyczne do jego ochrony i kształtowania – w części;
- „Analiza powiązań technicznych i funkcjonalno-przestrzennych gminy z otoczeniem” – w części;
- „Studium historyczno-konserwatorskie” – w całości;
- „Analiza możliwości rozwoju rolnictwa” – w części;
- „Analiza możliwości wykorzystania złóż kopalin stałych” – w części;
- „Studium rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i nieużytków” – w części;
- „Studium gospodarki odpadami” – w części;
- „Analizy rozwoju demograficzno-społecznego oraz stopnia zaspokojenia potrzeb w zakresie mieszkalnictwa i usług” – w części;
- „Analiza dostępności inwestycyjnej terenów w Sulikowie” – w części.

W pracach planistycznych wykorzystano sporządzone w 1992 r. opracowania:

- „Analiza ograniczeń funkcjonalno-przestrzennych na obszarze gminy”;
- „Studium możliwości i kierunków rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy”;
- „Analiza możliwości rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych”.

ZESTAWIENIA I ELEMENTY OPRAWAŃ OBCYCH

W pracach planistycznych wykorzystano pochodzące z zasobów archiwalnych BUiA:

- „Opracowanie fizjograficzne dla gminy Sulików” (Geoprojekt Wrocław, 1985) zawierające część tekstową oraz mapy: rzeźby terenu, gleb i lasów, możliwości gnojowicowania, klimatyczną i mapę oceny terenu (skala 1:10000);
- „Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej do planu ogólnego gminy Sulików” (TUP Zakład Planowania Przestrzennego Wrocław, 1987 – część tekstowa oraz mapa wykorzystania zasobów powierzchni rolniczej i leśnej);
- „Stan środowiska przyrodniczego oraz wytyczne do jego ochrony i kształtowania na terenie gm. Sulików” (TUP ZPP Wrocław, 1986);
- „Dokumentacja fizjograficzna wsi Sulików” (Geoprojekt Wrocław, 1966).

Pochodzące z lat 80-tych w/w materiały wymagały aktualizacji. Źródłem informacji o obecnym stanie środowiska były:

- „Raport o stanie środowiska w województwie jeleniogórskim w 1996 r.” (WIOŚr w Jeleniej Górze, 1997);
- „Polityka ekologiczna województwa jeleniogórskiego” – uchwała Sejmiku Samorządowego Gmin Województwa Jeleniogórskiego z 1996 r.

W analizach komunikacyjnych wykorzystano:

- „Ruch drogowy 1995” (Transprojekt Warszawa, 1996) – dane z generalnego pomiaru ruchu;
- „Prognoza ruchu na zamiejskiej sieci dróg krajowych do roku 2015” (Transprojekt Warszawa, 1997);
- Wykazy dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych wymagające aktualizacji wobec wprowadzenia dróg powiatowych;
- „D-29 Wykaz linii, łącznic i torów łączących” (Biuletyn PKP z 1993 r.).

W pracach studialnych wykorzystywano:

- „Studium zagospodarowania przestrzennego woj. jeleniogórskiego” – materiały do konsultacji z 1995 r.;
- „Planowanie przestrzenne i rozwój regionalny – współpraca przygraniczna” (Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej Centrum Samorządu Lokalnego w Jeleniej Górze, 1994);
- „Przewodnik po cenniejszych zabytkach woj. jeleniogórskiego” (WOPSOZ, 1997);
- „Rocznik statystyczny woj. jeleniogórskiego” (Urząd Statystyczny w Jel. Górze, 1998);
- „Lokalna infrastruktura techniczna. Gospodarka mieszkaniowa” (Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze, 1996).
- „Strategia rozwoju woj. Dolnośląskiego” – projekt Zarządu Województwa Dolnośląskiego z 30 lipca 1999 r.

Analizy „środowiskowe” opracowano wykorzystując:

- "Opracowanie fizjograficzne gminy Sulików" z 1985 roku, Geoprojekt Wrocław;
- "Inwentaryzacja przyrodnicza woj. Jeleniogórskiego - gmina Sulików" z 1996 r., Wojciech Fulica-Jankowski, Wrocław (część tekstowa i graficzna);
- "Inwentaryzacja zasobów środowiska fizycznego, obiektów i walorów przyrodniczo-krajobrazowych - gm. Sulików" z 1996 r., zespół pracowni autorskich z Bolesławca i Jeleniej Góry (część tekstowa i graficzna);
- "Aktualizacja inwentaryzacji surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska dla woj. Jeleniogórskiego - gm. Sulików, Proxima Wrocław, 1997;
- szczegółowa mapa geologiczna Sudetów - arkusze Zgorzelec, Siekierczyn, Zawidów i Zalipie;
- mapa hydrogeologiczna - arkusz Jelenia Góra;
- Atlas Śląska Dolnego i Opolskiego, Wrocław 1997;
- Mapa przeglądowa potencjalnej roślinności naturalnej Polski – ark. 9, PAN W-wa, 1995;
- Raporty o stanie środowiska PIOŚ Jelenia Góra;
- "Polityka ekologiczna woj. Jeleniogórskiego" - materiały Sejmiku Samorządowego Gmin woj. Jeleniogórskiego z 1996 r.;
- "Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-Polska" IUCN Warszawa, 1995.

Dla obszaru gminy Sulików nie opracowano dotychczas map: sozologicznej, hydrogeograficznej i geologiczno-gospodarczej. Ta ostatnia figuruje w programie prac Państwowego Instytutu Geologicznego na 2000 rok.

Dla opracowania inwentaryzacji sieci wodociągowej wypożyczono z Urzędu Gminy komplet map w skali 1:500, zawierających pomiary powykonawcze zrealizowanych odcinków wodociągów.

Urząd Gminy dysponuje roboczą wersją raportu końcowego „Czerwona Woda river basin master plan” - opracowaniem sporządzonym przez Babbie International w 1998 roku dla Komisji Unii Europejskiej PHARE. Dokumentacja zawiera szczegółowe rozeznanie stanu istniejącego w zakresie produkcji i składu ścieków w zlewni potoku Czerwona Woda. Formuluje również ogólne uwagi i zalecenia dot. dalszych prac badawczych oraz potencjalnie możliwych wariantów przyszłej gospodarki w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków.

MATERIAŁY KARTOGRAFICZNE

Opracowując „Studium ...” wykorzystano mapy:

- topograficzne w skali 1:25000 – plansza kierunków („Studium...”), ideogramy sieci, analiza powiązań;
- topograficzne w skali 1:10000 – plansza uwarunkowań („Studium...”), analizy;
- topograficzne w skali 1:5000 – inwentaryzacja zainwestowania,
- zasadnicze w skali 1:2000 – robocze inwentaryzacje zabudowy Sulikowa;
- mapy ewidencji gruntów – inwentaryzacja stanu władania, granica rolno-leśna,
- mapy tematyczne – mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, mapy geologiczne szczegółowe, mapa hydrogeologiczna oraz zbiór map tematycznych zamieszczony w „Atlasie Śląska Dolnego i Opolskiego” (edycja z 1997 roku).

W zasobach archiwalnych BUiA posiadało mapę zastępczą w skali 1:25000 przedstawiającą zainwestowanie z przełomu lat 70-tych i 80-tych. Z rozeznania przeprowadzonego w Centralnym Ośrodku Dokumentacji Geodezyjno-Kartograficznej w Warszawie wynika, że zasób państwowy nie dysponuje aktualniejszą edycją map w tej skali. Zdecydowano, że mapa w skali 1:25000 zostanie opracowana numerycznie skanując, łącząc i pomniejszając arkusze mapy 1:10000. Numeryczna wersja mapy topograficznej była również wykorzystana przy redagowaniu rysunków w skali 1:10000 i 1:5000.

Dla uzyskania aktualnych podkładów sytuacyjnych BUiA wystąpiło pismem do Głównego Geodety Kraju z prośbą o zgodę na udostępnienie map z zasobu państwowego. Jednocześnie złożono zamówienie w CODGiK GU-GiK na wykonanie wtródników map topograficznych. W zamówieniu występowało o najaktualniejsze podkłady opracowywane w układzie „42” (godła arkuszy M-33-30, 31 i 43), dopuszczając arkusze w układzie „65”. Okazało się, że dla Gminy Sulików nie sporządzono jeszcze map topograficznych z nalotów przeprowadzonych w połowie lat 90-tych. Otrzymano jedynie zaktualizowane mapy 1:10000 w układzie „65” (7 arkuszy), uzupełnione w treści sytuacyjnej w stosunku do poprzedniej edycji o przebiegi linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć oraz skan rzeźby.